△ *V Praze 24. prosince*

Mám dnes tuze těžké postavení. Až zejtra — ale počkejme, vždyť já musím už zase začít jinak!

Podotýkám, že si sedám teď v jistém rozechvění k psacímu stolu. V onom rozechvění, do jakého se dostane člověk chtěj nechtěj vždycky v den štědrovečerní, kdy působí vzpomínky na doby minulé, naděje na srdečnou zábavu rodinnou a na dárky skvostné a netušené, a konečně také hlad a vyhlídka na dobrou večeři — všechno dohromady. Přiznám se — stokrát raději bych šel teď do kuchyně a okouněl tam tak trochu. Rozinky a mandle z vánočky, kde která vyčnívala, jsem sice už vyrejp; ale zrovna teď moje kuchařka rozdělává povidla na vdolky a bude pak strouhat perník — já perník náramně rád! Také už abych si činil konečně přípravy na večer. To bude krása! Rozsvítím svoji lampu a rozložím po stole dary, které jsem si koupil: deset viržinek, štuclíky z červené vlny, novou rákosku na klepání šatů. A pak poodstoupím do druhého pokoje, zavru dvéře, zase je pojednou odevru — „moře světel“ mne na prahu zarazí, já budu celý vyjeven, začnu plácat do ručiček, začnu volat: „O jé — — o jé!“, začnu si líbat ruku — a pak, no pak budu jíst houbovou polívku a kubu a vdolky a piskorky s povidly — a konečně budu rozlupovat ořechy a krouhat jabka — jejé, to bude dobré! Nejspíš že si budu při tom i něco myslet — při tom krouhání jablek totiž. Například že to chvalně známé rajské jablko Evino musilo být přece jen pravé ovoce zimní, jak říkáme tvrdé, když dodnes s ním tedy Evičky naše vystačí na svádění nás nebohých mužských!

Jak čtenář dle řečeného už zcela jasně vidí, jsem zrovna teď v rozechvění, a dovedl bych tedy napsat článek rovněž

rozechvělý, naposled i vzletný. Ale až zejtra zrak čtenářův padne na tyto řádky, bude dnešní Štědrý večer pro něho už hotová minulost. Zrak jeho bude nočně zemdlený. Jazyk pamlskami otupělý. Obdržené dary poleží si už jen na vedlejším stolku — čtenář měl je už desetkrát v rukou, zobrátil je na všechny strany — má je vzít do ruky ještě pojedenácté? Vánoční stromek postojí si v koutě, je porvaný a ohořelý. Ba i sám ten Ježíšek není pak už tak růžový, jak byl o půlnoci a jak novorozeňátka vůbec bývají. Co je mi platna dle toho pak moje rozechvělost, můj vzlet, když čtenář zívá!

Tedy nejlíp snad, abych si počínal jen suchopárně, po kronikářsku? Abych zde pro věčné časy věrně zaznamenal, jakže to vlastně všechno bylo, tento týden a po všechny ty dny. Jakže jsme v pondělí dne 20. bědujíce naříkali a zoufajíce hlavou do zdi tloukli, že příroda je samé bláto. Jakže dne 21. dotýčná příroda* přece se rozmyslila, a z éteru rozlitého kolem naší zeměkoule, kde má svou spižírnu věčného mrazu (povídá se, že přes sto stupňů pod nulou!), přece nám tedy shodila několik těch stupínků na naši zemi. Jakže dne 22. jsme běhali všemi možnými ulicemi, jen abychom se probrouzdali sněhem, a se smíchem vítali „vánoce bílé“. Jakže včera okázale jsme lítali po městě, jako bychom každý chtěl skoupit celou Prahu, a já jak jsem po plné dvě hodiny vydržel chodit po Ferdinandově třídě, sem tam, v levé, ku prsoum přimknuté ruce vánoční stromek, v pravé ruce červený uzel s kaprem a v každé kapse po celeru (vypůjčeno všechno od mého souseda, kvůli tomu „flancu“). A jakže dnes tedy — ale o tom dnešku *svém* jsem už vypravoval a o dnešku svých milovaných *bližních* ještě ničeho nevím. Snad bych moh mnohého pozlobit dost pěkně, kdybych něco už věděl. Ale oni nám naši „denní zprávkáři“ ještě tyhle dny navypravují asi sami dost těch historek vánočních, poetických a prapodivných, které se vesměs „tohoto roku“ staly!

* Nejspíš na nějaký pokyn úřadní, neboť zima začíná oficielně vždy 21. prosince o 10. hodině večer.

△ *V Praze 24. prosince*

Mám dnes tuze těžké postavení. Až zejtra — ale počkejme, vždyť já musím už zase začít jinak!

Podotýkám, že si sedám teď v jistém rozechvění k psacímu stolu. V onom rozechvění, do jakého se dostane člověk chtěj nechtěj vždycky v den štědrovečerní, kdy působí vzpomínky na doby minulé, naděje na srdečnou zábavu rodinnou a na dárky skvostné a netušené, a konečně také hlad a vyhlídka na dobrou večeři — všechno dohromady. Přiznám se — stokrát raději bych šel teď do kuchyně a okouněl tam tak trochu. Rozinky a mandle z vánočky, kde která vyčnívala, jsem sice už vyrejp; ale zrovna teď moje kuchařka rozdělává povidla na vdolky a bude pak strouhat perník — já perník náramně rád! Také už abych si činil konečně přípravy na večer. To bude krása! Rozsvítím svoji lampu a rozložím po stole dary, které jsem si koupil: deset viržinek, štuclíky z červené vlny, novou rákosku na klepání šatů. A pak poodstoupím do druhého pokoje, zavru dvéře, zase je pojednou odevru — „moře světel“ mne na prahu zarazí, já budu celý vyjeven, začnu plácat do ručiček, začnu volat: „O jé — — o jé!“, začnu si líbat ruku — a pak, no pak budu jíst houbovou polívku a kubu a vdolky a piskorky s povidly — a konečně budu rozlupovat ořechy a krouhat jabka — jejé, to bude dobré! Nejspíš že si budu při tom i něco myslet — při tom krouhání jablek totiž. Například že to chvalně známé rajské jablko Evino musilo být přece jen pravé ovoce zimní, jak říkáme tvrdé, když dodnes s ním tedy Evičky naše vystačí na svádění nás nebohých mužských!

Jak čtenář dle řečeného už zcela jasně vidí, jsem zrovna teď v rozechvění, a dovedl bych tedy napsat článek rovněž

rozechvělý, naposled i vzletný. Ale až zejtra zrak čtenářův padne na tyto řádky, bude dnešní Štědrý večer pro něho už hotová minulost. Zrak jeho bude nočně zemdlený. Jazyk pamlskami otupělý. Obdržené dary poleží si už jen na vedlejším stolku — čtenář měl je už desetkrát v rukou, zobrátil je na všechny strany — má je vzít do ruky ještě pojedenácté? Vánoční stromek postojí si v koutě, je porvaný a ohořelý. Ba i sám ten Ježíšek není pak už tak růžový, jak byl o půlnoci a jak novorozeňátka vůbec bývají. Co je mi platna dle toho pak moje rozechvělost, můj vzlet, když čtenář zívá!

Tedy nejlíp snad, abych si počínal jen suchopárně, po kronikářsku? Abych zde pro věčné časy věrně zaznamenal, jakže to vlastně všechno bylo, tento týden a po všechny ty dny. Jakže jsme v pondělí dne 20. bědujíce naříkali a zoufajíce hlavou do zdi tloukli, že příroda je samé bláto. Jakže dne 21. dotýčná příroda* přece se rozmyslila, a z éteru rozlitého kolem naší zeměkoule, kde má svou spižírnu věčného mrazu (povídá se, že přes sto stupňů pod nulou!), přece nám tedy shodila několik těch stupínků na naši zemi. Jakže dne 22. jsme běhali všemi možnými ulicemi, jen abychom se probrouzdali sněhem, a se smíchem vítali „vánoce bílé“. Jakže včera okázale jsme lítali po městě, jako bychom každý chtěl skoupit celou Prahu, a já jak jsem po plné dvě hodiny vydržel chodit po Ferdinandově třídě, sem tam, v levé, ku prsoum přimknuté ruce vánoční stromek, v pravé ruce červený uzel s kaprem a v každé kapse po celeru (vypůjčeno všechno od mého souseda, kvůli tomu „flancu“). A jakže dnes tedy — ale o tom dnešku *svém* jsem už vypravoval a o dnešku svých milovaných *blížních* ještě ničeho nevím. Snad bych moh mnohého pozlobit dost pěkně, kdybych něco už věděl. Ale oni nám naši „denní zprávkáři“ ještě tyhle dny navypravují asi sami dost těch historek vánočních, poetických a prapodivných, které se vesměs „tohoto roku“ staly!

* Nejspíš na nějaký pokyn úřadní, neboť zima začíná oficielně vždy 21. prosince o 10. hodině večer.

Jedna z nich je obzvláště krásna a čtu ji rok co rok s velikým gustem. To vám byl tentokráte *zvláštní* večer v rodině pana A., velkokupce, známého bohatce! Rodina je četna a všichni byli při stole tak šťastni a veseli. Všichni? Ó nikoli! (Čtenář pozoruje, že pěkným tím obratem začíná spisovatel působit na cit.) Krásná Katuška, nejstarší ze tří dcerušek pana A., vesela nebyla. Usmívala se sice někdy, ochotně každému odpovídala; ale přes krásné černé oči její přelétaly pavučinky smutku a každý z rodiny věděl, že Katuščino srdce je obestřeno smutkem. Večeře minula, začlo se popíjet víno. Pan A. byl v rozmaru výtečném, vyprávěl a smál se vlastnímu svému vypravování z plného hrdla. Tu pojednou se ostatní odmlkali a netrvalo dlouho a kolem stolu bylo ticho. Pan A. se udiveně rozhlíd a ptal se po příčině. A tu vstali oba dorostlí jeho synové, z nichž jeden byl až z Petrohradu k Štědrému večeru se dostavil, přistoupili k otci a každý ho vzal za jednu ruku. „Milý otče," pravil ten z ciziny přišlý, starší, „obdařil jsi nás všechny dnes tak hojně, jsme tak šťastni, ale přece máme k tobě ještě prosbu — my všichni — a já jsem přesvědčen, že kdyby žila ještě nebožka naše drahá matka, kterou ty jsi tak miloval a my všichni tak zbožňovali, také ona by prosila s námi!"

(Čtenář dovolí, abych vzal šátek a setřel si slzy s tváře; jsem pohnut.)

Otec náhle zvážněl, vyprostil si ruce a opřel se lokty o stůl. „Jsme všichni šťastni — všichni — vyjma Katušku naši," pokračoval syn, „vždyť víš, že Katuška miluje — beznadějně miluje, nemajíc svolení tvého. — Je to sice obchodníček jen malý a dosud chudý, ale muž tak hodný — poctivý — příčinlivý — má Katušku z plné duše rád — Katuško, pojď sem k otci —"

„Mlč — mlčte!" zahřměl drsným hlasem otec a položil hlavu na stůl. Však tu Katušky už beztoho nebylo; chudinka, jakmile byla poznala, kam řeč bratrova cílí, byla rychle povstala a tiše štkajíc uchýlila se do vedlejšího pokoje.

Nastalo ticho — dlouhé, trapné ticho. Nikdo si netroufal

hlasitě ani oddechnout. Druh vyhýbal se zraku druhovu, oko se upíralo buď ke stropu, buď k stolu, a sneslo-li se na hlavu otcovu, bleskorychle se zase mihlo dál.

Tu pojednou otec hlavu zase zdvihl. Oči jeho byly červeny, ruce se mu chvěly, a když teď konečně promluvil, zněl hlas jeho měkce, téměř šepotavě. „Nu tak ať má Katuška svoji vůli — ať on tedy zejtra přijde ke mně!“

„I vždyť on je již zde — čeká v kuchyni!“ Dvéře se odevřely —

Ale nechť si čtenář dojemnou scénu tu domyslí, dokreslí sám — já nemohu, já jsem příliš měkký, a když se dostanu do citu, nemohu z něho a koktám a pletu se a jsem hotov. Když si tak člověk pomyslí, že osud člověka visí někdy na nitce a na okamžiku, když uváží lidské srdce, jeho bolesti a tíže, když celou, vřelou duší svojí —

Hrome, že jsem si na tu výroční historku nevzpomněl před čtrnácti dny, nebo alespoň před týdnem! Že jsem jí tu nevypravoval! Snad bych byl pomohl celé kopě čekajících, toužících nevěst k ženichům, a to se rozumí, že rovněž celé kopě ženichů k nevěstám dosud nedobytným! Snad bych byl ani nestačil zejtra pozejtří odvírat dvéře, přijímat děkovací návštěvy, strkat dary do kapes a do šuplete!

Či myslí čtenář, že takové případy, jaký je vypravovaný, nikdy se nedějí? Že ještě nikdy žádná nevěsta nedostala „Štědrého večera“ ženicha? Že jsou to jenom holé výmysly nás „denních zprávkářů“? To by se čtenář tuze mýlil! Já sám znám dva případy podobné a oba se přihodily svého času na Malé Straně. Jenže ten jeden případ nedojal mne ani dost málo.

Znal jsem dotýčného milence, věděl jsem, co se bylo včera o Štědrý večer stalo, a potkav ho náhodou zapředl jsem hovor.

„No jak jste se měl včera, příteli?“

„Včera? Myslíte na večer? Fádně! Víte sám, jak to v takové dny bývá!“

„Vždyť jsem ale slyšel, že tatínek její včera konečně svolil, že jste s Pepičkou zasnouben —“

„Nu ano — nevěstu jsem dostal —“
„Ale?“
„Ale nic k tomu!“ —
Je to pěkné pohlaví, to pohlaví mužské!

NÁRODNÍ LISTY 25. prosince 1886

△ *V Praze 1. ledna*

Svatý Jiří, patróne kavalérie;

svatý Kryštofe, patróne ostrostřelců;

svatá Jenovefo Pařížská, patrónko těch, kteří se tísní v pevnostech válečně oblehaných;

svatá Barboro, patrónko kanonýrů a raketářů a ohňostrůjců a prachařů a zbrojířů a vůbec veškeré čeledi vojenské a válečné:

oroduj — orodujte za nás! Neboť již vychází první ráno roku 1887 a po našich zádech ranní běží mráz. Zdá se nám, že rachot bubnů ozývá se zdáli. Že země duní pod kroky vojsk a pod kolesy děl. Že po nebi hvězdy splítají se v metly a ze světel kují se ohnivé meče dlouhé. Budeť prý vojna — strašná vojna — vojna, jaká prý nebyla, co svět světem stojí, a my Čechové máme ukrutný strach. My to odstůněme, uvidíte, my při té mele budeme nejvíc biti, však se přesvědčíte! Ach ujměte se nás, vy svatí, vy světice boží, zvláště ale ty, Barboro, svatá panno! Vždyť jsi také patrónkou kartáčníků — a na nás celý svět už si bere kartáč — a my tím už vypadáme olínalí, odření — je to zrovna až hanba, jak my Čechové vypadáme!

Ale především nám odpusťte, že vás svou prosbou obtěžujem! Je pravda, vy nám můžete říci: „Nejsme vaši, jsme cizí, jděte si ku svým domácím svatým! Máte pro Čechy svatého Vojtěcha — Kosmu a Damiána — Jana Křtitele — Jana Nepomuckého — Ivana — Ludmilu — Norberta — Prokopa — Zikmunda — Víta — Václava, a můžete si přibrat ještě z Moravy svatého Kyrila a Metoděje, a ze Slezska svatou Jadvigu a svatého Petra — samí tuze pěkní, tuze pořádní zemští svatí — copak chcete ještě víc, vy nenasyty!?“ — Inu, svatá pravda — ale my — no

my pravíme ještě jednou: Podívejte se přece jen na nás, jak vypadáme! Nežalujeme, nevyčítáme — ale o něco více mohli by se ti naši svatí starat již o nás! Vždyť už se stydíme někam vejít mezi lidi!

Tam byste nám ovšem mohli říci, vy bojovní svatí a světice válečné: „Ale, ale — vždyť je to hanba, být takové baby! Pořádným mužům, když slyší o boji, zrovna se oči jiskří, a vy tu — vy —!“ Inu, když my nejsme podle toho! My máme nepřátely jen proto, abychom se s nimi „smiřovali“. Zápas a boj, abychom z něho utíkali. Válečnou kořist, abychom pokaždé — hubu si otřeli. Bývali jsme arci také jiní — o jé! Ještě před dvaceti lety. Chtěli jsme tenkráte zřídit „sokolskou legii“ na zachování Rakouska, zrovna když Maďaři zřizovali „Klapkovu legii“ na tento; ale nešlo nám to tak jako Maďarům a také se nám to tak jako Maďarům nevyplatilo. Od té doby nám však geniální vůdci — vy bojovní svatí a světice válečné, víte zajisté dobře, jakouže cenu má geniální vůdce — kázali pořád a pořád: „Vy nebudete hodní, dokud nebudete stát za nic!“ — až jsme si konečně nechali říci. Či je dnešního dne někdo v českém národě, kdo smí říci, že za něco stojí?

To bude čistý rok, ten rok 1887! No — vždyť je téhož roku „vládnoucí planetou“ *měsíc*, *rohatý měsíc!* Dvakráte za ten rok se na nás ta naše „vládnoucí planeta“ zatmí a čtyryadvacetkráte nám ukáže rohy. Kdybychom alespoň věděli, co tím vším vlastně chce. Ale když jí nerozumíme! Měsíc „je stálým průvodcem naší Země“, je naším „nejbližším tělesem nebeským“, a nevíme o něm přece nic. Jeho povrch je jenom asi tak velký jako Amerika, a my ho neprocestovali dosud ani jednou. Ani očima ne, a je to přece tak lehké! Vždyť jej už i fotografujeme, bratři Fričové dělají si z něho už fotografie velké jako kávový tácek — tedy prostě snad některý ten obrázek vzít, několikrát, řekněme třeba jen padesáttisíckrát jej zvětšit a — ale já to dnes nedořeknu, já bych musil pak po celý rok mluvit hloupě!

Jedna věc je téhož roku jista a konečně i dost potěšitelna. Míním tu, že masopust začne hned na počátku roku, a sice

hned dne 7. ledna. Vím to zcela určitě, ačkoli se to považuje dosud za velotajemství Českého klubu (zemským a říšským poslancům je v té příčině uložena nejpřísnější mlčelivost), a mohu čtenářkám ještě také říci, že týž masopust potrvá zrovna až do dne 22. února, tedy šest týdnů a pět dnů. *Mně* mohou věřit. Ať už se tedy pak dále stane, co pánbůh chce, na počátku roku si můžeme ještě skočit. Svatý *Víte*, patrone všech tanečníků a tanečnic, pomoziž nám! Svatý *Jane Křtiteli*, ochranče a obrano proti tanci zas přílišnému, proti šílenosti taneční, ostříhej nás, abychom také nepřebrali, abychom do plesů a merend nechodili naposled vícekráte než asi čtyřikrát — nu, tedy třeba pětkrát týdně!

Domnívám se, že pan otec bude hlavně vzývat svatého Jana Křtitele. Slečna dcera pak že neustane a neustane, dokud neobměkčí srdce svatého Víta. Ovšem, vydat se zcela ze všech modliteb, a jen kvůli patrónu tance, nesmí také, byla by to ukrutná neopatrnost! Vždyť přece chodí každé pořádné děvčátko do plesu proto, aby se vdalo? Aby dostalo stejně pořádného, dobrého muže? S dobrými muži nemá ale svatý Vít pranic co dělat, rozumíme? Ty rozdává buď svatý *Antonín Padovánský*, nebo svatý *Mikoláš*, na to se musí dobře dát pozor! Zvláště svatý Mikoláš má v té věci slovo platné, on dovede obdarovat nejen děvčátka malá, nýbrž i větší a největší a vyorodovat jim tedy *každé* po pořádném muži! Ba ani ta, která už zakýsá, a ta, která už zcela zkysla, nemusí se vzdát ještě naděje krásné, jen když má v srdci víru a na rtu modlitbu dost vroucí. Ach — svatý Mikoláš by dovedl i umírajícím a mrtvým vyorodovat ještě po ženichu! On je tuze — tuze mocný! Sám jsem viděl ve Ferraře kostelní obraz, na němž malíř Avanzi věrně vyobrazil, jak svatý Mikoláš přivedl k plnému zas životu — pečené koroptve. Všechna úcta!

Ovšem — ani svatý Mikoláš nezmůže konečně všeho, sám a sám. Potřebuje pomoci. Děvčátko musí být hezounké, chce-li se provdat, okouzlující, omamující. Musí mít pěkné oči, k zamilování. Hebké ručky, k líbání. Rozkošné

nožky, milá ústa, sladký hlas — kteréžto veškeré krásné věci náležejí ale do referátů už zase zcela jiných svatých. Já se nevnucuju, já mám ale velmi podrobný, velmi přehledný seznam všech těch svatých patrónů našich, a dovedu děvčátkám radit líp než kdokoli jiný. Lacině, svědomitě, mlčelivě, ústně i písemně, ale raději ústně. Načpak potřebuje být taková chudinka na rozpacích, ke komu se modlit, když to spraví zcela jednoduchý dotaz!?

Osmnáctiletá Pepička například by tuze ráda měla krásné oči. Nu dobře — přijde tedy ke mně, dá pěknou pac a pusu a řekne: „Já chci mít krásné oči!“ — „No to se rozumí, pročpak by ne!“ odvětím s vrozenou mně laskavostí, „jenom se modlila, Pepičko, ku svaté *Kláře*! Modlila se k ní hodně často, zvláště ale dne 18. srpna, a bude mít nejkrásnější modré oči na světě!“ — „Modré? Já chci ale černé!“ — „Tedy ku svaté *Lucii* — 13. prosince hlavně!“

Pepička chce mít ale také celou krásnou hlavu na ty oči krásné! Dobře! Svatá *Otýlie* dává svým ctitelkám po krásné hlavě a její den je také 13. prosinec — jde to už při jednom.

Načež chce mít Pepička také ještě krásné zoubky k těm krásným očím do té krásné hlavy. — Svatá *Apolena*; 9. únor. — Nebo svatý *Kryštof*; 25. červenec.

Nebo chce Pepička konečně i krásnou, roztomilou nožku malou. — Svatý *Jan Evangelista*; 27. prosinec.

Nebo kulatá, bílá, úbělová ramena. — Svatý *Vavřinec*; 10. srpen.

Nebo obdivuhodnou štíhlost těla. — Svatý *Řehoř*, poustevník; 4. května. Podotýkám, že tento vynikající svatý opásával se zaživa, z krásné kajícnosti, vždy železnou obručí pevnou; nynější šněrovačky ženské jsou tedy původu nikoli snad ješitného, malicherného, nýbrž vyšly z mysli vpravdě zbožné a mají skutečně mravní význam.

Nebo — ale já už přestanu s tím výpočtem svojím! Za prvé kvůli maminkám, které by pak nedovolily Pepičkám chodit ulicí, ve které bydlím, a za druhé, že jsem toho zadarmo řekl už dost myslím. —

Rozumí se pak samo sebou, že stejně rozšafně a moudře

dovedu poradit i ve věcech jiných, které jsou důležity. Mám seznam, a rozumím tedy všemu. Odporučuju p. t. obecenstvu mladou svoji firmu pro ten rok nastávající, zlý a těžký, — odporučuju ji vřele, posloužím lacině, svědomitě, mlčelivě, ústně i písemně.

Špína nejsem, to dnes už viděl každý! A dám — pro mne! — toho třeba ještě důkaz pěkný. Tedy:

České politiky upozorňuju, že patrónem příštipkářů je svatý *Theobald*; 1. června.

A *českému národu* radím, ba já ho za to prosím, aby úpěnlivě se modlil k svatému *Antonínu z Padóvy*, jenž má v moci své vrátit lidem všechno, co ztratili cestou. Hlavní jeho den je 13. červen — snadže do té doby vymodlíme si tedy na něm zase ztracenou statečnost svoji!

NÁRODNÍ LISTY 1. ledna 1887

△ *V Praze 8. ledna*

Miluju obchodníky a miluju řemeslníky a miluju vůbec veškeré živnostníky, kteříž obchodníkům a řemeslníkům se podobají. Jsou to lidé nejen důležití pro stát, pro obec, pro všechnu naši společnost a celý náš život, nýbrž i lidé mně osobně velice sympatičtí. Moje láska k nim není ale jen ideální, neosvědčuje se jen slovy, nýbrž i skutky: já je podporuju. Asi tak, jako mnozí vlastenci „podporují" českou literaturu, — když se mi něco líbí, když něčeho potřebuju, když to musím mít, vejdu do jejich krámu a tam si to vezmu. To je zajisté podpora předůležitá, takzvaná mravní. Za prvé mne všichni lidé, kteří jdou právě kolem, vidí do toho krámu vejít. Za druhé mne všichni lidé, kteří jdou právě kolem, vidí z toho krámu pak zase vykročit. A za třetí řeknu každému, kdo se mne pak ptá, kdeže jsem to koupil: „Ale kde bych to byl koupil jinde nežli u . . . áčka na . . . . ské třídě číslo 12!"

Musím však co spravedlivý člověk říci, že si mne dotýční obchodníci, řemeslníci atp. také opravdově za to váží: když vejdu do krámu, kloní se, usmívají se a mnou si ruce. Když odcházím, totéž klonění, usmívání a mnutí. Když jdu prostě kolem: „Má úcta! Jak se ráčíte? Nu, vždyť je vidět — jako růže — jako růže!" A když pak nadejde Nový rok, obdržím ještě od nich zcela zvláštní dopis: „Folio hlavní knihy 14. — Měli jsme dne toho a toho *čest dodati* Vašemu Blahorodí . . . v ceně 28 zl. S veškerou úctou . . . áček." Divže si nezaznamenali také ještě minutu, kdyže měli tu čest, a to ve své *hlavní* knize! Dobrý lid! A kdybych tam nešel zase po celý rok, po následujícím Novém roce připomínají mně chlubně tu „čest" znovu. Ba neunaví ani za deset, ani za patnáct let. A někdy se jim docela zdá, že

by měli blahý pocit svůj sdělit i s někým ještě jiným, a dávají mi zprávu, že jej sdělili například jakémus advokátu. No, ať má třeba i ten advokát radost! A mohu-li tím přispět snad ještě k *dalšímu* zvýšení jejich blaha, vzdávám jim tedy zde za jejich lásku ke mně díky veřejné a sděluju jim zároveň, že jsem veškeré jejich dotýčné letošní přípisy pěkně složil, špagátem ovinul a uložil sobě na památku do své registratury — almara III, oddíl zdola 4, levý kout, fascikul 5208, hned vedle přípisů loňských. —

Vím, že jsem vůbec dobrý člověk; dnes si ale připadám zrovna už jako medový cukr! Je mi tak nějak, jako bych měl obšťastnit celý svět, provést něco, čím bych veškeré lidstvo postříkal — ne, řekněme polil blahem a slastí. Beztoho mně už jedna věc už dávno, předávno vrtá mým spravedlivým mozkem! Dějeť se krutá nespravedlnost jistá — ale mluvme hned jasně!

Je už masopůst. Doba svateb nebo alespoň zásnub. Pan ženich kupuje nářadí do bytu a shání křestní list i jiné nutné písemnosti pro farní úřad. Slečna nevěsta pak šije zase na výbavě svojí. A slečny, které nejsou ještě nevěstami, šijou si krásné šaty pro ples, aby tam při vířivé hudbě tedy nějakého toho ženicha chytly. Nežli uplyne šest neděl a pět dní, bude ve světě o tisíce a tisíce *šťastných* lidí více! Nu, dejž jim tedy pánbůh toho štěstí! Modlím se za ně. Řídím se podle vznešeného vzoru svatého dominikána Ambrože Sienského, nazvaného Sansedonia, jenž od rána do večera ničeho nedělal, nežli že se modlil za blaho svatebčanů. Pak byl za to prohlášen svatým. Možno, že budu tedy také prohlášen svatým, — děj se vůle boží!

Ale — nežli uplyne šest neděl a pět dní, bude ve světě také o tisíce a tisíce *nešťastných* lidí více! A to vesměs ženského pohlaví: kolik stotisíc bude mladomanželů, tolik stotisíc bude — *t c h y n í.*

Položil jsem teď péro a dívám se po čtoucím lidstvě. Vidím, jak po něm náhle běží mráz. Jak leknutí už vzrostlo na pravou hrůzu. Jak se lidstvo pojednou obrací, jako by chtělo horempádem utéci někam — někam —

Tak vidíte, jak jste zaslepeni! Jak nespravedlivi! Jak přímo kruti! Tedy z těch dobrých, z těch vzorných matek, před nimiž jste klečeli ještě zrovna před svatbou a prosili je o jejich požehnání, staly se ihned po svatbě jizlivé saně? Ta láskyplná, ta krásná duše, která vám vychovávala poklad vašeho života, vaši ženu, po dvacet let, s pílí a ostražitostí nevyčerpatelnou, stala se pojednou teď nádobou plnou jedu? Ten anděl teprv snad as čtyřicetiletý (na několika letech více nebo méně přece nezáleží!), který by se mohl a také dovedl provdat za muže spíše ještě nežli vlastní dcera a být pýchou, chloubou a štěstím svého manžela, ten stal se vám náhle jakous obludou, čarodějnicí starou? Není dosti na tom, když z toho anděla, skvějícího se v plné ještě záři mladosti, učiníte během devíti nebo kolika měsíců „babičku", máte ji také ještě zahrnout svojí záští, nenávistí svojí? Nemá se taková nešťastná bytost bolestí pak zakrvácet? Ó vy bídáci — vy bídáci — ale nač bych se zlobil!

Tchyně! Když se to slovo vysloví, věru jako by splynul ze rtů souhrn všeho zlého — takový panuje teď o nešťastných těch tvorech pojem! Jako by bylo ve světě jen samé manželství šťastné, kdyby nebylo tchyní! Jakmile se stane někde nějaká neshoda, nějaká manželská rvačka, jako by tím byla vinna jen a jenom tchyně! Já nepravím, že není někdy někde nějaká snad tchyně, která vskutku má malou tu svoji chybičku ňákou! Snad je „panování" její panu mladomanželi, paní mladomanželce opravdu protivné — cožpak má ale dobrá ta žena ihned, jakmile syna ožení a dceru provdá, odložit navyklé žezlo svoje a zalézt kamsi v kout? Snad také jde mateřské napomínání její vpravdě, jak říkáme, „proti srsti"; cožpak to ale ona nemyslí dobře? Není zkušenější než mladý floutek, floutice mladá? Nevysvětlitelná, nepochopitelná zášť! Vidíte, vždyť já mám také oči, také cit. Přemýšlel jsem a pozoroval jsem, příčiny jsem ale nenašel! Chodil jsem schválně mezi tchyně, mladé i staré, někdy jsem jich měl třeba deset kolem sebe — byl jsem tedy dle vašeho pojmu jakoby „Daniel ve lví jámě" —, neublížily mi *jaktěživy!*

Zášť nevysvětlitelná! Ba nepřirozená — vždyť dříve ani nebývala v světě! V české literatuře starší není po ní *ani stopy*. Rovněž ne v jiných literaturách starých. Vylíhla se teprve někdy na sklonku minulého věku ve Francii, přešla odtamtud do Němec, z Němec teprv k nám. U Francouzů je ta zášť ještě pouhou hračkou, jenom žertem a vtipem; u bezcitných, násilných Němců stala se již drsnou pravdou, náruživostí nelítostnou! Vezměte kterou chcete německou knihu, který chcete časopis, *všude* naleznete nájezdy tchyňské.

Jděme do kavárny, žádejme Fliegende a čtěme *básně*. Básník stojí „u kolébky malého děvčete“:

Pohlížím pohnut na tě, na nevině.
Jak tiše hráš si, sladounké ty dítě!
Jen mír a klid teď světem sprovází tě —
a přece také z tebe bude tchyně. —

Odhoďme Fliegende a vezměme některý časopis vážný, velký. Oddíl „Různé zprávy“: „Indiáni jonakatopečtí (v Mexiku) prodávají a také pronajímají své ženy; indiáni tenangští jsou ale ještě nad ně: prodávají i svoje tchyně! Tchyně je však mnohem lacinější než žena, za jehně nebo sele dostane se už exemplář zcela pěkný!“ — —

Seberme se a jděme ku hračkáři. Zde, „v dětském ráji“, je přece najisto samá nevinnost! — „Dejte mi nějaký dobrý žert — víte, nějaké ‚překvapení‘!“ — „Zde; je ale německé: českých takových věcí nemáme žádných.“ Dal nám škatulku malou. Otevřeme a vylítne na nás stlačená dříve postavička, ošklivá, děsná, jako čert — v ruce má cedulička „Tvoje tchyně“. —

Jděme do divadla. Na ceduli stojí: „Recept proti tchyním“. — „Veselohra“, kterou dle španělštiny pro německé divadlo zpracoval sám král Bavoráků. Obsah: Mladý párek. Muž nešťastný, zoufalý, máť tchyni ve svém domě. Jak se jí *zbavit*? Opatří jí ženicha! Bez tchyně má *pojednou pak ráj*. —

Ba u Němců došli už tak daleko, že ani nevěří v *možnost* dobré tchyně. Viz drobné kresby Karla Frenzla. On sám,

spisovatel, je prý ženat a má tchyni. Neví proti ní nic, pranic, nezavdala mu během několika let ani sebemenší příčiny k žalobě — to ho ale právě mrzí! Neboť patrno, její dobrota je nástraha, faleš. Pojednou propukne kdys ta zloba tchyňská — jakpak by nepropukla! Možno, že ona se přemůže pořád — pořád, dokud on bude živ; ale pak — nad jeho hrobem — — No tak mluvme s ním, když je Němec! —

A bezměrná ta zášť a nespravedlivost dostala se tedy již i k nám, dobrým Čechům — všechna nespravedlivost přichází k nám z Němec!

Vezměme svého Palečka. Časopis takto výborný, sám do něho psávám věci moudré a mravné. Ale co se týče otázky tchynské — no vždyť uvidíme! Vezměme tedy *jen jediné* číslo.

Obrázek: Muž tahá muže z vody. Text: „Člověk skočil do vody. Plavec ho vytáhl a drže ho nad vodou ptá se: ‚Proč jste se chtěl utopit, nešťastný člověče!?‘ — ‚Mám tchy — tchyni!‘ jektá ubožák. — ‚Vy máte tchyni? Pak vám není pomoci!‘ I hodí ho znova do vody.“ —

Druhý „vtip“: „V *poště* vyjde *dramatická cena* 100 dukátů na tři tchyně, které nejvěrněji sehrají *tři čarodějnice* v Macbethu.“

A je tu ještě, v *témž* čísle, na tchyně vtip třetí a čtvrtý, ale nenavykl jsem opisovat tolikhle cizího do fejetonů svojich.

Zkrátka, každý vidí, že tento poměr náš k tchyním není zdravý, že také my Češi nejsme ku svým tchyním dosti spravedlivi. Mohl bych říci s básníkem Bormannem: „Duben a tchyně mají stejný osud — pověst obou je zlá, obyčejně ale bývají oba *lepší* než ta jejich pověst!“ — Mohl bych také s básníkem Rubešem říci: „Buď své tchyně vždycky jen *zcela poslušen*, a uvidíš, že s ní *vždy* a *všude dobře vyjdeš!*“ — Ale já říkám: My právem si libujeme, že české matky jsou nejlepší matky ve světě; z matek se ale dělají tchyně — *české tchyně jsou tedy nejlepší ve světě tchyně!* —

Přítel němé tváře volá za nynějších dnů zimních, krutých:

„*Sypte ptáčatům nebohým!*“ —

přítel lidské chudiny volá:

„*Pomněte chudých a hladových!*“ —

já pak, přítel spravedlivosti a nevinnosti, volám:

BUĎTE SPRAVEDLIVI

KU SVÝM TCHYNÍM!

A vykonal jsem najisto skutek — masopostně dobrý.

NÁRODNÍ LISTY 9. ledna 1887

△ *V Praze 22. ledna*

Včera bych byl na ulici brzy padl. Ne snad na skluzkém chodníku nebo nějakém přímrazku v cestě, ne přes kus ledu nebo pahrbek sněhový, nýbrž přes vlastní důstojnost svoji. A to zrovna před krámkem paní Babánkové, která si mne tak náramně váží! Je to zvláštní pocit, jaký vjede do člověka, když ví, že je obdivován. Tělo jako by najednou zdřevěnělo, ruce se mezi chůzí sice poza-, ale nedokývnou, nohy se povy-, ale nenadzdvihnou, a najednou klopýtneš a chytáš se ve vzduchu trámů.

„Skládám forku dříví," byla paní Babánková, hokynářka, pravila ke mně kolemjdoucímu 19. listopadu, v den svaté Eližběty, ve čtvrt na jednu o polednách. — „No jen si nadělejte foroty, ať hodně prodáváte v zimě!" — „I vždyť máme napořád zimy jen měkké!" — „Letos ale bude tvrdá! Když je mnoho hub, je po nich také mnoho mrazů — to říkali už naši praotcové, a ti nevěšeli hubu zdarma!" — A mrazy přišly, praotcové měli pravdu, já s nimi, a paní Babánková, kdykoliv jsem kráčel kolem, pokaždé řekla: „Cožpak náš milostpán!" Předevčírem jí to ale přece již za nehty zašlo. „Propánaboha, bude to věčně trvat, milostpane?" „*Nebude* — uvidíte, že nebude!" — A vskutku nadešla obleva a paní Babánková měla den nato oči jak kola a já bych byl upad.

Byly to krásné mrazy, co? Mlíkařka nám přinesla zmrzlé mléko v roztrhlé láhvi. Nákladní vozy pískaly a vrzaly jako ptáci. Plyn zamrzal v rourách. O polednách a v slunci měl jsi ve vousech led a jíní. A čtrnáct lidí bylo v Praze za jediný den leckde nalezeno zkřehlých a téměř ztuhlých. Ba i do domů už se drala zima. Zpočátku se jí kamínka arci ještě smála — až červená byla svým veselým, prskavým smí-

chem — a člověk si liboval: „Což taková zima, ta je zdravá!“ Ale pak už kamínka tichla a šedivěla, a člověk si svá domácně rozhalená prsa obaloval šátkem a bručel: „Tohle je už přece jen mnoho!“

Přemýšlel jsem: copak bys čtenářům napsal tedy tak hodně časového při téhle zimě?! A napadlo mně ledacos. Například pojednání, jak zdravé je pro člověka užívání říčních lázní. Nebo návod ku sbírání hub, jahod, ostružin, brusinek atd. Nebo vyzvání k městskému obyvatelstvu, aby při výletech svých na venek místo do hospody k tanci zašlo si raděj někam na pěknou louku, usedlo do kypré trávy, trhalo kvítí, vilo při zpěvu veselých písní krásné věnce. —

Ostatně — zrovna hloupé by to vití věnců nebylo, teď, v době svateb! Dobrý obchod by *mohl* býti s nimi: nevěstu bez věnečku není lze si u nás ani myslet, a zrovna tak ne družičky její, ba ani jiná děvčata mladá, náležejí-li k houfu svatů a svatbí. Věneček je u nás podstatnou částí svatby, tak podstatnou, že se stal až zpívaným pořekadlem: „Zkroucený, svázaný, přec o svatbě skáče!“ Jenom že v Praze neskáče, že tu sedí fádně za stolem a je mu až ouzko. V Praze ztratil nadobro i na veselosti, i kráse: u nevěsty dva sešpendlené proutky rozmarýny nebo stočený proutek jediný, u družiček trochu s hlavy nazad splývajících kvítků nadrátkovaných nebo zcela falešných — raděj vidím starý komín a kolem něho vinoucí se živý břečťan než mladé děvče ve falešném kvítí!

České děvče je hodno kvítí pravého, vylíbaného samým tím sluníčkem božím! Ba ono je hodno i věnce z ryzého stříbra a zlata —

Až bude máje,
půjdem do ráje;
co tam budem dělati?
Stříbro, zlato lámati;
komu je budem dávati?
. . . . . ovic dcerce
na ty zlaty věnce!

A poněvadž je do ráje přece jen trochu daleko a každé děvčátko beztoho teprve přednedávnem z něho k nám nehodným přišlo, má nebe patřičný náhled, zřídilo si ízdnou dopravu k zemi a posílá děvčátkům po svých poslech, svatém Jiří a svatém Janu, rajské věnečky samo — „ze zlatých červánků, z poledního stříbra“. Děvčátka to vědí, běží svatým kavaleristům až daleko za vesnici vstříc a plácajíce do ručiček, jak se tomu byly už doma v nebi od mladších andělíčků naučily, zpívají:

Svatej Jiří jede k nám,
po věnečku veze nám,
nám, nám, nám,
. . . skejm pannám!

Andělíčkové na nebi i na zemi hledí si totiž vždycky radši kulatějších, buclatějších forem, a proto také užívají raděj formy „svatej“ než „svatý“.

Poslové mají arci dalekou cestu a jedou od „poslední Panny Marie“, kteréž je 8. listopadu, až do 24. dubna následujícího roku, a proto jim dává opatrné nebe také hned větší náklad s sebou. Z něhož — dle krásné moravské písně — cestou arci leccos ztrácejí, po lukách a horách a lesích, a vůbec kde jen trochu je drnu, poupata a kvítí trousí, takže pojednou oči si udivením mneme a nevíme, odkudže se všechna ta krása zas tady na světě vzala. Ale děvčátka naše jí rozumějí. Kde jen mohou a když je jen chvilka času, zasednou v kroužku někam do toho drnu, nebo zasedne si třeba leckde i některá samotinká („to je má milá, — holka rozmilá, — sedí pod stromečkem, — hraje si s věnečkem“), a mají plný klín nasbíraných květů a vijou z nich zase věnce, dle původního tedy určení jejich.

Každá vije věnce, *každá!* Vždyť si prozpěvují:

Víte, holky, věnce,
která má mládence;
však je dosti kvítí,

až se louka třpytí;
však je dosti lupení,
až se hora zelení —

nu a mládence má přece *každá!*

A pak si je dávají — ty věnce totiž — do vlasů a kolem krků a kolem pasů a místo náramků na ruce — naše děvčátka spotřebují věnečků jarně houfy celé, ale spotřebu svoji si uhražují samy a nejdou k žádnému obchodníku s květinami nebo obchodnici s „umělým“ kvítím!

Sestavil jsem si kdysi z národních písní celý seznam květů, které našim venkovským děvčátkům k vití věnců slouží. Jsou to tedy: měsíčky, pantoflíčky, kukačky, bublinky, chrpy, koukol, jetel, slzičky, kohoutky, krupičky, pomněnky, divoký mák, zvonečky, nádchové koření, sliz, sedmikrásky, mateřídouška, ostrožky, růže poloplané a plané. Varuju ale holčičky naše upřímně a důtklivě před vitím věnců ze *slziček* — než, holčičko, ten věneček doviješ, „třikráte padneš a omdlíš“! Nakonec to má ovšem pak zase obrat šťastný („Tam v kostele páter káže — ten nám štólou ruce sváže. — Sváže, sváže — nerozváže, — až sám pánbůh z nebe káže —“); ale nač přece jen to padání, ty mdloby! — A pak je varuju ještě nalehavěji před *růžemi*! Jakmile někde některá v národní písni uvije si věnec z růží, přijde k ní *pokaždé* mládeneček a je to čert a pak si ji vezme. Věnec z růží má v životě lidském vůbec jen jediný účel praktický — ten, který je naznačen v písni o „Václavíčkovi“. Václavíček se rozhněval na svou maminku, že mu nedala se ženit, a vandroval do Benešova. Cestou se mu ale tak nějak přihodilo, že zabil tři lidi — „v Sázavě jednoho, u Benešova druhého, za Benešovem třetího“ — a tu ho chytli. Vzkázal tedy své milé —

ať mi sem pošle dva věnce:
v růžovém budu seděti,
v zeleném budu viseti —

což jeho milá ovšem s radostí učinila. Vypravuju zde proto, aby každá křesťanská duše ženská, když má milého a jmenuje se Václavíček a je mordéř, věděla tedy hned pak co dělat.

To jsou ale samé věci jen vedlejší; hlavní věcí pro mne je dnes: svatební věnec. Vlastně myšlenka jistá, kterou zde předkládám tedy již prostě vašemu vědomí a laskavému soudu. Myslím si totiž, že by bylo náramně dobře: přeložit veškeré svatby *ze zimy na leto a z Prahy na ven*. Do zdravého vzduchu. K matce přírodě. Aby nevěsta vyjít si tam mohla s družkami ven na palouk a sama si uvít svůj věnec. Aby ženich již i z toho viděl, jakže se jeho budoucí hodí k ruční práci a ke všemu dílu. — Myslím si: *myšlenka opravdu pěkná!*

Jak jemně by mohla nevěsta ženichu svému označit pak již volbou květin, například věncem z bublinek, jak trvalé bude jeho štěstí!

Jak něžně, ale zároveň jasně vínkem z pantoflíčků dát mu včasný pokyn, kdože bude v domě vlastně pánem!

Jak důmyslně vínkem z kukaček, že on bude v otcovské slávě tonout zrovna až po krk — ať už tak nebo onak!

Ale nechť si tu věc domyslí a domaluje již každý sám! Podal jsem myšlenku; někdo jiný ať z ní vypracuje celý systém, chce-li.

Ať mi však ta myšlenka neusne! Abych konečně už byl zbaven toho nepěkného dojmu, vidět a slyšet den co den na ulici kolem sebe hrčet nějakou svatbu! A abych nedostal už žádný, pražádný více ten kuvert odevřený a v něm tu známou, „ozdobně“ tištěnou kartu s nápisem: „N. N. — N. N. uctivě oznamují, že budou slaviti sňatek svůj dne . . . !“

Hotová urážka osobní, taková karta! Zrovna tak, jako by „on“ se tu na člověka ušklíb: „Vidíš, hejč, už si ji vedu — a ty tu pořád ještě stojíš tak hloupě —“

A „ona“ —? Nu, také by si nemusila zrovna zakládat na té slávě, že sobě vybrala *toho!* Když jsou ve světě ještě jiní, lepší!

NÁRODNÍ LISTY 23. ledna 1887

△ *V Praze 5. února*

Bylo to hluku a šumu!

„Byl jste už tam? Viděl jste to?“ — „Ale copak je to pravda?“ — „Vždyť to přece stálo i v novinách!“ — „V novinách — v novinách —“ — „Když vám ale povídám! Zrovna teď jsem mluvil s kupcem Vodrážkou, byl tam také, plnou kapsu si přines na památku! Moje žena šla tam s dětma už napřed, já letím za nimi — pojďte s sebou!“ — A chytli se a letěli.

Všechny ulice směřující k Letné byly plny spěchajícího lidu. Třetí most až praskal a úpěl. Výběrčí a kontroloři na něm se mohli zfantit. A Letná byla lidstvem poseta jako mákem.

Po hřebenu krásné hory stály tisíce, ba statisíce lidí, a všichni ti lidé byli v náladě slavnostní. Na jejich líci sídlil blahý úsměv. Jejich oko bylo zaroseno. Hleděli na Prahu a Praha jim připadala pojednou tak čarovně krásná! Hleděli tam, kde vypíná se věž nad radnicí, a z prsou se jim vyrýval vzdech vděčnosti sladké. Někteří šourali nohou po zemi, sem tam — sem tam, lehýnce, jen jako by ji hladit chtěli. Někteří poklekli a nehtem pohrabávali a prstem sbírali a do tenkého papírku si na památku ukládali — ale pojednou zase vyskočili, neboť veškeré množství stálo tu teď s hlavou obnaženou a ze statisíců hrdel nesla se přes stověžatou Prahu velebná, od roku 1848 neslyšená píseň:

. . . . . *Birminghame,*
Amstrdame, Rotrdame,
[:*to je naše Praha,*
sídlo všeho blaha!:]

Okamžik unášející!

Noviny byly jednou tedy mluvily pravdu! Obecní správa byla skutečně cestičku po Letné dala posypat pískem! Ano — *pískem!* Teď ať někdo ještě z těch šťouralů našich mluví! Ať se jen někde některý klub ozve! Ach, žeť všichni, kdož stojí v čele národů a obcí, musí si nechat líbiti i výtky a huby a urážky a jiné ještě takové nepříjemné věci — ach!

Prsa se nám dmou teď samou radostí a pýchou. Co je Vídeň? — pfa! Co Berlín? — pfa! Co Řím, Madrid, Lisabon — pfá-fa! S lehýnkým úsměvem, tak skoro s outrpností, čteme zprávu v berlínských listech: „Krásné jasné počasí, zářivé slunce láká denně tisíce a tisíce lidí do zvířecí ohrady, do zahrady botanické a na jiná, v letě stinná, nyní sněhem se lesknoucí místa. Musíme přiznat, že obecní správa činí pro obecenstvo vše možné: cesty jsou čistotně upraveny, sníh všude odházen a odmeten. Ale nesmírné věru potěšení učiněno zimním navštěvovatelům našich veřejných sadů již tím pilným pěstováním ‚růže vánoční' čili ‚sněžné' (Helleborus niger), květiny původně alpské, dole v kraji však taktéž dobře zdomácňující. I divák pohledu toho již znalý přece stojí vždy znovu zase udiven, když v krajině zimní uprostřed sněhu a ledu hledí na ty květy krásné, vonné, bílé i růžově obarvené, které se tu rozvinují bez ohledu na mrazné stupně pod nulou."

I ať si mají tam tu skromnou radostičku svoji! Je pravda, ten květ z Helleborus niger je pěkný. Sám jsem ho dosud neznal, a šel jsem tedy k Dittrichovým se pozeptat, zdali ho mají. Ukázali mně ho, někde v Alpách natrhaného, plnou papírovou škatuli velkou. Tuze pěkný! Ale nač se starat, aby také u nás diváka překvapoval! Divák má mít také kus fantazie. Já například jdu prostě tedy k Dittrichovým, dívám se na škatuli a myslím si zimní krajinu kolem. Nebo jdu do městského parku, dívám se na zimní krajinu a myslím si do ní samou papírovou škatul.

To toho tam mají, když mají Helleborus niger! Jiných zimních sněhových rostlin tam přece nemají — žádný „Chlamidococcus nivalis" nebo „Chlamidomonas flavovi-

rens“ nebo „Encylonema Nordenskjöldii“*, a jsou se svým zimním botanizováním hotovi náramně brzy! To si člověk u nás zabotanizuje jinak! Šel jsem ve čtvrtek minulého týdne dopoledne na Žofín. Bylo to zrovna po Národní besedě. Kouzelný dojem! Celá *hromada* nejrozmanitějších květů ležela tu před sálovými dveřmi, zrovna jen jako smetí — fíkusové listy, hyacintové proutky, ba i růžičky celé — a ty docela i s drátky!

Já mám ty květy na drátkách náramně rád! Já bych celou přírodu nadrátoval. A proto jsem se s upřímným potěšením díval na to kluziště, které bylo panu hostinskému povoleno zařídit tu mezi stromovím. Jaký krásný, hladký led! Ten musí těm starým mladým, košatým nekošatým stromům jít náramně k duhu — když se tak ty ledové křišťálky tvoří, ostré jako jehly, tvrdé, rozpínavé, když vnikají do kůry a pod ni — zvláště ale když je takhle poněkolikráte obleva a křišťálky tvoří se vždy zase znovu — uvidíte, my si tam brzy budeme musit nějaké stromy zrovna nadrátovat, když tam nějaké budeme vůbec chtít mít. Ale zapotřebí jich patrně není na Žofíně, „smaragdu vltavském“.

Jenom náhodou jsem ale připad na ten potěšitelný úkaz. Jsemť člověk naivní a chtěl jsem se — ne, nesmějte se mi — chtěl jsem se po Žofíně projít! Obešel jsem tedy budovu sálovou — a tu jsem ovšem stál: hradba z prken jde kolem kluziště až k zídce, uzavírá obecenstvu půl ostrova — nu ano, copak je Žofín pro obecenstvo? Pro naše procházky hloupé?!

Je to naivnost! Ne, ne — Žofín není pro občany a pro procházky jejich! To jsme viděli hned vloni v letě, když to nejhezčí, co bylo druhdy na Žofíně, tu krásnou, stinnou, tichou, poetickou procházku pod topoly, od říčních lázní až ku jezu vzhůru, prostě uzavřeli, přeřízli, pokazili. Ne kvůli restauraci, nýbrž jen kvůli plovárně zase.

Není pražádná pochybnost: ta plovárna „smaragd

* Prosím pana sazeče, aby dal zde trochu pozor; mne to stálo ukrutnou práci, než jsem těchhle několik divokých slov napsal správně!

vltavský“ krášlí! A proto by se mělo v tom směru pokračovat. Naproti plovárně, na východním břehu, je pořád ještě kousek ostrova, jak dříve býval; navrhoval bych, aby se tam k řece — upravilo tedy také něco, například třeba tedy *prádelna* říční. Jenom tak laciná, stavěná bez zvláštního namáhání hlavy. Sušit by se mohlo prádlo ovšem pak hned na ostrově, snad uprostřed na tom trávníku velkém, nebo třeba na provazech mezi stromy. Vybílilo by se tuze pěkně. A získal by se z toho i dost velký příjem, kdyby se vybíral za nůši třeba také jen šesták, jako teď na té pískové náplavce před Štvanicí.

Pro „obecenstvo“ by zbylo místa pak pořád ještě dost: jedna pěšinka k restauraci, druhá, třetí a čtvrtá k lázním parním, říčním a ku plovárně, a pátá k té prádelně mojí — to stačí! A za dvě leta by mohl náš „smaragd“ vypadat už jako odřený knoflík.

Škoda, že „nám“ nepatří také ještě Střelecký ostrov! Ten je taky „smaragd“, je však značně větší, a sloužil by té naší zábavě o něco přec déle. Počítám ale, že bychom za pět, za šest let i s ním byli — —

Prosím vás, dopálil jsem dnes už někoho tou svou moudrou řečí? Jsem dnes protivný — tak jak říkáme hodně protivný — jsem? Vidíte, a nejsem tím ani vinen! Je tím vinen jen ten čertův papír! Saténujou ho, až ho přesaténujou, až je hladký jako sklo, a přece je naše moderní péro na něm pořád plno chlupů, a chlup v každém slově!

Všeobecná je už nyní stížnost, že papír nemá více pravé hodnoty, trvanlivosti, že nemá zkrátka ceny. Naříká se proto v úřadech, ve školách, v domácnostech, všude. Ba myslí se již i na opravu nutnou. V Prusku docela je už i státní ústav zkumný, který pánům továrníkům sedí v týle. Ale nač teprv takový ústav! *Každý laik* si může sám přisvojit soud jistý a zcela spolehlivý! Chce se čtenář naučit těm štrychům? Prosím — prosím!

Nejprve se tedy zkouší papír, zdali se *neláme* a nerozedírá třením. To je jednoduché. Vezmeš arch, rozestřeš jej, vezmeš do každé pěsti jeden jeho konec a teď mneš a třeš

pěst o pěst, až třeba zmodráš. Dříve unaví i nejsilnější člověk, nežli se takto rozetře papír *dobrý*.

Pak se zkouší, zdali se *netrhá* snadno. K tomu slouží Hartig-Reuschův „trhací strojek“. Vezmeš druhý arch, vystřihneš z něho dva proužky 18 centimetrů dlouhé a 15 milimetrů široké, zapevníš je do dvou svorek stojících proti sobě — ocelové péro zatáhne a rafije na stroji již ukazuje, při kterém stupni papír se trhl.

Nato se zkouší, mnoho-li je v papíru *hadrů* a mnoholi-li *slámy*. Buď cestou lučební, nebo prostě „vážkami na popel“, vynalezenými mechanikem Postem. Vezmeš tedy arch třetí, spálíš jej, položíš popel na vážky, a už to poznáš!

Následuje ještě tedy zkouška na dříví v tom zboží. Ta je nejkratší. Vezmeš čtvrtý arch, pustíš na něj kapku rozpuštěného floroglucínu smíšeného s kyselinou solnou, a dřevo v papíru obsažené ihned zrudne jako purpur.

Ovšem je technika moderní velice pokročilá. V jediné knize papíru je skoro každý arch trochu jiný, a proto, co jsi učinil s archem 1—4, musíš opakovat také s archem 5—8 a pak — —

Propánaboha! — teď se už i čtenář zlobí! A já to myslil s ním ještě přece dost poctivě při téhle věci! Ba já jsem chtěl čtenáři vypravovat také ještě i o tom *nejnovějším* vynálezu papírovém, zdárném a krásném!

Amerikáni dělají nejnověji z papíru i obuv, domácí, bálovní, cestovní, všechnu! Je prý k neuvěření lacina, k neroztrhání pevna a zázračně pohodlna a lehka. A slouží prý nejen co obuv, nýbrž hodí se majiteli ještě i ke všem účelům jiným, ku kterým se papír vůbec hodí.

Moje Klárka (já teď miluju Klárku) vezme tedy svůj růžový pantoflíček, napíše mi černým ingoustem na něj svůj milostný vzkazek, přilípne tříkrejcarovou známku a hodí jej do poštovní skříně.

A já si v sobotu po obědě zuju pohodlně boty a navečer odešlu z nich do tiskárny jednu s ceduličkou: „Pane Metlický! Tak zde, prosím, máte tu moji dnešní botu...“

NÁRODNÍ LISTY 6. února 1887

ZIMNÍ ROZJÍMÁNÍ O PIVĚ

I

Jeho jmeno

Ať si naši škarohlídové naříkají sebevíc, že pivo je naším národním neštěstím, že bychom byli národem zcela jinším, kdybychom namístě piva pili víno, — není to pravda. Němci také pijou pivo, a jak!, a přece vyhráli velké války, a co dovedou, cítíme bohužel sami nejlépe. Naproti tomu jsou národové, kteří pijí pouze víno — a jsou k ničemu.

Otázka, co který národ pije či nepije, vůbec těsně souvisí se zeměpisnou polohou jeho bydla a bylo by vlastně velice pohodlnou výmluvou říci: „Nejsme k ničemu, protože pijeme pivo."

Že pivo jest nejvlastnějším národním nápojem českým, značí již samo jmeno jeho jakožto nápoj par excellence. Tvrdíť sice Němci, že jejich název „Bier" je starší (také dr. Ed. Moric Schranka ve své knize Das Buch vom Bier tak tvrdí) a že český název „pivo" utvořen z něho, avšak tvrzení to nelze dokázat. Naopak, jest velice pravděnepodobno, že by národ, zabývající se odpradávna rolnictvím, byl přijal jmeno nápoje vyrobeného z plodin polních teprve od svých sousedů Germánů. Vždyť Němci přijali pro medovinu, tedy nápoj vyrobený popřípadě i z medu lesního, k čemuž tedy není třeba ani stálých sídel, jmeno od Slovanů — Meth.

Ovšem, nelze popírat, že pivo též u Germánů, a sice nejen v Německu, ale i ve Skandinávii a v Británii, jest nápojem prastarým, jakož vůbec původ jeho ztrácí se v mytickém šeru. Staří Germánové měli dvojí význam pro pivo: *alu* neb *öl* (anglické ale), kterýž germánská mytologie označuje jakožto starší, a *bior*, význam mladší sic, ale vybranější, neboť Alvismal praví, öl že jest nápojem lidí, bior však nápojem bohů. Podle německého názvu tvořeny jsou francouzské *bière* a italské *birra*, ačkoliv nalezáme zde

i méně užívané *cervoise* a *cervogia* podle latinského *cerevisia*, z čehož též Španělové utvořili svoje *cerveza*. Lotyši mají germánské *allus*, rovněž jako Estonci *öllet* a Čudové *olut*, litevština však užívá jak slovanského *pywas*, tak germánského *alus*.

K českému názvu *pivo* výkladu netřeba, jest samozřejmo, že pochází od píti, a že ve slovenském jazyce právě pivo z ječmene a chmele tak se nazývá, vysvětluje se přirozeně tím, že také mezi Slovany právě toto pivo bývalo nápojem nejrozšířenějším. Na tomto názoru, který ostatně sdíleli též vynikající germanisté jako Grimm atd., nezmění pranic námitka novějších germánských filologů, kteří prohlašují, že nejrozšířenějším nápojem je přece jen — voda. Ale voda se nepije, nýbrž, jakož české přísloví výslovně praví:

pivo se pije.

Novogermánští filologové opírají se proti posavadnímu názoru, že německé jmeno „Bier“ pochází od *bibere*, píti, a poukazují k tomu, že již v anglosaštině nazývá se „bere“ ječmen a že ve Skotsku nazývá se doposud „bear“ jistý druh ječmene. Ba i staří Židé měli prý již nápoj jmenem „beri“ či „peri“

„ale od takového piva nás rač pánbůh
milostivě zachovat!“

jak praví nápis ve sklepě mnichovského dvorního pivovaru. „Bier“ znamená prý tudíž „nápoj z ječmene“ a odtud odvozují páni Germáné prioritu názvu německého.

Že však nikterak není nesprávno zváti pivo, a nikoli vodu nejvlastnějším nápojem lidským, toho dokladem, mimo vše to, co jsme již svrchu pravili, jest také stará latinská píseň německých studentů:

Cerevisiam bibunt homines
animalia cetera fontes.

Latinské jmeno piva, cerevisia, všelijak se vykládá. Někteří čtou Cereris vis, totiž síla Cereřina, což je ale výklad zbytečně násilný, neboť Ceres jest bohyní úrody, a tudíž i původcem ječmene, pšenice a jiného obilí, z něhož se pivo vyrábí.

Ba následující stará pověst uvádí Ceres přímo ve spojení s výrobou piva. Ceres nanejvýš zarmoucena ztrátou své dcery Proserpiny a hledajíc ji po celém světě, přišla na své pouti též k Metaniře, prosíc o útulek.

Stala se chůvou malého Demophoona a toliko žerty služky Jamby poněkud zaplašovaly její smutek. Žádala především píti; odmítla vína a přála si zvláštní nápoj z obilí, vody a koření (pivo). Poněvadž však žíznivá bohyně příliš rychle a neopatrně pila, posmíval se jí starší hošík Metaniřin, malý Ascalabus. Rozhněvaná bohyně polila Ascalaba zbytkem nápoje a proměnila jej v ještěrku skvrnitou, jako by byla posypána sladem.

Také staří Britové měli bohyni Ceridwen, jež se podobala římské Ceres, řecké Démétér a egyptské Isis (také staří Egypťané znali již pivo). Ba i staří Mexikáni měli boha Centeotla, ochrance piva.

Tolik o jmenu piva vůbec. Nesčíslná jsou však místní jmena různých piv, jež naznačují jednak způsob přípravy jeho, jako: anglické „stout“ a „porter“, německé „Convent“ atd., jednak jsou přezdívkami, jichž zejmena Němci mají takou hojnost, že lze z nich sestavit celý slovník. Nejhezčí jsou:

„Ich weiß nicht wie“ v Buxtehude,
„Wehre dich!“ v Gdansku,
„Ich halte es!“ v Hohensteinu,
„O wie!“ v Liembachu,
„Es wird nicht besser!“ v Lauenburce,
„Speie nicht!“ v Riesenburku a
„Biet (beiß) den Kerl!“ v Boitzenburku.

Už z těch jmen jde na člověka hrůza!

O původu nejrozšířenějšího pivního jmena německého „Bock“ vypravuje se následující historka:

Bavorský vévoda Kryštof — zván Bojovný — a bratr Albrechta II. seděli v hodovní síni a popíjeli. Ve společnosti jich byl také brunšvický jeden rytíř, jenž byl u bavorského dvora jakožto vyslanec. Tomu podán notný plecháč s dobrým, pravým tmavým pivem z vévodského dvorního pivovaru v Mnichově; rytíř učinil notný doušek, ale brzy odstavil plecháč a ušklíbnul se. Počal láteřit, to že není pivo, nýbrž hnědý ocet. Ba odvážil se tvrdit, že pošle bavorským vévodům pivo, jaké se vaří v městě Einbecku, jaké ale nedovede žádný bavorský sládek, ani sládek z dvorního pivovaru. Tu se vévoda Kryštof velice rozlítil a vypeskoval nehorázně svého dvorního sládka. Ten se chtěl hájit, ale brunšvický rytíř pravil posměšně: „Nech toho; jsi snad velice zkušený ve svém umění, ale nikdy nedovedeš uvařit pivo, jakého tu v zemi ani nepotřebujete; neboť jste-li s tímto spokojeni, pak nepotřebujete lepšího.“ Tu se sládek rozhorlil a zvolal: „Nechť tedy rozhodne sázka! Až napřesrok zase přijedete do Mnichova, přineste sem sud vašeho piva a já připravím také sud piva, a jestliže nevyhraju, nechať mne Jeho Milost posadí obráceně na osla a dá mne takto vyvést z města, a veškerý statek můj ať propadne k rukoum jeho.“ Brunšvický rytíř se smíchem založil se o 200 zlatých.

Minul rok, nastal den 1. máje, kdy mělo být o sázce rozhodnuto. Brunšvický rytíř byl již dva dny předtím přijel s velkým sudem einbeckého piva a byl je uložil ve vévodském sklepě pod vlastní svojí stráží. Zápas pijáků odbýván s velkou okázalostí jako nějaký turnaj na nádvoří vévodského zámku u přítomnosti mnoha rytířů, rady města Mnichova a mnoha krásných slečen. Oba sudy načaty. Brunšvický rytíř, okusiv tentokrát mnichovské pivo, neušklíbnul se, pravil toliko pohrdavě: „To je sice dobrý doušek, ale jen pro ženské, neboť síly v něm není.“ — „Tak, myslíte, vzácný pane?“ odpověděl vítězoslavně sládek a usnešeno, že každý ze soků má vypít cizího piva plecháč mající dvaapůl mázu bavorského. Kdo po půlhodině, stoje o jedné noze, dovede navléci nit do jehly, ten vyhrál.

Oba sokové si přihnuli a vyprázdnili plecháče až na dno. Pak odebrala se šafářka zámecká do komory pro nítě a pro jehlu. Když odcházela, vyběhla z komory kozička tu zavřená, právě když oba sokové stáli již o jedné noze. Sládek dávno již měl navlečenou nit v jehle, rytíř ale potřetí již byl jehlu upustil. Konečně se převalil a marně se namáhal postavit se opět. „To mne ten kozel povalil," vymlouval se. — „Nikoliv, šlechetný rytíři," smál se vévoda Kryštof, raduje se z vítězství svého sládka. Sládek ale pravil: „Ta kozička vám málo ublížila. Kozla, který vás porazil, udělal jsem já." Brunšvický rytíř zaplatil dvě stě zlatých, vyspal svoji opičku a zahanben odtáhl domů. Od té doby nazývá se tmavé pivo, jež se vždy na jaře čepovalo ve dvorním pivovaře mnichovském, Bock — kozel.

Český název tmavého piva „samec" značí pivo pro mužské, zejména pro pány manžele, a mnohá tmavá piva z pražských pivovarů těší se dosud tomuto renomé. Jiné pražské pivo „deklarant" pozbylo své pověsti zároveň s pány deklaranty.

Vůbec nemůže se čeština co do bohatosti přezdívek prvních nikterak rovnat s němčinou, zato jmenuje je čeština velice něžně „pivečkem", ba dokonce i „božím dárkem", a mluví o něm vůbec s mnohem větší úctou a láskou než kterýkoli jiný jazyk, jak později ukážeme.

II

Gambrinus a mytologie piva

Dříve než pojednáme o historii piva vůbec, třeba zmíniti se obšírněji o králi Gambrinovi, tomto nejčelnějším patronu počestného cechu sladovnického a všech pijáků vůbec. Neboť, jak praví dr. Grässe, „nejenže byl Gambrinus kdys nejmocnějším králem celého světa, poněvadž říše jeho dosud sáhá od východu až na západ, žádný král nemá větší říše, žádný nemá více poddaných; ale doposud stu-

denti při svých pitkách prohlašují jej za svatého, jemu na počest zakládány řády, slavnosti a svátky, jmeno jeho jest nesmrtelné, vynález jeho nehynoucí.“

Gambrinus jest postavou báječnou, zahalenou v mystické a mytické šero a kolují o něm nejrůznější pověsti ve všelikých variacích; historicky přesně prokázáno není o něm pranic. Významno jest, že království jeho neklade se do Němec, nýbrž jaksi na území neutrální, jest králem brabantským nebo flámským (tento titul jest obzvláště případný), zkrátka není hrdinou národním, nýbrž světovým. Jemu připisuje se vynález piva z ječmene a chmele.

Jméno jeho vykládá se jakožto zkomolenina z Jan Primus (Jan I.). Jest princem z knížecí krve burgundské, narozený roku 1251. Jiní považují jej za totožného s Janem bez bázně (Jean sans peur, 1371—1419) a nazývají jej Gambrinus. Ba někteří němečtí badatelé mluví dokonce o německém kmenu Gambriniů, kteří bydleli v severním Německu kolem Gambrinia (nynějšího Hamburku). Chtěli by si tedy přivlastnit i Gambrina. Ale Gambrinus zůstane přesto jen králem flámským a hrdinou světovým, patronem všech, bez rozdílu národnosti a vyznání, kdož milují nápoj z chmele a ječmene.

Slávu jeho hlásají četné obrazy, představující jej jakožto krále a vynálezce piva zároveň, sedícího u soudu; z veršů pod obrazy Gambrinovými se nalezajících nejrozšířenějšími jsou následující:

Gambrinus v životě byl jsem zván,
ve Flandrech a Brabantu král a pán
z ječmene slad jsem pražíval
a první pivo vaříval.
A proto se sládek chlubívá,
že krále svým mistrem nazývá.

Nejstarší na naše doby zachovalý obraz Gambrinův nalezá se v Aventinově bavorské kronice (Frankfurt n. M. r. 1580). Gambrinus vyobrazen tu v kroji římského rytíře.

Pravici má zapřenou v bok, levicí drží přilbu s korunou, na hlavě má věnec z chmele a ječmene. Vlevo žnou sedláci obilí, vpravo válejí sladovníci velký sud piva. Verše pod tímto obrazem slaví Gambrina jakožto statečného hrdinu a bojovníka, přísných mravů, jenž netrpěl nijakého bezpráví, že trestal každý pych, ochraňoval ženy a bděl nad zachováním pokoje; též prý založil město Gambro (Cambray) a vaření piva přiučili jej sami egyptští bohové Iris a Osiris.

Dle studentské jedné písničky německé ovšem přiučil Gambrina vaření piva žíznivý student, jenž měl prázdnou kapsu, poněvadž bylo posledního.

Jako Gambrinus historický měl svoji říši flámskou, tak má Gambrinus mytický svůj pivní stát a komonstvo šetků a pidimužíků, mezi nimiž nalezá se též trpaslík Perkéo.

Gambrinus, jakožto patron piva, staví se přímo proti Bakchovi, bohu vína. Avšak v Čechách stal se i Bakchus bohem piva, a pondělek a úterek před Popeleční středou zasvěceny jsou slavení a „pochovávání Bakchusa“, kterýžto obyčej ještě v letech šedesátých slavíval se i ve výsadních hostincích pražských s neobyčejnou okázalostí ku nemalému gaudiu nadějné mládeže.

Jest dosti podivno, že v Čechách nezachovalo se ani stopy po nějakém pravěkém božstvu, jehož ochraně bylo svěřeno pivo. A přece jsou Čechy pivní zemí par excellence a jiní národové slovanští, u nichž se pije mnohem méně piva, mají svoje pivní bohy.

Tak například u Rusů Korša čili Chors, jemuž se připisuje dokonce i uzdravování nemocných, jest bohem piva: na hlavě má věnec z chmele a stojí na sudě piva. Obětovány mu pivo i medovina.

Polským bůžkem pivním byl Kremara; také jemu obětovány pivo a medovina, jež vlévány do ohně.

Staří Prusové měli boha „Rauguzemapati“, jehož jméno, pocházející od „rugti“, tj. kvasiti, označuje jej jakožto pána nad kvašením.

Také bůh Kurko na Litvě byl dárcem potravin a nápojů a obětováno mu rovněž pivo.

Velice důležitou úlohu hraje pivo ovšem v mytologii germánské. Zde jest pivo přímo nápojem bohů a bohatýři ve Walhalle pili pivo a medovinu, kteréž jim plynuly z vemene posvátné Oidinovy kozy Heidrun a rohy s nápojem podávaly jim Walkýry pod dozorem Freyiným. Někteří novější Germánové jdou poněkud daleko a vykládají jméno Walhalla jako — Bierhalle a Walkýry považují za sklepnice.

Velice složitý byl germánský obřad pivní oběti při slavnosti jarní. Kněz vykonávající obřad naplnil pohár pivem, pak vzal jej mezi zuby a vypil jej, aniž by se ho dotknul rukou, a mrštil ním konečně přes hlavu, načež jej zachytil kněz za ním stojící, opět naplnil a týmž způsobem vypil, načež třetí učinil rovněž tak. Toto troje vypití a vyhození číše, kteréž se ruce nesměly dotknout, bylo obětí třem nejvyšším bohům. Po tomto obřadu šla číše mezi shromážděnými od úst k ústům, každý ji vzal mezi zuby, vypil a soused mu ji rovněž zuby odňal. Pak teprve nastaly veselé hody.

Ve starém Egyptě, kdež byli ochranci polních plodin Isis a Osiris, byla tato božstva také vynálezci piva, jenže jest nám dosud v tom ohledu příliš málo známo z egyptské mytologie, abychom mohli podat zpráv o jejich specielní činnosti v tomto oboru.

Zato britská bohyně Ceridwen, rovněž bohyně obilí a polních plodin, zcela určitě jest označována jakožto připravovatelka piva, ovšem že se zdá v této činnosti spíše starověkou čarodějnicí než počestným sládkem. Manželem Ceridweninym byl Tegid Voel, s nímž měla tři děti, dceru Creirwyn a dva syny, Morwana ap Tegid a Avagddu, kterýžto Avagddu byl hrozně ošklivý. Ceridwen, aby mu pomohla od jeho ošklivosti, dala udělat kotel a vařit v něm divotvorné byliny, z nichž vzešly tři kapky, jež daly tomu, kdo jich požil, všechny dobré vlastnosti, kdežto zbytek proměnil se v jed. Voda ta musela být po leta nepřetržitě

udržována ve varu, aby získány byly divotvorné kapky. (Jak vidět, byla tehdáž praxe pivovarnická velice nedokonalá, když po několikaleté várce získány toliko tři kapky dobrého piva a ostatek byly patoky.) Ceridwen postavila na stráž ke kotli trpaslíka Gwiona a slepce Mordu, by udržoval oheň, aby voda neustále byla ve varu. Várka trvala již rok a Ceridwen odešla nasbírat nového koření. Tu neopatrností Gwiona vystřikly tři zázračné kapky z kotle na prsty Mordovy, jenž bolestí vstrčil prst do úst, načež náhle prohlédl. Trpaslík, polekán zázračným účinkem vařící se tekutiny, dal se na útěk, načež kotel, ponechaný bez dozoru, prasknul a jedovatá voda se rozlila daleko široko. Ceridwen, vracející se s nasbíranými bylinami a spatřivši, co se stalo, rozlícena vyrazila Mordovi jedno oko, týž ale pravil jí, že není vinen on, nýbrž Gwion, jehož Ceridwen jala se pronásledovat. Trpaslík prchal před ní, proměňuje se v různá zvířata; a Ceridwen stále jej pronásledovala, proměňujíc se ve zvíře jiné, jemu nepřátelské, až konečně Gwion, nevěda si pomoci, změnil se v zrno pšeničné, kteréž Ceridwen, proměnivši se v černou slepici, pozřela. Avšak po devíti měsících porodila z pšeničného toho zrna dítě tak krásné, že hněv její pominul. Syn ten dostal jmeno Taliesin, to jest: zářící čelo.

O spojení římské Ceres s pivem promluvili jsme již v prvním článku.

Avšak máme i hojnost křesťanských mýtů o pivě.

Tak například svatý Kolumban kázal kdysi pod širým nebem lidu, když právě na blízké louce obětováno bohům a hodováno při pivě. Hluk pohanů překážel svatému; fouknul tedy oním směrem, kde stál velký sud piva, tak silně, že sud prasknul a všechno pivo rozlilo se po zemi.

Také svatý Vojtěch kázal proti pivu, ale marně, rovněž jako marné byly snahy předchůdce jeho, prvního biskupa pražského Šebíře, jenž roku 1039 dal všechny šenkýře piva do klatby.

Též koncilia pojednávala důkladně o pivu, jako: koncilium v Cáchách (817), ve Vormsu (868) a v Trevíru (895).

Avšak všichni svatí nebyli tak nepříznivi pivu. Tak například vzpomíná se chmele jakožto přísady k pivu výslovně poprvé v jednom kláštěře na hoře Rupertské v době, kdy tam svatá Hildegarda byla abatyší, tedy as roku 1079.

Svatá Brigita proslula zázrakem podobným, jakým jest Kristovo proměnění vody ve víno na svatbě v Káni Galilejské. Pilť prý římský vyslanec Priscus na své cestě k Atillovi pivo, jež byla svatá Brigita proměnila z vody.

U Francouzů jest patronem pijáků svatý Martin, jenž jest zároveň patronem sládků, a „martiner“ znamená důkladně popíjet. Mimo svatého Martina jsou též zvláštními patrony sládků svatý Leonard, svatý Adrian a svatý Florent. Pražští sládci z nařízení císaře Karla IV. od roku 1357 mají patronem svatého Václava, tedy nejpřednějšího svatého v celém království.

III

Společenský význam piva

O společenském významu piva není nijaké pochybnosti, uznáváť se všeobecně, ba mnohdy se účinky piva na společnost lidskou až přeceňují, jakož jsme ukázali hned na samém počátku těchto článků.

Značný význam piva dokazuje již pouhá statistika výroby piva v jednotlivých zemích, jakož i vítězný postup jeho do zemí jindy výhradně vinných. Zejmena v posledních desitiletích nabyla invaze piva do zemí vinných značných rozměrů. Tak například orgán obecního zastupitelstva pařížského Ville de Paris udává: „Počet sudů zasílaných z Mnichova jest zejmena v letní době tak značný, že ředitelstvo dráhy Východní bylo nuceno zařídit zvláštní vlaky pro dopravu piva, jež mají název „Trains de bière“. Nejprve vypraven takovýto pivní vlak toliko jednou týdně, nyní ale přijíždí každodenně, vyjma neděle, jeden vlak s pivem. Tyto pivní vlaky dorazí ze Štrasburku za devatenáct hodin, o 3. hodině ranní na nádraží Východní v Pa-

říži, kdež pro skládaní ustanovena zvláštní rampa. Adresáti čekají již se svými povozy a ihned, jakmile jest vycleno, odvážejí si je; o osmé hodině jest vše odvezeno. Každý z těchto vlaků dováží průměrně 200 000 litrů piva.“

Avšak nejen pivo bavorské, ale též české pivo dováží se hojně do Paříže, ba Pařížané pivu českému, na rozdíl od bavorského, jež nazývají „bock“, říkají „pivo“ — jako my. Za nynějších poměrů v Čechách působí to vskutku komicky, považíme-li, že toto pivo je převalnou většinou z Litoměřic a že tamní Germáni si dávají líbit, aby se jim jich „ryze germánský“ výrobek v Paříži takto počešťoval. Mimo toto pivo dováží se do Paříže nejhojněji ovšem plzeňské. Ale též ve Francii samé vzmáhá se výroba piva a množí se počet pivovarů, jež vyrábějí buď pivo po způsobě našem, aneb po způsobu bavorském. Mnohé pivovary francouzské mají veškeré svoje zařízení ze závodů v Čechách a také české sládky.

Také v Itálii vzmáhá se spotřeba a výroba čím dál tím více. Zejmena v tom ohledu vyniká Milán.

Zajímavá jest následující statistika spotřeby piva; dle níž připadá za rok na osobu:

V Bavořích	240,6 litrů
ve Virtenbersku	154 „
v Belgii	145 „
ve Velké Británii	118 „
v Badensku	63 „
v Sasku	60,5 „
v Elsasko-Lotrinsku	48 „
v Prusku	39,5 „
v Holandsku	37 „
v Rakousku	34,5 „
v Severní Americe	29 „
ve Francii	19,5 „
v Norsku	14,5 „
ve Švédsku	12,5 „
na Rusi	1,75 „

Jak vidět, zaujímá Bavorsko, co se týče spotřeby piva, místo první, Rakousko teprve desáté, avšak *Čechy* samy s roční výrobou 5 476 238 hektolitrů a 97 litry ročně na osobu zaujímaly by místo páté, hned po Velké Británii.

Aby pak prokázal důležitost piva v ohledu společenském a všestranný jeho vliv na lidstvo, uvádí dr. Eduard Maria Schranka ve svém spise Ein Buch vom Bier, jehož bohatý materiál poskytl nám hojného podkladu k těmto článkům, následující sčítací lístek, jenž zcela podle vzoru seznamů ku sčítání lidu rozesílán po Berlíně a jenž obsahuje následující šprýmovné rubriky:

Stát... Vládní okres... Kraj... Správní okres... Stálá hospoda... (popřípadě stůl, počet stálých hostí, obvyklý počet sklenic).

I. *Spotřeba piva:* 1. Mnoho-li sklenic vypijete průměrně denně? (Maximum a minimum.) 2. Potřebujete na počátku, na konec, v mezerách mezi jednotlivými sklenicemi tu a tam sklenky koňaku, likéru...? (Co se hodí, podtrhne se, popřípadě připojí se jiné druhy.) 3. Potřebujete v mezerách pevné potravy?... A jaké?... 4. Jaké druhy piva nejlépe snesete?... 5. Jest váš žaludek cejchován?... Na jaké množství?... 6. Čím se zvyšuje u vás schopnost konzumu? (Gratifikace, přídavky ku gáži, zasnoubení, radostné události rodinné, těžké onemocnění bohatých strýců a tetek, řády, povýšení, stoupání kursů?) 7. Čím se schopnost konzumu zmenšuje? (Koše, domácí kázáníčko, nos od představeného, kocovina, dluhy?) 8. Pijete také malé, anebo je máte v opovržení? 9. Máte rád víčko na sklenici, či nenávidíte nepokrytých sklenic?... Aneb pijete také z těchto? 10. Dostavuje se u vás při hojnějším pití plačtivé pohnutí (takzvané „graues Elend“)?...

II. *Poměry fyziologicko-psychologicko-medicínsko-právnicko-politické.*

1. Zvýšuje či zmenšuje se vaše sebevědomí požitkem piva?... O mnoho-li procent?... (Poměrná čísla dle počtu

vypitých sklenic jsou žádoucna.) 2. Stáváte se požitím piva protivnějším či roztomilejším? (Co se hodí, podtrhne se.) 3. Usnadňuje či ztěžuje vám požitek piva luštění obtížných otázek státnických, psychologických, historických, právnických a technických? 4. Mnoho-li dobrých či špatných vtipů zplodil jste již následkem požití piva? (Přibližná čísla dostačí.) 5. Měl jste již následkem požití piva srážku s ponocným neb policajtem? 6. Byl jste již následkem požití piva potrestán? 7. Po kolika sklenicích dostaví se spytihněv či kocovina? (Není-li počet určitě znám, postačí přibližné udání.) 8. Jaké léky uznal jste za nejlepší v případu kocoviny? 9. Považujete ustanovení minimální spotřeby piva pro každého (počítaje v to ženy a děti) cestou zákonodárnou za nutné a možné? 10. Jste účastníkem nějakého akciového pivovaru?

Třeba takovéto sčítání pijáků bylo sebešprýmovnější, přece je vidět i z těchto otázek, jak dalekosáhlé jsou účinky piva v zemích, kde jest nápojem většiny obyvatelstva a kde výroba jeho jest důležitým odvětvím průmyslu a značným faktorem blahobytu celé země. Mnichov přese všechna svoje muzea a umělecké školy jest přece jen metropolí pivní a obyvatelstvo jeho dělí se toliko na dvě třídy: ty, kdo jdou od piva, a ty, kdo jdou na pivo. Švýcarskou metropolí pivní jest Basilej, proslulá rovněž svým konciliem jako svým pivem, pivní metropolí Elsaska Štrasburk. Českou Mekkou jest ovšem Plzeň, kamž, jak známo, jezdí se na výdělek: tam je velká plzenská za sedm, takže i slabší piják vydělá si tam velmi snadno na večeři, silný piják ale může tam zrovna ukládat kapitály.

Proto také páni sládci všude zaujímají velice vynikající společenské postavení. Otázka, je-li pivo skutečně tekutým pokrmem, zdali skutečně živí, jest sice spornou, ale tolik je jisto, že *sládka* pivo živí a zpravidla velmi dobře živí. Důkazem toho jsou naši páni staří. Pan starý po celém království náleží mezi honoraci. Mnichovští sládci pak jsou hotovými aristokraty a proslulí pro svoje krásné koně, kterými se chlubí při slavnostních příležitostech.

Z anglických sládků nejproslulejší byl nedávno zemřelý Michael Th. Bass, „král piva“, majitel největšího pivovaru světa. Thackeray kdys o něm napsal: „Jest sice Union Jack (obchodní vlajka) vlajkou Anglie, známou v nejodlehlejších končinách světa, vídaná a vážená na všech mořích; každý vzdělanec sice zná nejslavnějšího básníka anglického; avšak ještě lépe znám a ještě častěji vídán než sám svatojirský kříž naší vlajky, ještě rozšířenější než jmeno a sláva Shakespearova jsou jmeno a sláva Bassova a červený trojhran, obchodní známka jeho piva na černých láhvích. Od And až ku Himálaji, od Číny až do Peruánska zná každý hořké pivo Bassovo, slavné Pale Ale vládce burtonského.“

Ale dobré musí pivo být. Jest sice dost lidí, kterým chutná každé pivo, jen když je mokré, ale sládek, který šetří sladem a chmelem, nikdy neupoutá pořádného pijáka, jak o tom svědčí následující anekdota o anglickém dějepisci Buchananovi:

Buchanan měl mezi lidem pověst čaroděje. Jednou k němu přišla jedna lakomá sládková ze Skotska, jmenem Maggy, a prosila jej o radu, kterak by opět přilákala zákazníky, jichž počet se stále tenčil.

Buchanan dal jí následující radu: „Kdykoli vaříte pivo, jděte třikrát kolem kotle a pokaždé vylejte z kotle plnou lopatu vody ve jmenu ďábla; pak jděte opět třikrát kolem kotle a pokaždé vsypte do něho lopatu sladu ve jmenu boha.“ Nato dal jí zavřený amulet, nařídiv jí, aby jej po celý svůj život nosila, ale nikdy neotvírala, jinak by propadla posměchu světa. Pověrčivá Maggy vykonala přesně jeho rozkazy a zákazníci se čím dál tím více množili.

Po smrti její otevřeli dědicové amulet; nalezen v něm toliko lístek s následujícími veršíky:

Kdybys lepší pivo vařila,
zase bys svých hostů nabyla.

IV

Barva a ostatní vlastnosti piva

Dr. E. M. Schranka ve své knize o pivě uvádí dosti vtipnou poznámku jednoho průvodčího cizinců v Praze. Týž prováděje cizince po královském hradě na Hradčanech, ukázal mu v jedné ze starých síní hradu velkou mapu Čech. Když se cizinec tázal, proč právě kraj plzenský označen jest barvou žlutavě hnědou, kdežto ostatní kraje jsou pouze bílé, odpověděl náš cicerone:

„To je bezpochyby od toho piva!“

Není to věru zlá myšlenka, označit kraj plzenský podle nejproslavenějšího jeho výrobku. A kdyby se zhotovila mapa výroby a spotřeby piva, bylo by rovněž třeba různými barvami naznačit různé druhy piva v té které zemi, aspoň dle nejznačnějšího rozdílu mezi pivem tmavým a světlým. V Čechách například převládala by barva světlá, navzdor různým těm „samcům“ od Svatého Tomáše, od Fleků atd., v Bavorsku opět měla by naprostou převahu barva tmavá.

Celkem jest tmavé pivo naproti světlému v menšině, lze přibližně as udat, že celkem vaří se $^1/_5$ piva tmavého proti $^4/_5$ piva světlého (v čemž ovšem počítáno i severoněmecké „Weißbier“). Avšak v poslední době nabývá tmavé pivo převahy, což pozorovati lze též u nás, kdež v posledních letech vaří se mnohem více tmavého „samce“ než jindy, ba do Čech se dokonce dováží tmavé pivo z Mnichova, Norimberka a Kulmbachu. Světlé pivo, pokud víme, do Čech se nedováží mimo Dreherovo švechatské a to, nemýlíme-li se, vaří se v Měcholupech.

Ostatně má pivo, jak tmavé, tak světlé, celou škálu odstínů a světlé pivo má v tom ohledu odstínů ještě hojnějších než pivo tmavé, jehož nuance ovšem jdou až do nejtemnější černě. Barva piva jest nejpřednějším jeho příznakem, jenž se jeví hned při prvním pohledu. Proto také naši

pijáci zcela moudře chtějí mít pivo ve sklenicích, aby viděli, co pijí; řádný piják zkouší barvu piva dříve než jeho chuť, koketuje s ním jako se svou milenkou.

Bavorák, který pije z kamenných džbánků, jako se pívávalo u nás „za starých zlatých časů“, říká pouze: „Pivo je dobré!“ Severní Němec pak, jenž pije pivo ze sklenic, libuje si: „Pivo je pěkné!“ Čech činí jemnější rozdíly; pravíť: „Pivo má jiskru!“ a napiv se: „Pivo má řízek!“ Ostatně pije-li se pivo ze sklenic, takže piják může vidět, co je v něm, má rozhodně svoji výhodu. Jakož dokazuje anekdota o bavorském hospodském, jenž si stěžoval: „Když není v pivě nic, není jim to vhod, a je-li v něm někdy utopená myš, není jim to zase vhod.“ — Je to někdy kříž s hosty. Je-li nebožka myš ve sklenici, pak to zpravidla host zpozoruje dříve, než začne pít, ba mnohdy dokonce hned sklepnice, není-li přespříliš zamilovaná.

V poezii obyčejně přisuzuje se pivu šmahem barva hnědá, jako vínu barva zlatá. Wollheim ve své písni přirovnává víno šlechtici v šatě zlatohlavovém a pivo prostému měšťáku v hnědé haleně.

Egon Reil (dr. Schranka) ve své baladě líčí původ českého piva z českých granátů a pěje:

Z rudohnědých českých granátů
pěnilo se rudohnědé pivo.

Ale prosíme: barva českého granátu jest krásně červená. Mnohý sládek skutečně také dovede vařit pivo barvy krásně granátové.

Pěkná je také rozmarná písnička o studentu, jenž si chce vzít za ženu sklepnici a na námitky svých příbuzných odpovídá:

V temně hnědých jejích očích
je piva celý svět.

Česká píseň praví zřejmě:

viz nahoře citát o českých granátech.

Ostatně též Ant. Poupě, reformátor českého pivovarnictví, zavrhoval vaření piva příliš tmavého a učil, že pivo má být barvy nanejvýš višňové.

Ve skutečnosti ovšem jest jinak, víno vykazuje rovněž bohatou stupnici barev od zcela bledě žluté až k barvě temně zahnědlé a od jasně granátové až skorem k úplně černé. Jasně zlatá barva plzenského pak zcela směle může se řadit ku nejskvělejšímu královskému zlatu vína.

Velice pěknou průpověď o vlastnostech plzenského cituje dr. Schranka ve své knize o pivě: „Pivo plzeňské jest zlatě plavé, jako hrdinka balady, lehké jako svědomí diplomata, skvěle zářivé jako sliby finančního ministra a šumivě pěnivé jako řeč výtečníka.“

To by vlastně mělo platit o každém dobrém světlém pivě, ale nastojte! Kde byste nalezli vhodného přirovnání, kdybyste měli popisovat tímto způsobem četná „výletní piva“ v okolí pražském. Leda v Dantově nesmrtelném Pekle.

Při té příležitosti připomínáme, že také staří Židé vařili odpradávna rovněž dvojí pivo, světlé, lehké „Zithoum“ a přičervenalé silnější „Carin“. Obojí ale bylo prý hrozné, jakož o tom svědčí verše ve mnichovském dvorním pivovaru, které jsme citovali již ve článku prvním. Proto rozšiřování těchto piv u nás nikterak neodporučujeme a také nepodáváme receptu k nim, nechtíce šířit ve zubožené naší vlasti zhoubný antisemitismus.

Anglický „porter“ jest pivo tmavé, mimo to ale vaří se ještě zesílený porter, barvy ještě tmavší, jenž má název „Brown Stout“. „Ale“ však barvy jasně žluté, nazývá se dle své barvy „amber“ (jantar). Z bledých piv severoněmeckých známé jest zejmena berlínské, jemuž Berliňák něžně přezdívá „die hübsche Blonde“, na něž ale český piják tomuto moku nezvyklý jen s hrůzou vzpomíná.

Také ruský „kvas“, podobný pivu, připravuje se ve dvou druzích, světlý a tmavý.

Jediným počestným způsobem barviti pivo jest pražení sladu až do jistého stupně barvy. Dodávat pivu hotovému barvy různými přísadami barviva jest zrovna tak ohavné, jako když se stará panna líčí. Barva sladu pak mění se dle různých stupňů teploty následovně:

Až do 38° R vypáří se pouze částky vodnaté, barva zrna zůstane beze změny;
od 41° přechází barva do světle žluté a počíná i změna chuti;
od 44° jest žlutá jako víno;
od 46° jak jantar, je-li úplně průhledný (nikoliv zelenavý);
od 48° zahnědlá;
od 50° světle hnědá;
od 52° skořicová;
od 54° kaštanová;
od 58° tmavohnědá do černa;
od 60° ještě tmavší;
od 62° jako silně pražená káva;
od 64° pak nastává skutečné zuhelnění.

Avšak nechať si má pivo barvu jakoukoli, hlavní věcí jest vždy, aby bylo naprosto jasné, průzračné. Ani nejtmavší pivo nesmí býti kalné.

K určení barvy piva užívá se takzvaného kolorimetru. Jest to sklenice rozdělená skleněnou stěnou po délce ve dvě části. Do jedné polovice dá se pivo, jež má být zkoumáno, do vedlejší polovice voda, do které se tak dlouho kape roztoku jódového, až barva vody rovná se barvě zkoumaného piva. Procenta jódu ve vodě obsažené udává stupeň barvy piva.

Ostatně barva piva jest věcí pijákova gusta: některý rád hodně tmavé, jiný jasně zlatožluté, jinému je jedno, ať je pivo tmavé či světlé, jen když je dobré, jiný pije všechno, jen když je to mokré.

Rovněž důležitou známkou dobrého piva jest jakost pěny. Jaký rozdíl mezi smetankovitou „portou“ dobrého

plzenského a mydlinkovitou, rozbředlou „pěnou“ lecjakého moku, jemuž se také přezdívá „pivo“! Proto také jest řádnému pijáku pěkná, stejnoměrná, hezky hustá a stálá pěna nejbezpečnější známkou dobrého piva. Ale „vysoké porty“ není zrovna nevyhnutelně třeba k dobrotě piva. —

Chuť jednotlivých druhů piva jest velice různá dle různých způsobů přípravy a zejmena dle množství přísady chmele. Jest rovněž celá stupnice od příjemně hořké chuti plzeňského až ku sirobově nasladlé některých druhů piva tmavého. I zde rozhoduje individuální chuť pijákova. Ale vždycky jest hlavní věcí, aby bylo cítit pouze pivo; příchuť cizí nějaké přísady, jež není ani sladem, ani ječmenem, činí pivo vždy podezřelým, ať už to chuť muškátového ořechu, či jedovatá hořkost kvasie.

Ku zkoumání jakosti a ryzosti piva jsou četné pomůcky, nejlepším a nejjednodušším zkoumadlem jest ovšem zkušený jazyk pijáka, jenž se tak snadno nedá oklamat sebelákavějšími zevnějšími příznaky, které dovedou ošálit toliko nezkušeného nováčka.

Jsou ovšem také pijáci, kteří si libují v pivě s kořením a dovolávají se národní písně:

Pijme pívo s bobkem,
jezme bedrník;
nebudeme stonat,
nebudeme mřít.

ale nejlepší je přece jen pivo to, které je hořké od chmele, a nikoliv od pelyňky.

Česká pověra praví, že má-li být pivo dobré, musí se při várce zpívat. Odtud snad pochází, že chasa sladovnická bývá povždy veselá a v dobrém rozmaru, patří to již k řemeslu.

Ale české pořekadlo opatrně dokládá:

Nechte toho zpívání,
přidejte radš sypání...

A na dobrém „sypání“ záleží zajisté aspoň tolik jako na veselém zpěvu při várce, a kde by hleděl sládek nahradit ječmen a chmel pouhým zpíváním, tu by nepomohly ani sebehezčí písničky.

A je-li pivo skutečně dobré, tam se dostaví písně Vesny — při pití. A to je hlavní věc, aby bylo v pivovaře hodně veselo, od sladovny až do „šenkovny“. Jenom pak má pravdu národní píseň

Kde se pivo vaří,
tam se dobře daří.

V

Co k pivu náleží

Stačí pouhý pohled na větší společnost pijáků piva, abyste přisvědčili, že k pivu hodí se především znamenitě tabák. Piják, kteří nekouří, snadno spočítáte na prstech. K pivu náleží takřka nezbytně tabákový dým, o čemž se můžete přesvědčit v kterémkoli z pražských hostinců. Ba kouření dokonce zlepšuje chuť piva a naopak, jakož dosvědčuje následující rozmluva dvou pijáků:

„Jak vám chutnají doutníky?“

„Děkuji, k pivu ujdou.“

„A jaké je pivo?“

„Děkuji, k doutníku dá se pít.“

Což ovšem není nikterak lichotivé ani pro pivo, ani pro doutníky. Ale ještě lépe než doutník hodí se k pivu dýmka, a sice obyčejná dýmka. Čibuk zato hodí se jen ku kávě, neboť nikdo nebude kouřit knastr z čibuků anebo jemný turecký tabák z dýmky s odlivkou. To by chutnalo zrovna tak málo, jako kdybyste chtěli pít kávu z pivního džbánku anebo pivo ze šálku na kávu neb poháru na šampaňské. Cigareta, jež tvoří přechod od doutníku k čibuku, hodí se také ještě k pivu, ale přece jen lépe ku kávě.

Když se v 17. století počalo šířit kouření, vzrůstala také spotřeba piva. Ba kuřáci v počátcích ušlechtilého toho umění zváni byli přímo „pijáky tabáku“, vytýkáno jim, že „chlastají oheň“ atd. Pověstný nepřítel tabáku, anglický král Jakub I. ve svém známém pamfletu proti tabáku zvaném Misokapnos staví kuřáky jako „suché ochlasty“ proti „mokrým“ — pijákům. Praví: „Tito suší ochlastové opičí se po mokrých a chtějí je ve všem nápodobit, proto také nechávají kolovat dýmky jako tito sklenice a připíjejí si z nich v kuřáckých závodech po tuctech“ atd. Také některá rčení označují podobnost mezi kořením a pitím: kuřák „táhne“ a piják též.

K vínu hodí se kouření mnohem méně. V některých vinárnách jest kouření dokonce zakázáno. Vůně vína a aróma doutníku se k sobě nehodí a ještě řídčeji naleznete kuřáka s dýmkou u vína. K dýmce náleží pivo. Pivo, dýmka a politické šplechty jsou mocným triumvirátem, proti němuž ani ženská ničehož nezmůže:

Gegen Bier- und Tabaksdunst
ist alle Weiberlist umsunst,

praví německé pořekadlo.

V dobách, kdy kouření tabáku bylo ještě stiháno a pokutováno, pátráno po kuřácích většinou v hospodách u piva a bývali tu též nalezáni, pročež vydávány přísné zákazy v tom ohledu, jako například výnos městské rady v Ulmu roku 1651, jenž nařizuje: „Hostinští a sládkové nechať ve svých místnostech nikterak nedovolují ‚pití tabáku‘ a šňupání pod pokutou 4 zlatých.“ Ve Vídni bylo roku 1601 pětadvacet pivnic, ale toliko v osmi smělo se kouřit.

Dnes pak nemohou hostinští upravovat ve svých místnostech dosti důkladnou ventilaci, tak silně se při pivě kouří.

Tážeme-li se, co zprostředkuje tutu alianci piva a tabáku, shledáme, že to především kyselina uhličitá, v pivě obsažená, proto také kouří se více k pivům lehčím, bohatším na

kyselinu uhličitou, než k pivům těžším. Mimo to suchý dým odnímá hrdlu i ústům vlhkost, kterou pak zase nahražuje pivo, a tak se při doutníku a při dýmce mnohem lépe pije než bez kouření.

Avšak tabák uvádí se též co *přísada* k pivu. E. Wickham tvrdí totiž, že tabáku užívá se jakožto přísady při výrobě porteru a někteří lučebníci prý skutečně shledali nikotin v anglických pivech. Také Jul. Cartuyvels ve svém „traité sur la fabrication de la bière“ zmiňuje se o tabáku jakožto přísadě k pivu. Dlužno doznat, že žádná přísada k pivu nevyjímá se tak podivně jako právě tabák.

Pivo nazývá Čech „božím dárkem“ jako chleba a mnozí také přisuzují pivu živnou sílu „tekutého chleba“, a české pořekadlo praví:

Kde je pivovar,
tam netřeba pekaře.

Ale také k pivu hodí se chléb výtečně, a sice nejlépe žitný, jehož příjemná vůně a chuť znamenitě se pojí k chuti piva, zrovna jako sladké suchary a jiné sladké pečivo k vínu. A chutná rovněž suchý krajíček posypaný solí jako topinky dohněda opečené a potřené husím neb vepřovým sádlem. Staré babičky dokonce namáčejí chléb do piva a domnívají se, že to obzvláště sílí.

Dostatek chleba a piva považuje se v četných pořekadlech za totožné s blahobytem, tak například slovenské:

Často piva nalivaj,
hojnost chleba vždy mievaj.

ale bez nich ani láska nemůže potrvat:

Bez chleba a bez piva
zle se lásce daří vá.

Což jest skorem pravda, neboť o suchém chlebě i ta nejvřelejší láska netrvá věčně.

Ba v některých končinách Afriky dělá se z chleba jakýsi druh piva. Silně pražený chleb (bezpochyby z nekysaného těsta), jakási cukernatá látka, trochu chmele (či jiné hořké byliny) a kvasnic smísí se a vyrábí se z nich opojný nápoj podobný pivu. Podobným způsobem vyrábí se například v Nubii z durry, rostliny podobné prosu, chléb a z něho pivo. Také Ulpian ve své Lex. L. IX připomíná: „certe zythum, quod in quibusdam provinciis ex tritico, vel hordeo, vel *pane* conficitur“ atd.

S chlebem hodí se k pivu uzené maso a uzenky všeho druhu, pak jitrnice a podobné lahůdky — jen slanina hodí se k vínu, zejmena s paprikou. Kořením k pivu je pepř a sůl. Rovněž ostrý, proleželý sýr je vítaným přídavkem k pivu, dráždí chuť a dělá žízeň.

Sklenice pěnivého piva, dýmka tabáku, párek uzenek s křenem neb jitrnice, krajíc chleba, kus sýra, k tomu sůl a pepř, a máme hned celé zátiší. Chcete k tomu ovoce? Nebude ho tolik jako k vínu, k němuž od ananasu a míšenských jablek až k jahodám hodí se ovoce každé. Ne tak u piva, zde jest výběr mnohem obmezenější. Nanejvýš lze tu jmenovati ořechy a oříšky a pak pečené kaštany — „marrani arrostiti“. Ale nejvlastnějším ovocem pivním je ředkev všeho druhu, černá i bílá, i malá červená ředkvička. Ostrá chuť ředkve znamenitě se hodí k pivu.

U nás je nejoblíbenějším druhem ředkvička. Ostřejší černou ředkev připravují zkušení pijáci následovně: oloupaná ředkev se rozkrájí a osolí, pak se nechá pod poklopeným talířem vypotit. Pak teprve jak náleží chutná. Podle sedmihradských Sasíků jest ředkev „ráno jedem, v poledne pokrmem a večer lékem“. Toto přísloví má zrovna takovou platnost jako známé přísloví o sýru, jenž jest v žaludku „ráno zlato, v poledne stříbro a večer olovo“. A přece se jídává sýr zpravidla večer.

Že se při pivě provozuje silně politika, o tom jsme se již zmínili — ostatně je to všeobecně známo. Ale v pivnici se mnoho nečte. Proto také tu nikdy nenaleznete mnoho časopisů: beletristické žádné, nanejvýš nějaký humoris-

tický pro pijáka samotáře a politické listy, kterých se ale spíše užívá jako dokladů při politických debatách než ku čtení. Básně myslím při pivě nebude čísti ani nejhoroucnější poetický začátečník a pijáci by se divně podívali na toho, kdo by chtěl jim předčítat nějakou lyrickou báseň. Leda někdy v dobách hodně pohnutých, když se někde objeví hodně řízná báseň politická, která dovede dát výrazu tomu, co všichni cítí. Takto svědčí pivo znamenitě olympickým hovorům o vysoké politice a jest až ku podivu, s jakou snadností řeší se při pivě nejobtížnější problémy politické.

Živlové méně hybní a ti, které politika příliš rozčiluje, hledají u piva jinou zábavu a nalezají ji v kartách. Pivo, tabák a karty, toť trojice tak nerozlučná a tak výlučná, že nepřipouští nijakých jiných živlů. Ba jsou dokonce hry v karty o pivo, jako u Němců oblíbený „Bierskat“. Nejčeštější hrou v karty při pivě jest zajisté „bulka“, jejímžto nejvěhlasnějším pěstitelem byl nám slavný Klicpera. Také jeden klub nese jmeno Klicperovo — ne proto, že psal kusy pro divadlo, nýbrž že napsal pravidla o bulce. Němci mají četné spolky skatové, ba vloni měli dokonce svůj „Skatkongres“, my tedy máme aspoň zárodek spolku bulkářů.

Ušlechtilejší zábavou pijáckou je zpěv, ovšem jen pokud zpěv sám je ušlechtilý. Neboť běda vám, přijdete-li mezi zpěváky, kteří neznají určitě rozdílu mezi „Kde domov můj?“ a „Hej, Slované!“ a začnou zpívat „Nad Berounkou pod Tetínem“, z kteréžto písně ovšem zná každý toliko nějakou sloku. Pak jest vám přece jen milejší onen příšerný „zpěvácký spolek“ v jedné známé místnosti pražské, jenž má na programu toliko jediné číslo: první verš písně „Slza“:

Jaká to byla blaženost . . .

Dost!

NÁRODNÍ LISTY 9., 11., 18., 19. a 26. února 1887

△ *V Praze 12. února*

„Nemáš dnes žádného zvláštního přání? Nechceš, abych o něčem psal určitém?“ — telefonoval jsem hned ráno svému šéfovi do redakce.

„Piš, o čem chceš, jenom piš jednou rozumně,“ telefonoval mně šéf ihned zase zpátky.

No proč bych mu to jednou neudělal! Vždyť mne psát rozumně nestojí žádného namahání.

— — — — — —

Už se těším na dnešní večer! Tak asi o půl osmé zasednu do křesla, přihnu si ze džbánečku, zapálím si dýmku, natáhnu nohy pod stůl, bafnu, a začnu nadávat. Jako špaček — já nadávám náramně rád!

Mámeť dnes 12. a to je v Měšťanské besedě „mumraj“, a Beseda je ode mne hned vedle, jenom o dva domy. Nevinná čtenářka snad ani neví, co je to „mumraj“? To je taková hloupost, že účastníci berou si až škrabošky na tvář a zabalují se v nejpodivnější kukle, jen aby druh druha nepoznal a nemusil se druh před druhem stydět! Je to takzvaná „zábava“, při níž ještě nejrozumnější věcí je tanec — ano tanec! Čtenářka volá: „Ne — to musí být hloupé!“ — a čtenářka má pravdu! Jenže se dotčení účastníci stydí nejen sami před sebou, ale i před lidmi, a proto se stydí jít do Besedy pěšky a dají se tam dovézt. A to je hanebné! Neboť zrovna od půl osmé začnou vozy kolem mých oken harašit a řinčet, drkotat a bouřit, že až hlava brní. Načež se tu nastaví vozy několikerou řadou, zrovna zas pod mými okny, a koně frkají a hrabou, a kočí hubují a dupou, až do bílého rána.

Že do toho čtenáři vlastně nic není? Že je to jenom moje věc a já že nemám něčím takovým veřejnost ani obtěžovat?

No to se rozumí! Trpět a nemluvit — ne? Padat do propasti a nestrhnout někoho s sebou? Když si tak pomyslím, co by tolik mladých, zdravých, silných lidí, když už jsou tedy pohromadě, mohlo za tu noc vykonat prospěšné práce! Kdyby například jenom krouhali a šlapali zelí, — co by tu bylo do rána sudů, jaký příbytek národního blahobytu, jaká — ale nač mluvím, nač se namáhám, oni *nebudou* krouhat zelí! Že prý budou „dělat vtipy". Stálo to v novinách, a stálo při tom tak něco, jako že je jenom zapotřebí vzít před jakýkoli obličej škrabošku a dát na jakoukoli lebku kukli, a pod tím že se vtipy pak už líhnou jako pod slepicí kachny. Nevěřte ale tomu! Potkal jsem jednoho z pánů výborů a zatáh jsem si ho do průjezdu stranou. „Poslouchejte," povídám mu, „já vás neprozradím, a tady nás neslyší taky nikdo — řekněte mně nějaké ty ‚vtipy' —!" Víte, co řek? *Pranic* neřek — utek! A když už byl venku na ulici a v bezpečné vzdálenosti, obrátil se a volal: „Nač vtip — kde je krása?! Vždyť ona je to v Besedě vlastně výstava růží!"

Výstava růží! Hm — „Nicht übel!" praví kdesi Goethe.* Výstava lidských růží, v lednu, jako bude výstava rostlinných růží v Praze prý zase někdy v červnu. Lidské růže ovšem pučí a rozkvétají a — bohužel — také odkvétají v zimě v letě, a jsou to růže růžové a bílé a černé, a mají oči, kterými se dívají, a ústka, kterými se smějou a zpívají, a nožičky, kterými skáčou a se točí, — roztomilé kytičky, ale drahé, k neuvěření drahé! Jen se zeptejte zahradnic maminek, co je to stálo času a práce a lásky a peněz, než odchovaly takovou růži! Proto by se měly také pak na takové výstavě, za zvuků trub a kotlů, při krásných zpěvích a řečech udílet ceny zahradnicím i růžím, prvějším po medaili, těmto po ženichu.

Neboť taková lidská růže musí se i přičinit hezky sama, aby byla k čemu. Obyčejně chápe se svého úkolu náramně

* Hezounký tenhle citát hodil jsem sem jen tak na ukázku. Hodlámť teď častěji pěkné citáty házet: člověk vypadá sám hned tak duchaplně, když cituje věty, ve kterých je něco.

brzy a s obratností při útlé ještě květince až překvapující. A úkol není tak snadný — Ty můj bože, co všechno musí dnešního dne děvčátko vědět a vidět a umět, než může ručičky složit na chvilku spokojeně v klín a zašeptnout si: „A teď budu krásná!“

Četli jste například tyhle dny tu zajímavou zprávu, že Adelina Patti — se nemyje nikdy? *Nikdy!* Totiž nikdy obličej a nikdy ruce, čímž prý se vysvětluje, že líc i ručky vypadají pořád tak mladě, beze všech vrásek, bez každé známky staroby. Což vyvádí následovně: každodenně usedne do vany a v té vaně je teplá voda; voda jde však jen pod ramena a ruce se drží ve výši a v suchu. Když pak zasedne k toaletnímu stolku a odevzdá se své komorné a zároveň frizérce, polepí jí obratná ta žena celou tvář a krk a ruce jakýms těstem z „crême . . .“ — ech, čertví z jakého krému — já ho zapomněl! A když je frizúra ukončena, seškrabe se těsto zase jen slonovou kostičkou s kůže a obličej a ruce jsou už umyty a jako z másla. — Proslulá Geistingerová činí prý totéž a vida — ona věru že je pořád svěží a mladá a krásná!

Všeobecné vzbouření po novinách. Ne snad že by ta procedura byla naprosto nova, ale že povstali historie a světa znalí muži a řekli: „Hm — toho se dá docíliti také jinak! A sice zrovna pilným mytím a hodně studenou vodou! Vezměme krasavice nejproslulejší, ze starověku například Phryné, z pozdější doby Ninon de l'Enclos — obě prosluly hebkostí a čistotou pleti do let pozdních a obě žily ve studené vodě jako štiky!“

Teď co!? Mýt se nebo se nemýt!? V Německu už jsou vskutku dva tábory ženské: jeden se myje, druhý se polepuje těstem — co bude v Čechách? Bude-li mít politika vliv na tu otázku novou, víme už arci, cože bude. Mladočeši budou volat: „Sem s vodou na tvář českou, a hezky drhnout!“ — A staročeši strčí hlavy dohromady: „Jen všechno zalepit a zakrýt flastrem!“

Ano, už jsem řekl, že dnešního dne nemá krasavice úkol jen tak snadný. Musí mnoho vědět a vidět a umět, přemno-

ho, musí se znát s každou vědou i uměnou, musí být pravý konverzační slovník. A kdo mnoho ví, může poučit i jiného o mnohém.

Mám synovce a ten se jmenuje Fricek. Oženil se tadyhle na podzim a chtěl, abych byl svědkem; ale já mu odřek a on se proto hněval. Nepřivedl svou ženušku pak ani ke mně a představil mně ji jen tak mimojda na ulici — pěkná ženská, „tuze dobře sesazená“, jak se říká. Minulý pondělí potkal jsem ho ale samotného a tu přece jen hned ke mně běžel. On je to vlastně dobrý hoch, ten Fricek.

„Jakpak se máš pořád, drahý strýčku?“

„U mne je to pořád stejné, to víš! Povídej raději o sobě — jakpak ty se máš?“

„Inu — jako ženatý člověk.“

„Jako mladě ženatý!“

„Nu ano. Strýčku, ty ani nevíš, zlatý strýčku, jak často na tebe myslím! Vidíš — tobě jedinému jsem vděčen za tak mnohé okamžiky blahé!“

Stiskl jsem mu ruku. Mám rád šťastné lidi.

„Jak dobře jsi mi radil,“ pokračoval Fricek, „když jsi mi říkal: ‚Ty máš peníze, hochu, užij jich dobře, jdi na cesty — cestuj hodně!‘ Já tě uposlechl, cestoval jsem mnoho, viděl jsem velký kus světa, a teď mám tedy vzpomínky svoje krásné. Byl-li jsem přece kdy doma, četl jsem alespoň cestopisy, zanášel jsem se zeměpisem, a není věru snad koutečku na světě, jehož bych si nedovedl živě vykouzlit před svým vnitřním zrakem!“

„To je pěkné! Vypravuješ nejspíš své ženě —“

„Ach ne — nevypravuju, vykouzluju jen pro sebe. Ráno, když žena zasedne k toaletnímu stolku nebo se už pak obléká, tu se mlčky dívám a myslím. Když si maluje čínským tušem brvy a obočí, tu myslím na Neumannovy obrazy z Číny — sám jsem tam ovšem bohužel nebyl, ale věř mi, strýčku, kdybych byl svoboden, hned bych se tam spustil! Když si pak maluje tváře a nanáší ‚rouge‘ — z Paříže, od firmy Noailles —, tu si zas vzpomenu na tebe, jak jsi mně ukazoval na bulváru Sevastopolském ten krámek a vypra-

voval o té malé pekařičce v něm — strýčku, ty jsi býval náramně nezbedný, odpusť!“

„Ale, hochu, — to je už tak dávno —“

„A když pak žena nakládá rejžovou mouku, vzpomínám na tebe už zase. Jak jsme bloudili spolu po severní Itálii, po těch zelených, širokých rejžových pláních a dívali se tam na ty černovlasé selky v červených sukních — pamatuješ se ještě, strýčku, co jsme se nasmáli, když nám tam vypravovali, že považovali naši vojáci zdáli kdysi ty sukně za červené spodky francouzských stráží a plížili se k nim po břiše, aby jim přišli do zad? Tu se pak směju nahlas a žena se zlobí, že se směju jí.“

„Má dobře — vždyť je takové nevysvětlené chování se nezdvořilé!“

„No pak tedy si žena připíná ty své krásné plavé copy. Jsou to pravé norské, objednal jsem je v Hamburku u Ohlense. A tu mi na mysli pojednou oživne celý kouzelný sever — ty fjordy, ostrovy, vodopády, temné lesy, sněhové hory — kouzelná krása! — Mezitím se Malvinka ale už přioblíkává. Napřed si béře vatóny svoje — ty jsou z bavlny — bavlna je ze Západní Indie — tam jsem byl půltřetího roku — vzpomínek celé moře! A pak si beře to všelijaké brnění z gutaperči — gutaperča přichází od Konga, z vnitřní Afriky — tam jsem ale nebyl —“

„Fricku!“

„A pak už přijde turnýra, strýčku. Ta je ze žíní a žíně jsou z koní. Snad z těch arabských ořů, na nichž jsem se prohánět po Šťastné Arábii, Palestině, Sýrii. Někdy mně napadá, že je to snad pomsta od těch ořů; když jsem já si druhdy osedlával jich hřbety, že oni si osedlávají teď záda mé ženy —“

„Fricku, ty jsi nezbedník, ani slova více!“

„Ještě jsem zapomněl na čtyry falešné zuby. Ty jsou ze slonoviny — z Indie Východní —“

„Ticho, pravím! A sama tvá ženuška milá, ta ti nepřipomíná praničeho — viď, ty nevděčníku!“

„Achich — ta mi připomíná ty naše jižní kraje české — chudé — suché —“

„Sbohem — sbohem — nehlas se víc ke mně — —“

Čertví kde se tomuhle naučil, ten Fricek! Ode mne to nemá —

Ale teď mně něco napadá! Jakže to bylo nahoře s tou „výstavou růží“?

Když je někde opravdová výstava zahradnická, bývá ve vedlejších místnostech zároveň také výstava všech zahradnických pomůcek a strojů, jimiž ty květinové divy docíleny.

Nemohly by tedy při těch výstavách „lidských růží“ být také ty menší výstavy pobočné? V jednom sále turnýry samé? V druhém samé falešné zuby? Ve třetím — —

Fricku — Fricku! Ta dnešní mládež pokazí věru ještě i nás nejusedlejší muže! Zachraň mne milostivé nebe!

NÁRODNÍ LISTY 13. února 1887

△ *V Praze 19. února*

Tady leží! Stalo se, jak jsme my moudřejší a klidnější předvídali už před šesti nedělemi: vzal za své. Ještě sice sebou trochu škube, ještě někdy sebou i hodí a zaryčí jakoby v plném zdraví; ale to už je jen tak v křeči smrtelné — za tři dny je po něm. Po masopůstě totiž.

Vždyť už to s ním nebylo věru ani k vydržení! Vír se šířil a šířil, že nebylo už nikde téměř na píď pevné půdy. Ryk rostl a rostl, že podobalo se to už hukotu rozbouřeného moře. A lidstvo hynulo přímo děsně. Mladíci nejstatečnější, před masopostem silní jako duby, zdraví jako lípy, neměli předevčírem věru ani svůj vlastní šesták více v kapse! A mladice nejkrásnější vypadaly „suchy jako sedmička, zeleny jako rosička, bídny jako ohryzlá kostička“. Ba i ten svět neorgánický, neživoucí kolem hynul už — hynul! Jen se podívejte například na ty pražské krámy, hlavně pak na ty výlohy šatních látek! Zpočátku zračilo se v nich ještě klidné, dosti příjemné veselí, pak se ale stávaly už rozpustilejší, šibřinkovitější, křiklavější — pořád křiklavější — dnes už zrovna *chraptí* — odpusť mi všemohoucí pánbůh ten výraz „vtipný“ a neukládej mi za něj žádného čtyřicetidenního postu!

Jsem přesvědčen, že pocit spokojenosti má dnes už každý stejně se mnou. Každý že velebí časův běh a neodvratný již všech tancův konec. Ba jsem přesvědčen, že kdyby nejkrásnější děvče za 3×24 hodin přistouplo ku zbožnému mladíkovi, položilo mu kulatou svou ručku na rameno a flautovým svým hlasem mu řeklo: „Je teď volenka — prosím!“, — on že sundá jí tu ručku s ramene sice šetrně, ale určitě a řekne: „Odejdi — satane!“ A kdyby nějaký lehkomyslný otec přistoupil v týž den ku zbožné své dceři, usmál se na ni a prál: „Dceruško — cukrle — dítě — byla jsi jenom na

šesti plesích — nechceš si v postě ještě dva tři přidat?“, — ona že sice uctivě, ale rozhodně řekne: „Ó ne, papínku, — nikdy — to si pamatuj, nikdy!“

Vždyť by beztoho nastal trapný rozpak, na jakýže to ples vlastně ještě jít! Všechny výroční plesy velké jsou letos již odbyty. Všechny spolky, všechna společenstva měla už rovněž svůj ples, všechna — vyjma spolek Samaritán, pohřební bratrstvo dekretářů ševcovských, Český klub na říšské radě, spolek Arimatejský a několik ještě jiných spolků pohřebních. Škoda ostatně, že se tyhle spolky samy ze společné národní práce vylučují! Tam, kde celý národ tak úsilovně skáče a výská, neměla by věru scházet žádná poctivá noha česká, oněmět žádná ústa upřímná. Jmenovitě ten Český klub by neměl budit podezření, že nesmýšlí zcela tak jako národ ostatní! Aranžovat nějaké pěkné šibřinky by jim bylo práce už příliš nepřidalo! Co by byli užili za to juxu, kdyby se byla částka — každý ví, která — přestrojila například za „vlastence“, jiná částka zase za „politiky“ — k nepoznání!, a pak toho smíchu, až by se demaskovali, zrovna teprv před bílým ránem! Ovšem — úplná volnost! — kdo se nechce vůbec maskovat, kdo chce přijít jen co „masca *nulla*“, byl by také vítán; ale ať se pak drží při té švandě napořád jen na pravé straně sálu — jak známo, „na pravé straně mají i nuly svoji platnost“. A zbývající ostateček by se mohl objevit alespoň snad s křivě nasazenými brejlemi a dlouhým nosem — dlouhý nos má přece každý v některé kapse!

Ovšem — snažme se být spravedlivi — snadže šibřinky aranžovat ani nemohli. Snadže si uložili už několik neděl před postem půst. Velcí zákonodárci se všichni postí, nežli něco pořádného svedou, — viz Mojžíše, prve než obdržel zákonodárné desky! A naši Mojžíšové také mají zrovna teď obdržet zákonodárné desky nové a také ještě nevědí, cože bude na nich o státním i nestátním jazyku, o bance i bankocetlích psáno, — ať se tedy připravují modlitbou a almužnou a postem! „Trubte troubou na Siónu, zasvěťte půst, svolejte shromáždění!“

Ó — půst je náramně dobrá věc, i ve všech důležitějších záležitostech jiných! Staří Židé se postili za své hříchy; v čas nouze; při pronásledování nepřátel. Acháb se postil pro hrozby boží. Ester prve než šla ku králi Assverovi prosit za Židy. Vyberme si i každý z nás tady v Čechách příčinu, za co se chceme pro svou osobu postit, když už nám všem nastal tedy teď už ten půst 40denní! Hříchů máme všichni dost; čas nouze je taky; pronásledování nepřátel taky; hrozeb božích nedohledné mračno. Jenom tu českou Ester, máme-li jakou, bych uctivě žádal, aby nechodila už nikam „za židy prosit“! Nemám je rád: jsem antisemita. A doufám, že veškeří poctiví čeští židé jsou antisemity se mnou.

Jenom se mi tím postem neusužte a nevysušte, moji drazí! Pánbůh sice miluje půst a také ho sám žádá i přikazuje, ale ne přílišný a ne okázalý. „Obraťte se ke mně celým srdcem svým, s postem a s pláčem, i s kvílením. A roztrhněte srdce vaše, *ale ne roucha vaše!*“ — A jinde: „Zdali to jest takový půst, kterýž jsem vyvolil, *aby přes den trápil člověk duši svou?*“ — A ještě dále: „*Zdali aby zkroutil jako obruč hlavu svou a prostřel si pytel a popel?*“ — Naopak, pánbůh dovoluje i v postě rád trochu té parády světské: „Ty pak, když se postíš, pomaž hlavy své a tvář svou umyj!“ a upozorňuju na tahle slova předně p. t. pohlaví ženské, masopostem již navyklé na rozmanité frizúry mastné i různé vodičky vonné. Jenom jednu věc nemá pánbůh v postě rád — pro tu se tuze zlobí! Když totiž někdo v té době své dlužníky upomíná! (Izaiáš, 58, 2—6) Toho by si měli povšimnout zase tedy všichni, kdož byli kdy v poměru takém, že *mohli* „člověku“ něco půjčit. Doufám, že si toho všimnou.

Zkrátka: půst má tedy být hlavně *vnitřní*. Však je i toho dost — po 40 dní! Jen jednou za týden maso, ostatní dny samý — samý krutý půst! A musíme se mu podvolit i my nevinní, kteří jsme z masopostu neužili přece ani hodinky malé! No — co dělat! Sbohem tedy, ty vepřová pečinko vonná, ty jitrničko zpěvná, i ty jelítko chrupné, — tisknu vás naposledy ku rozechvělým rtům svým — vás, lásku svou nejdávnější i nejtrvalejší — sbohem! Ještě 3×24

hodin, a již nám nastane strádání kruté, již nebude smít odvážit se na stůl náš nic jiného než losos s majonézou, kapřík namodro, candát v čerstvém másle, ovařený plž a fašírovaná mušle, divoká kachna a jiné ptactvo jen vodní, černá zvěř v omáčkách z chudého jen šípku, někdy dopoledne tucet nebo dva tucty ústřic, někdy navečer šunka pečená v prostém chlebě žitném — a to den po dni, týden za týdnem — po celých dnů čtyřicet — svrchované nebe!

A v čem nalezneme protiváhu ku všem těm svízelům a tížím? Ach — v čemž jiném nežli v práci! Lidstvo se rozpomene síly svých rukou i mohutnosti svého mozku, lidstvo začne pracovat, opravdově, pilně, neúmorně, a zakrátko bude všude spokojenost a radost, ovoce té práce. Astronómové nám k nevýslovné naší radosti najdou na nebi několik nových komet. Ministři války kvůli žádoucímu našemu uspokojení vymyslí si několik nových příčin pro vyzbrojení vojska. Městské komise pražské, v čele jich proslulá vodní a kanalizační, odbudou si každá po jedné schůzi. A neunavný český duch — neměl bych ho prozradit, když se ale nedovedu přemoct! — neunavný český duch vynalezne najisto nějaký zas „nový“, nebo alespoň „zlepšený *tlakostroj pivní*“!

Od nějakých patnácti let vynalezá neunavný český duch pořád a pořád samé tlakostroje pivní. Je to až zázračné! Už jich vynalezl 92 a všechny jsou zaneseny v knize rakouských privilejí, v rejstrech obchodních úřadů našich! Svět se nám obdivuje — lidstvo trne. Copak řekne teprve lidstvo, až český duch bude mít pivních tlakostrojů celé sto! A on je bude mít, tak jako že tady —

Jen jestli setrvá v započatém směru svém krásném, jestli se nenechá něčím ještě v nejposlednějším okamžiku svést na scestí kluzké! S upřímným strachem proto hledívám na vše, co zdá se nasvědčovat, že český duch se snad již rozptyluje, že věnuje teď pozornost i věcem jiným, méně důležitým. Ty stroje pro kontrolování krejcarů na pražských mostech — ach tyhle stroje! Je jich už také vynalezeno 27! A už se zase o jednom novém ledacos tutlá a šeptá —

Ale jenom na chvílenku mohou takové starosti pochmuřit vlasteneckou mysl! Hned v okamžiku následujícím už se zase směju a hrdě svou hlavu týčím! Český duch *může* sice načas bloudit, rozmach mohutného jeho křídla *může* ho zanést někdy třeba až na kraj světa, ale *k pivu vrátí on se najisto vždycky zase!*

NÁRODNÍ LISTY 20. února 1887

△ *V Praze 5. března*

Rozkošný čas! Nechť spatřujeme na Zeleném trhu hromádku něžných rostlinek na polívku krajtlovou, nebo ošatku zelených lístků na spařený špenát, nechť se zadíváme před hokynářským krámem s pravým porozuměním na talíř tvrdě vařených, čerstvých vajec, nebo pod podloubím na stažený zadeček kůzlečí či jehněčí, nechť se procházíme za dne po střechách a žlabech a naslouchámé tu zamilovanému štěkotu vrabců, nebo usedneme si za noci někde za komín a rozechvíváme se něžným mňukotem kocourů a koček — všude jaro, mladost, láska! Rozkošný čas — rozkošný čas — znalci tvrdí, že prý bude letos náramně mnoho koťat! Souvisí prý to nějak s tím masopostem dlouhým.

Rozkošný čas! Sníh zmizel už i z nejvyšších vrchů pražských. Na Střeleckém ostrově květou už vrby. A Vltava už smrdí. Tu pak není divu, když lidské srdce zatouží po vycházkách — ven, ven již do přírody! A když jarně roztesknělá lidská mysl zalétá přes časy a léta zpátky, ku vlastnímu svému jaru, k bývalému mládí! Je mi tak ouzko, tak pukavě ouzko teď při vzpomínkách! Vzpomínám si, jak jsem s trojníkem v ruce šel ke kupci a koupil si tu sladkého dřeva — víc než trojník jsem totiž nikdy neměl a něco jiného než sladké dřevo kupec za trojník nedal. Jak jsem pak žvejkaje kráčel vzhůru k Jelením příkopům. Jak jsem si tam neomylným okem vyhledal nejpěknější větvičku bezu. Jak jsem ji kudlou uříz, kudlou otlouk a kudlou upravil v píšťalku umnou. Jak jsem si pak usedl na lávku a z píšťalky loudil ty nejkrásnější na světě písně. Jak mne při tom hlídač chyt, jak neuctivě se mnou promluvil a jak mi pak uzmul tu placatou, pěknou, zelenou čepici moji.

A jak jsem šel s plačky domů a od otce dostal výprask — ach bože, já si myslím, že už teď ani nikdy není takové jaro milé, nikde takový bez, nikde tak sladká píseň a nikde takový výprask krásný! Nebohá mládeži — ty už ničeho neužiješ!

Už vanou větry jarní, už se zdvihá led, už se díváme na každého kolem letícího vrabce, není-li to vlašťovka, už táhne a vandruje všechno a také člověk cítí touhu tu k dáli. Šťastní, kteří mohou vyhovět té touze svojí! Kdo ale nemůže — nu, je alespoň jako ta nehybná Mahomedova hora: Mahomed sám si k ní přijde. Také k nám nehybnějším, na ulici a chodník svůj připoutaným Pražanům zavítá zase tedy část toho vandrujícího, poletavého lidstva „cizinstva". Podívají se na nás, jak vlastně vypadáme, a my s dychtivostí zahledíme se zase na ně, jak se jim líbíme asi. Což o to — Praha se jim líbí, to víme; každý praví, že není druhého města, jež by se jí rovnalo krásou; ale to se jim nelíbívá jakže my v té Praze žijeme, jak si v ní počínáme. A vědomí toho nás tísní, někdy až ku zášti k tomu cizímu lidu popuzuje! Vždyť je ale přece jen v naší *vlastní* moci, abychom se zbavili té tísně, abychom mohli být pyšni nejen na Prahu krásnou, nýbrž i na ten pražský život svůj, aby také každý cizinec uznal, že *umíme* tedy žít plným proudem časovým, že nevypadáme zadřímle jako kterékoli městečko venkovské, ležící stranou od silnice!

Takováhle řeč by nás však svedla dnes k čiré opravdovosti — kupodivu, že každá zmínka o Praze Pražana ihned k opravdovosti svádí! — a opravdovost není ani „v nynějším duchu a směru českém". Také k ní věru netíhne nedělní moje rozpoložení. A snad jí tu konečně opravdu není ani zapotřebí. Už pražské obecenstvo samo se úkolu chápe. Hotely, kavárny a restaurace zřizují se s tak nákladnou krásou, že lákají k sobě stejně cizí jak domácí. Ba i krámy jednotlivé přetvářejí se už v pravé salóny, ve skutečná muzea ozdůbek architektonických. Zvláště ale krámy a obchody s potravinami, dle dobrých vzorů z ciziny.

Pražané zaujímají vůči těm reformám arci dvojí stano-

visko. Jedněm je v té mramorové, křišťálové a zlacené nádheře, řekněme přímo: v té úhlednosti a čistotě nevolno, a vyhýbají se jí. Jiným je „to všechno ještě málo“ — „ach to mají jinde zcela jiné věci, jinou ještě krásu!“

Však to bude také u nás tady, moji drazí, však to bude! Jen vyslovte jakékoli svoje přání! Jen si napněte svoji fantazii. Já například kdybych — — — — — —

Bude tomu tyhle první březnové dny zrovna pět let — bude se tedy psát rok 1892 —, když si jednou vyjdu kvečeru na procházku. Den byl překrásný a vzduch je i teď vpodvečer ještě pružný a teplý. Žíly mi hrajou, prsa se mi šíří, oči se kolem usmívají — jaro provádí své kouzlo. Ale co platno nejjarnější cítění, co třeba i poetické nadšení, když člověku se hlásí potřeby životní, když se dostavuje šest hodin po obědě neuprosně vždy zase jakás prázdnota vnitřní, když počíná se ozývati hlad — ano — prozaický hlad? Drží se mých myšlének jako dítě maminčiných sukní, volá na mne jako na matku: „Ukoj mne — ukoj!“ Nu co platno, koupím mu tedy něco a vezmu mu to domů k večeři!

Tuhle v tom uzenářském závodě jsem ještě nebyl, je zcela nový; podívejme se tam!

Pěkný dům, rozlehlý, a věnován svému obchodu celý. Fasáda, mistrné dílo Wiehlovo, vyvedená velmi případně a celá z úběle egyptské, jež jak známo vypadá jako lehýnce nakouřená mořská pěna. Ve výši prvního patra z téhož materiálu rej amoret, dle nákresu Myslbekova; sluší jim výtečně ta egyptsky úbělová barva, těm nahým andělíčkům: vypadají jako nauzené děti. Ne, na co teď už na všecko lidé přijdou!

Vstup pohodlný, jen dva mramorové, karárské stupně; to je dobře, schodů nemiluju. — Až jsem se ale leknul! Chlap tu přede mnou jako hora, portýr! Salutoval, vyzdvihl hůl na znamení a tympány a trumpety spustily tuš. Dvě bíle oblečené panny otočily mne bleskorychle hedvábnou stuhou a jdouce baletně pěkným krokem vedou mne vysokým vestibulem skrz dvě řady černě oděných, hluboce se klonících sluhů. Pozdravuju a děkuju na všechny strany.

Mohutnou portiérou, jejíž žluté, hedvábné řízy po obou stranách jsou překrásně zavinuty, vstupuju do jakés místnosti velké. Vidím, že to sál — obrovský sál, proměněný v tropický lesík. Skupiny rozkošných palem luzně vábí k pohodlným divanům, šumné vodotrysky hrají ve všech barvách a mile omžené světlo elektrické rozšiřuje kouzelnou záři. Moje dvě panenky vedou mne k jednomu ze sedadel; nechávám se bez odporu jimi vést, jsouť panenky pěkny.

Sotva jsem usedl, vyhrnulo se tu z postranní houštiny, jakoby z kulisy, asi třicet baletních tanečnic, mladých, svěžích, a postavily se už do pozice divadelní. A vtom už také spustila skrytá, krásná hudba — patrně velký orchestr — a tanečnice začínají luzný svůj rej. Avšak hudba přechází záhy do piana, silný jakýs zpěvácký sbor přebírá vůdcovství v tom harmonickém ruchu, — také ale ten vládne jen po několik taktů, najednou se vylupuje z něho dueto, soprán — bas, z orchestru vynikají téměř již jen harfy, sbor klesá jen na laškovný bzukot průvodní — dojem kouzelný! Rozumím výborně slovům: sdělují mi „lístek jídelní“. Sladký soprán provolává jednotlivá jídla: „klobás — jitrnice!“, markantní bas udává cenu jejich: „dvacet nových — deset nových!“ Skladba od Dvořáka — výtečná! Zvláště pěkně se vyjímá občasný refrén „Chleba a křen“, při němž také zas průvodní sbor a orchestr pronikává do plné síly.

Dívám se na tančící, kroužící se balet, poslouchám hudbu a zpěv. Pojednou, po jubilující koróně obou hlasů, hudba skončila. Balet zmizel. Nastalo ticho hluboké a významné. Porozuměl jsem, že nyní mám tedy volit si z nabídnutého zboží. Vstal jsem z pohovky, mé dvě průvodkyně otočily mne znovu bílou stuhou, a než jsem se nadál, stojím na jakés estrádě a hledím do jiného, velkého sálu, naplněného samými stoly z bílého mramoru, po nichž rozloženy vonné lahůdky nejrozmanitějších uzených druhů. Vedle mne — kde se vzal tu se vzal — stojí elegantní, vysoký pán, v obleku salónním, s tlustým zlatým řetězem

kolem krku: položil pravici uctivě na prsa a hleděl tázavě na mne. Kolem všude ticho — hluboké ticho.

Pochopil jsem: nyní nastal okamžik rozhodující. Učinil jsem tedy důstojně jeden krok kupředu, nadzdvihl levou rukou poněkud klobouk a pronesl hlasem jasným, ale nikoli chlubným: „Za pět krejcarů cerbulát!“

Tuš! „Sláva!“ ze sterých hrdel. A přede mnou stojí překrásné děvčátko-amor a drží cerbulát v elegantním obalu bílém. Chci sáhnout po svém zboží, avšak vysoký pán zabraňuje mi v tom pohybem lehkým: „Ó prosím — nač by se panstvo u nás tak obtěžovalo — některý sluha to donese vašnosti domů!“

Mrak sluhů se přihnal, hudba hrála, sbor jásavě zpíval, baletky mne obklopily — jsem zas na ulici. — — — — —

Vidíte, tak asi to bude vypadat tedy v pražských našich krámích! Za pět let — za kratičkých pět let, soudě dle pokroků posavadních!

NÁRODNÍ LISTY 6. března 1887

△ *V Praze 12. března*

Je to rozkoš! Já si teď prosedím denně hodiny a hodiny v páně Kaftanově „vltavském pavilónu“, piju si zde svou odpolední černou kávu, kouřím si svoje odpolední cigáro a duch můj se kolíbá po vlnách vířícího kolem mne velkoměstského života a zrak můj se stápí v jas modrého nebe a v krásu velkého, rušného, vzorného města! Po vltavských mostech pohybují se různí lidé a rozmanité povozy, po Vltavě samé plují parníky a nízké obchodní lodě, skřípající jeřáby vyvážejí lodní náklady do četných pobřežních skladišť, pracujícího lidu všude jako mravenců — rozkoš!

Nu ano, proč bych si tam nesed! Když mohou v Paříži lidé už počátkem února zasedat u stolků před kavárnou, když mohli v Berlíně už na masopustní ostatky popíjet bok a zahrát si „skat“ pod sirým nebem, když mohli už i Vídeňáci pojíst „Zwergspitz und Lungenstrudel“ v polozmrzlém Práteru, proč bych nemohl já, Pražan, napít se odpůldne kávy v zaskleném, pěkném pavilónu nad Vltavou! Vždyť to dělám s nejpříslušnější opatrností: na hlavě nemám sice ničeho, ale na nohou mi trčí bačkory a za zády mi praská buštěhradské uhlí. A pak už také čtenář, v mých očích věčně duchaplný, dávno prohlíd, že ta moje dosavadní dnešní řeč je jenom pražský „flanc“. Že všechno to „dělám“ jenom v myšlenkách, ve fantazii, podle těch cenou po- i nepoctěných „rekonstrukčních“, „asanačních“ inženýrských plánů na předělání pražského Starého a Josefovského, bývale Židovského Města. Když si hraje slavná obec, když si hrajou páni inženýři, pročpak bych já si nehrál — he?!

Sedím tedy v páně Kaftanově „vltavském pavilónu“, natahuju z něho nohy na páně Hurtigovo nábřeží (protože je o osm metrů širší než Kaftanovo) a dívám se do budouc-

nosti zmíněných pražských měst. Tuze pěkná budoucnost! Tuze pěkné plány! Nevyrovnají se arci ani jedinému ze sterých plánů, kteréž jsem už já sám měl s Prahou (připomínám zde jenom velkolepou moji myšlénku na přetvoření Petřína v obrovský Slavín), ale ještě ujdou. Jen že se bojím při své nedočkavé nátuře, že se jich provedení ani nedočkám. A že je hlavní mojí obavou, nežli se to Židovské Město tedy zboří, že v něm židů už ani nebude. Tak na koho se vlastně bude pak to město bořit?

Ovšem mají všechny tři cenou poctěné plány, jakož jsem už mírně naznačil, také některé závažné vady svoje. Předně mají myslím příliš málo nábřeží. A za druhé mají rozhodně málo mostů — všechny dohromady jen asi čtyry! Já kdybych byl purkmistrem, dal bych nastavět po Praze samé nábřeží a po Vltavě samý most! Jeden za druhým, kamenný, železný, dřevěný, obloukový, do špičky se pnoucí, šedivý, bílý, červený, modrý, že by Praha musela v nich vypadat jako panenka „v pěkném šněrování“. A člověk že když by jedním přešel a kvůli změně nějakých dvacet kroků po břehu učinil, mohl by pak ihned zase zcela jiným mostem přejít zpátky — od pondělka do soboty že by měl co dělat, než by se jimi všemi přebral od Bráníku až k Trójі! Co by tu bylo krejcarů pro obecní důchod! Mnoho-li by pražských měšťanů mohlo se stát výběrčími! A jak široké pole pro vynalezání „kontrolních strojů“!

A pak mají ty plány ještě společnou vadu — nerad to říkám — společnou vadu nemužnosti. Po čertech málo kuráže je v nich! Páni inženýři pochopili sice přední architektonickou zásadu při moderní rekonstrukci starých měst, já jim toho neupírám; oni velmi dobře vědí, že nejhlavnější věcí je *bořit*, a každé místečko v městě, které je zastaveno, že by se mělo vlastně červenat za zcela pochybenou existenci svoji: ale oni neprovádějí dosti rozhodně to, o čem tedy tak dobře vědí. Když spočítám oba plány prvními cenami poctěné — a z těch prý si sesadí obec plán svůj konečný —, tedy smíme doufat jen ve zmizení křížovnického kláštera (i s kostelem a pivovarem), kostela sv.

Salvátora, Vlašské kaple, paláce Kinského, německého divadla, staré židovské radnice i s prastarou sousedící synagógou, starého židovského hřbitova (jehož „starožitnická cena je velmi problematická“), nové synagógy v Dušní ulici a ještě některých maličkostí jiných. A přece musí každý jen poněkud chladně soudící pozorovatel přiznat, že stejně například i palác Clam-Gallasův, chrám Týnský, Prašná brána, kostel a klášter sv. Jakuba a celá řada jiných ještě budov starých „stojí člověku v cestě“, že vadí volnému postupu vzduchu, světla atd.! Arci, v tom směru by pomohla jen co nejrozhodnější regulace zcela. Měli jsme, upřímně řečeno, na ni už trochu naděje. Chýlilo se teď právě k válce, „k velké, obrovské válce, jaké svět ještě neviděl a také nikdy více neuvidí“, a každý tiše doufal, že válečních dobrodiní stane se jednou účastna tedy i naše Praha. Ba my sangviničtější jsme si věru připomínali až i samo „Proroctví slepého mládence“, že „pojede těžký forman od Bílé hory, u nynější Strahovské brány třikráte bičem práskne a řekne: ‚Tadyhle stávala Praha!‘“ Avšak bublina splaskla, války nebude žádné, a my ovšem musíme být i za ty drobty teď vděčni, které nám podávají pánové Hurtig a Kaftan — zaplať jim to nebeský pánbůh! Ach — ty krásné „asanační“ doby se nám asi už nenavrátí, o jakých vypráví Tomek, že býval v Praze jeden dům na Vyšehradě, druhý dům na Hradčanech, několik chatrčí sem tam dole podél řeky, a pak už pranic více!

Jak kurážně, s jakou pravou žurnalistickou hrdinností zaznělo slovo neznámého mně pana kritika v našich Národních, který rozepsal se o těch „asanačních“ plánech a hlasitě, mužně pronesl: „Postrádáme věc jednu na těch plánech — *prodloužení Václavského náměstí až k nábřeží!*“ Totiž — aby tomu čtenář dobře porozuměl — prodloužení přes samý střed Starého Města, takže by myšlénce té, nikoliv ovšem nové, ale věčně krásné a smělé, padla v oběť například i Staroměstská radnice („starožitnická cena velmi problematická“). „Představme si,“ praví muž ten celý, „tuto třídu ovroubenou po celé délce a po obou stranách

elegantními arkádami (jinak podloubím) s terasami nad nimi, s nádhernými krámy“ . . . „představmež si zdánlivou jednotvárnost a délku prospektu umírněnou a oživenou boskety s hermami uprostřed“ . . . atd. atd.!

Ano, představmež si! Na jednom konci té třídy pohled na Muzeum. Na druhém konci pohled na smaragdovou Letnou. A to dvoje podloubí dlouhé, dlouhánské! Já mám podloubí nesmírně rád. To byste viděli, jak by zasáhlo do života společenského, jak by se nám stalo důležitým, všem třídám, každému stáří! Drobná mládež mohla by se kolem pilířů honit, hrát si na babu. O něco větší, na cigáro ale ještě nedorostlá, mohla by se profesorům a katechetům výtečně uhnout. Zcela *dorostlá* ale mohla by tu mít přímo nevyzpytatelná randíčka svoje „u 222. pilíře vlevo“ . . . „mezi 700. a 800. pilířem vpravo“. Žádné by jí nezmoklo to rande, žádné srdce by se nezarmoutilo, žádná nerozešla láska. Panička, která by znala zálibu svého manžela na podloubí vpravo, objednala by si svého milého prostě na druhou stranu. Dlužník, který by byl slíbil, že přinese ve čtyry hodiny desítku vlevo, řekl by, že se zmýlil, že čekal do sedmi tamhle na straně pravé. Atd. atd. — podloubí ať žije!

Byla by to krása! Arci, nábřeží by tam nebylo žádné! A most také ach žádný! Cožpak — nemohlo by se také *mně* udělat něco k vůli a vést kus Vltavy (nebo třeba Sázavu celou) přes Vinohrady kolem Muzea tím pyšným prošpektem dolů? Pak by tu mohlo být vedle dlouhého podloubí také ještě dlouhé nábřeží pěkné! A z jedné strany na druhou mostů také zase šněrování celé!

Vždyť já to ani nemyslím kvůli *samému sobě!* Věřte mi — já na sebe nemyslím vůbec, já se starám jenom o potomky a všechna ta pokolení příští! Toho byste si měli vážit na mně, to je ode mne pěkné, tuze pěkné — sám to musím říci!

Tím pěknější ale, vzpomeneme-li si, že já sám ani žádných svých potomků nemám! Panebože, kdybych já se byl takhle oženil, a měl tedy vlastní svoje děti — jaký to otec, jaká znamenitost, jaká velebnost — ale nechme toho — člověku přecházejí až oči!

NÁRODNÍ LISTY 13. března 1887

△ *V Praze 19. března*

Jen co je pravda — tuze pěkný sníh! Jak náleží krásná čvachtanice! A vítr půlnočně ostrý, jako nejspravedlivější břitva! Jen že to všechno trvá už trochu dlouho a že je to proto fádní. Vždyť se už nudí i ten můj kožich starý: nenechává toho sice před lidmi na sobě znát; ale když se mu podívám náhle do rukávu nebo za límec, vidím, že — zívá. A ty moje zimní boty — pravé *české* boty, a tedy trpělivější než kterýkoli osel na světě — dívají se na mne už tak výmluvně, tak „odevřeně“ — ale copak mohu já dělat — co si mám tedy počít s tou němou tváří!? Ono se to říkalo našim vysoce ctěným předkům: „Druhdy i v březnu hýl na nos se posadí,“ když věděli, že *nezůstane* sedět! Ale my — my potomci nevíme v té věci praničeho, my už ani nerozumíme hejlům! My jenom víme, že sedí rozličně, žijou rozličně a že jsou vůbec prarozličného druhu. Ten hejl například, který zjara hvízdá ve smrkovém mlází, žije prý 10—12 let, jak Brehm nás učí. A ten hejl, jejž nám pověsili na nos političtí vůdcové naši, žije už 25 let, a je pořád ještě červený jako kanovník a boubelatý jako klubko!

Jak ale hned z prvních sedmi slov mého dnešního povídání svítá, — já nejsem žádný nespravedlivý hance nynějšího počasí! Co je na něm pěkného, já to uznám. Zajisté je tedy například věcí neobyčejně pěknou a nadmíru příjemnou, když dni svatého Josefa, „prvnímu *jarnímu* dni“, jedeme vstříc na sáňkách a bruslích. Nebo když můžeme dne 19. března svého přítele Josefa při výcházce jeho ranní na ulici uvítat sněhovými koulemi a rovněž srdečným voláním „Sláva!“ Nebo když můžem své Pepičce přes noc postavit zrovna před okna sněhuláka, dát mu do pravé ruky ceduličku „Miluju tě!“ — do levé ruky ceduličku „Ať

žiješ!“ — do huby cukrle a na záda, jakoby pod límec, obálku z něho s důmyslným cukrářským veršem:

Moje láska jak ten sníh,
dnes samá záře, zítra — smích.

Přijde-li pak Pepička na tu hanebnost vzadu, řekne se: „Sak — darebák!“ Nepřijde-li — ať si jednou nenaříká, že nebyla varována! My mužští to se ženskými zajisté myslíme dobře.

Mám den svatého Josefa rád. Dokazuje, že ještě v lidstvě žije láska. Že křesťanství nepřišlo nadarmo do světa a přikázání „Miluj svého bližního“ že nezní do hlucha. Ach, co je o svatém Josefě tedy té lásky! Nemíním ty gratulace v inzertech, ó ne, vždyť je těch dosud ještě věru dosti málo — spočítal jsem, že je dnes „u nás“ všeho všudy jen 146 Josefům a Josefkám gratulováno, a co je tedy těchto $12^1/_6$ tuctů naproti těm 1023 pepíčáckým tuctům, jež prý dle statistiky čítá jenom Praha —, nýbrž míním lásku jinou, jevící se ovšem také v inzertech našich, ale neomezující se na den jediný, připravující den svatého Josefa už na měsíce napřed a předcházející dni tomu zrovna jakoby červánky zlaté. Nebyl každý do hloubky duše pohnut vřelým citem a vzornou starostlivostí, jaká se jevila například v těch několika jen slovech: „*Josefkám* co skvostný dar k svátku nabízím původní krásné singerovky...“!?

Nebo ve slovech: „*Nejvhodnější dar* zajisté k nastávajícímu dni svatého Josefa: brambory k sázení, výborné, 600 pytlů...“!?

Nebo: „*Všem Josefům!* 2000 párů bot se záhyby...“!?

Nebo konečně: „*Josefkám na uváženou!* Zajisté nejpřiměřenějším a také nejvítanějším dárkem ku jmeninám je hodný, pořádný muž. Jsem 29 let stár, slušného zevnějšku, mám 2000 zlatých jmění, dobré srdce...“ — nu, to přece každý vidí, že tenhle člověk má dobré srdce! Musím se v administraci pozeptat, kolikže Pepiček se dobráčkovi přihlásilo. Zajisté že mnoho. Byť letos masopust, vzdor své

délce, přece jen na zásnuby a sňatky chud. Vím to jistě. A sice podle toho, že o tohohle „patnáctého“, prvního to vandru po masopustě, stěhovalo se tolik děveček. Není divu: maminka rozmrzená, dceruška rozmrzená, někdy i dvě tři dcerušky rozmrzené v rodině — konec je pak: „Poslouchej, Barčo, my tě přece jenom nemůžem potřebovat!“ A Barča jde.

Jsem tedy přesvědčen, že dotýčný „hodný, pořádný muž“ má dnes už alespoň tři sta fotografií nejrozkošnějších Pepiček v kapse. Jiným, rovněž dobrým lidem, se stejně nedaří. Nerad čtu, že josefský trh je letos tak neobyčejně bídný, že hanebné — pardón! — že nepříznivé počasí pokazilo prodavačům posud všechen výdělek, ba i všechnu další naděj na něj. Já ten výroční trh upřímně miluju. A vidím-li dle svého, ovšem hanebného, ale bohužel už neodstranitelného zvyku také na něm nějakou chybu, je to jedna věru jediná. Totiž ta, že je sladkostí a perníků, vajec a pomorančů příliš mnoho pak na jediném místě, na tom náměstí Josefském, trh že by měl po starodávném způsobě být roztroušen po celém městě, nuda ulic že by měla být příjemně mírněna veselostí jednotlivých prodavačských stánků, protivnost chodníků alespoň někde oslazena marcipánem a „pusrlaty“, puškvorcem a cukrem! Po mém náhledu nemá se nikde nahromadit sladkosti a nikde hořkosti až příliš. A proto, až budu mít co poroučet, nestrpím najisto, aby lidé samým jen medem a cukrem se živící kupili se na kruhy a společenstva přísně pro sebe uzavřená, nýbrž nařídím věc tak, aby živní „čokoládníci“ vjedno byli se spolkem písařů „Koldín“, společenstvo „cukrářů“ aby se sbratřilo se vzájemně výpomocným spolkem „Samaritán“ a „perníkáři“ aby neodlučně se slípli se spolkem „baráčníkův“ — kvůli křesťanské lásce a aby bylo *všem* lidem dobře. Tak učiním!

Arci je možno, že by josefským trhovníkům ani nejpěknější počasí nebylo letos nic platno! Jsou zlé časy. Lidé mají žalostně málo peněz. A nejmíň jich mají lidé právě nejmlsnější — ženské. Protože tyto mají vydání ach tolik!

Masopůst byl dlouhý a bálové šaty vyprázdnily sáčky. A v postě se musí do koncertů veřejných a do společností soukromých a do těch jsou pro letošek předepsány šaty jen z těžkého aksamitu, černé a zelené, a ty jsou drahy. Nejen ale šaty, také drahé a nákladné šperky předpisuje móda: do vlasů a kolem pasu, a má to být samý brillant! Do vlasů ovšem třeba brillant menší, skupený do tvaru holubice, hvězdy, květiny atd. A vezme-li se brillant snad jen jediný, musí být pak arci už větší, alespoň tak velký jako dvoupatrový dům — chci říci alespoň v ceně dvoupatrového domu, na dolejším Novém Městě. Neboť —

Odpusťte — vždyť já už mlčím! Vždyť já vím, že je svatý půst, doba, kdy nemáme mluvit o věcech juch-juch-juch - světských, kdy nemáme myšlénkami rozptylovat se po záležitostech nejrozmanitějších a nejtitěrnějších, kdy máme spíše myšlénky své sbírat v bod jediný, kdy máme jít *do sebe*. Já jdu, přiznám se, do sebe, pořád do sebe už od Popeleční středy, zrovna jako bych chtěl podstoupit jenerální zpověď! A přišel jsem v sobě, musím říci, už hezky daleko, skoro až do časů nejnevinnějšího svého mládí. Včera jsem se dostal zrovna již až k nejprvnější tedy „zpovědi“ svojí —

Bylo mně asi sedm let a chodil jsem do normálky. Platen jsem tam nebyl ovšem prapranic: učilo se tam jen německy a já nerozuměl ani slova. Seděl jsem tedy, hrál si pod lavicí, dostával jsem na ruce a stával pilně na místě hanby. A tu se stalo jednoho úterého, že přišel pan katecheta Czedik, postavil se ke katédře a mluvil k nám něco obzvláště slavně. To mne přimělo, že jsem se poptával u jiných, co to vlastně bylo. — „Půjdeme ke zpovědi.“ — „A kdy?“ — „V sobotu.“

Šel jsem domů a vyřídil jsem. Maminka mne poučila, cože je zpověď, měla výklady, byla samé napomínání, a já se dostával víc a více do rozechvění. Cítilť jsem, že ta zpověď — první moje zpověď — je jakýms osudným obratem v mladičkém živobytí mojím.

Z pátku na sobotu jsem už ani nespal. Dopoledne jsem byl ve škole tak nepokojný, tak jsem sebou vrtěl a házel,

že jsem musil ihned zase ze škamny ven, na místo hanby. Než — hodiny přece konečně míjely, šli jsme domů a nastalo odpoledne. Maminka mne pěkně umyla, pěkně učesala, pěkně ustrojila, a já šel.

Zpověď se děla v kreslírně, velkém sále. Do každé řady mezi širokými stoly zasedl některý z pozvaných zpovědníků a žáci se postavili vpravo vlevo od něho v dlouhé řetězy. Já nevěděl co dělat, kam jít, a zůstal jsem stát tedy u jednoho rohu.

Bylo mně nevýslovně ouzko, oči mne tlačily, začal jsem plakat. Štkavě, ale tiše. Nikdo si mne nevšímal, nikdo se mi neposmíval — já plakal. Slza tekla za slzou, vzdech se vyrýval za vzdechem. Plakal jsem hodinu první, plakal hodinu druhou, a díval se kolem na mlhou obestřený svět.

Konečně si mne přece povšimnul starý Květ, učitel. Květ — otec napotomního básníka Bolemíra Květa — mluvíval jediný někdy na nás česky.

„Co tu děláš?“

„Já jdu ku zpovědi.“

„Tak proč tady stojíš?“

Já nic.

„Byl jsi už někdy u zpovědi?“

„Nebyl.“

„Tedy jdi domů — půjdeš až napřesrok, musíš se dříve připravit k tomu — marsch nach Haus!“

Nehýbal jsem se. Květ mne vzal za límec a vyhodil ze dveří.

Doma mně pak otec sdělil, že jsem osel.

NÁRODNÍ LISTY 20. března 1887

△ *V Praze 26. března*

Nevídáno — to jsou štráchy! Takové hloupé jaro si myslí pánbůhvíco, když dlouho nejde, a že se už nemůžeme dočkat, a že zrovna už umíráme touhou — no to se rozumí! Copak si myslí, že my nevíme, jak bude letos vypadat? Nebo že očekáváme od chudinky něco nového, něco naprosto nevídaného, něco, při čem nám sluch i oči přejdou? Kdybychom chtěli, hned dnes mu dopodrobna řeknem, jaké letos bude a cože z něho bude, a má-li kus poctivosti v těle, „Ne!“ nám neřekne, to víme! My víme už dnes, že listí se bude zelenat. Bez že bude vonět. Růže že se bude rdít. Slavík že bude zpívat. Slunce že se bude usmívat. Větérek že bude vát vlažně. Les že bude šumět. Potok že bude bublat. Čeští básníci že se budou zrovna vztekat, a ti z nich, kteří ve všech časopisech českých týden co týden nebudou mít otištěnu alespoň jednu svoji báseň, že zajdou si někam do tiché houštiny lesní, položí se tam řadou a zhynou v bolestech přímo děsných. Bude jich arci zdánlivě škoda, ale — „příroda jediná ví, co chce a proč to chce,“ a „příroda má vždycky dobře,“ dí Goethe.

Ano, tak bude, tak musí jaro letos vypadat! Jediná věc, kterou má na své vůli, jest, že nás může nechat na sebe ještě chvíli čekat. To je nám ale už hrozně jedno, my víme, že přijít konečně *musí*, a pak — my žijeme i bez něho jarně, když chcem. My máme jaro už v kalendáři. My odbyli si už „první jarní den“, ať se líbilo jaru, nebo ne. My složili už kožichy a bufy a oblíkli jarní kajdy. A nerozmyslí-li si jaro ten svůj hloupý zápas s naší pevností a bezohledností, my si odbudeme věru bez něho i veškeré jarní svátky, na Moráni, na Slamníku, na Fidlovačce, a třeba i ve Stromovce tedy také ještě „první máj“! Bude to alespoň zvláštní jux: na

Moráni budeme své milé přísahat věčnou lásku v zimních rukavičkách, na Slamníku se budeme válet ve sněhu a na Fidlovačce se budem po Botiči klouzat — padneme-li, ublížíme-li si, nastydnem-li, pomrznem-li — dobře na to jaro! Proč je tak hloupé!

Ale na dvojí věc bych upozornil stran těch jarních svátků, a to raděj hned dnes než zejtra. Jedna není nova, je prastara, a týká se tedy toho velkonočního pondělku na Moráni čili na Slovanech neboli v Emauzích. Je známo, že kdo vůbec v Praze a jejím vůkolí miluje, o velkonoční pondělek zajde si na pouť do Emauz s dotyčnou svojí milou a tam se jí pod širým nebem a „na bílou duši“ její zeptá, má-li ho opravdu, z gruntu srdce ráda. Předpovídal jí to už po týdny a snad po měsíce: „Zeptám se tě na Moráni, máš-li ke mně srdce věrný“ — a proto téhož dne přichází z blízka do Prahy síla venkovských děvčat, vesměs v pěkných bílých šatech jarních, a za nimi rovněž síla venkovských hochů, v nových kašketech a jarních kajdách. Je to pak rozkošné podívání jak na venkovany, tak na Pražany, jak tam potají či zjevně druh se hledí přitisknout k družce, jak si podají ruce a stisknou si je ve zbožnou přísahu. Zevnějším bývá pak znakem: děvče dá hochovi malované vejce, hoch dá děvčeti srdce z perníku. Dá — vlastně *dával* — a to mne bolí. Místo perníku dá dnes hoch bez rozmýšlení lámaný marcipán a místo srdce dá kominíka třeba. Ba stalo se i, že dal husara a kolíbku k němu. To je smutné! Je v tom úpadek starého, vpravdě „srdečného“ mravu. Nevážnost otcovských zvyků. — Hoši! Čeští hoši! Vraťte se k dávným mravům, ku zvykům starým! Dávejte — prosím vás — dávejte holkám *srdce*! Podívejte se, udělejte mi to k vůli — máte-li mne jen trochu rádi! Tedy? — Já třikráte neprosím o nic ve světě — však já se u pernikářů zeptám! —

A druhá věc je nova a týká se Fidlovačky, jež je jak známo slavnost ševců. Může z ní pojít náramné oživení jak Fidlovačky, tak ševcovského kumstu vůbec. Upozorňuju totiž na to, že z dotýčného kumstu vyšel již i virtuos —

Piefke je jmeno jeho, Berlín jeho vlast. Týž Piefke produkuje se na veselých jevištích berlínských, budí senzaci, trží ohlušující aplaus. Poslyšte: Piefke si usedne, někdo z přítomných zuje své roztrhané boty a Piefke mu je za průvodu hudby a před tváří nadšeného obecenstva podrazí v desíti minutách — *v desíti minutách!* A k tomu zdarma! Výkon zajisté obdivuhodný, ba velkolepý. Ale to by bylo pěkné, aby Čech nevyrovnal se Němci, aby náš talent nestačil i na úkol sebevelkolepější, náš švec aby toho nedokázal, čeho zmůže ševčík z říše! — Bratři ševci! Ještě máme do Fidlovačky dnův osmnácte! Bratři, cvičte se dnem i nocí — bratři, překvapte nás! O průvod slavné hudby se nestarejte. O dostatek diváctva nadšeného nemějte strachu. Ba ani o tom nevylíhniž se pochybnost žádná, že bude dosti těch ochotných a hodných, kteří vám ku podrážce svěří obuv svoji. Usednou, zujou se, za deset minut se zase obujou — a hned kolem nejbližšího flašinetu okusí ovoce vašeho umění. — Bratři, mé srdce mi praví, že zdarma jsem nepromluvil, — na shledanou pod Nuselskými schody!

Ono ale do té doby jaro přijde snad už přece. Snad si rozmyslí ty neplodné truce svoje a řekne: „Copak je mně nějaký ten týden u maminky konečně platen — do světa přece musím —," a pojednou se nám zjeví a bude se usmívat na všechny strany. No — nemá říci, že jsme hrubiáni. My se usmějeme na tě tedy také. My se budeme tvářit, jako bychom byli co nejradostněji překvapeni, jako bychom si byli už zoufali, — vždyť víme, co je zdvořilost! Zvláště dámy znají takové pousmání se „na planou stranu" — nu ano dámy, což o ty, ty se budou jaru arci líbit! Mají svoje přípravy jarní už jakoby ukončeny — jediný pravý sluneční den, kukle praskne a před očima se nám zatřepetá pojednou samý motýl.

Je věru zajímavo na procházce ulicemi poslouchat teď vpravo vlevo a ze ženských rtů zachytávat slova a rčení, a obdivovat se, jaké bohatství myšlének, jakou hloubku citu má bytost ženská, když se jedná o — nové šaty! Kdopak by například řekl, že prochází-li se houfeček dám po

ulici, má v té naoko nahodilé a bezúčelné procházce své dokonalý systém!? „Tak teď, děvčata, prohlížejme si látky," zní heslo první, základní. A dámy jdou od krámu ke krámu, zastavují se před každým sklem, prohlížejí si krajky a blondy, pozorují stůčky saténu a plyše, a ze rtů jim splývají slova moudrá a rozsudky jak určité, tak řízné. „Tahle látka se mi líbí; ale co je do toho — za čtrnáct dní je po ní!" — „Koukej, to by ti slušelo, šlo by ti k vlasům!" — „Já nemám puntíčky ráda, mám radši mřížky; ale zcela bez mustru je to ještě spíš podle módy!"

Tak to jde půlhodinu první. „A teď, holky, prohlížejme si střihy!" A jedna jediná dáma neujde už teď pozornosti houfce, oči kloužou od hlavy k patě, a někdy zůstane pojednou stát houfec celý, zkoumá a hledí, povídá si a dá se do chechtání. Pozorovali jste už někdy, že dvě dámy se potkají a přejdou, najednou pak, na osm až deset kroků od sebe, se ohlédnou, zůstanou stát a jedna měří druhou? Chladně, mrazivě, — člověk trne při tom pohledu tak ledovém, tak nepřátelském — člověk se hrozí, že užuž se vrátí jedna na druhou, zdvihne ruku, flinkne — — ale utiš se, člověče, dámy sebou již zase poškubly, zase se obrátily a jdou — každá svou cestou! Nebyly sobě ani přítelkyně ani nepřítelkyně, ani ženy ani vůbec lidé — spočítaly tu jedna na druhé jenom falble, změřily volanty — byly si navzájem jen asi tolik co ta dřevěná panna s voskovým obličejem, která stojí tamhle u pana Zatírandy v krámě.

„A teď si prohlížejme mužské, kterým se budeme tedy v těch šatech líbit!" zní heslo k půlhodině třetí.

Líbit — ony vědí, že se budou líbit! Ta samolibá pýcha, to nezvratné sebevědomí!

Prosím vás, *jsou* Pražanky hezky nebo *nejsou*? Někteří cizinci přísahají, že jsou; jiní tvrdí, že nejsou. To je nejistota trapná — a my domácí nemáme soudu! Už kvůli téhle jediné, ale předůležité otázce měl by *každý* přát tomu „Spolku pro zvelebení cizinecké návštěvy v Praze", abychom slyšeli mínění z úst již nejrozmanitějších, sebrali úsudků co možná mnoho! Nejen proto, že ze spolku toho

kyne nám Pražanům i nepochybný prospěch hmotný, nejenže spatřujeme ve spolku mladém počátek krásné i mužné snahy, aby nám ve světě vrácena byla zase pověst dobrá, již pokalily lež a pomluva, nejen ze stanoviska vlasteneckého, nýbrž tedy také ze stanoviska čistě lidského, řekněme třeba milostného!

Že Praha je krásna, víme už od staletí. Že je také vesela, tvrdí v posledních Humórech najisto ty „obrázky z pražských ulic“. Ale — jsme my Pražané také lidé příjemní? — a jsou Pražanky ženy krásné? —

Přijď, světe, a posuď — ale honem!

NÁRODNÍ LISTY 27. března 1887

△ *V Praze 2. dubna*

Četl jsem dnes kdesi, že prý jsem „týdenní kronikář“. Hm — to by se mohlo tedy také tomu, kdo po zemi dělává kotrmelce, říci, že je „zeměměřič“. Nebo tomu, kdo vždycky zrovna hodinu prohvízdá a pak zrovna zas hodinu prozpívá, nato hodinu propovídá a pak zas hodinu proplácá, říci, že je „chronometr“? — Což o to, kdybych chtěl, já bych doved být po čertech dobrý dějepisec! Talent je tady. Kdybych já napsal dějiny lidstva, byla by to „opravdová kniha pro lidstvo, příjemně poučný spis pro lid veškerý, pro vznešené i prosté, učené i neučené, z něhož by všichni čerpati mohli nejvznešenějších názorů o životě, nejnepochybnějších zásad moudrosti“, byl by to „pramen čistý a křišťálový, každému přístupný, každého osvěžující“ — kdybych *chtěl*, ale když nechci. A pak — „týdenní kronikář“! To je mezi dějepisci asi tolik jako „diurnista“, ne?

To bych musil v sobotu ráno sebrat tedy jako všech deset čísel Národních listů, dopoledních i odpoledních, vydaných od pondělka, přečíst si je pěkně a pak spustit: „Letha Páně právě běžícího, a sice od 27. praeteriti do 2. hujus, staly jsou se v tomto našem světě...“ Prosím vás, učinili jste si už někdy ten jux, nečtli noviny po celý týden a pak se dali do nich, ale *pozpátku*, proti srsti, od soboty ku pondělku? To je náramná švanda — ani my novináři sami neubráníme se smíchu! Jakže „navlas“ všechno stalo se — jinak, nežli jak jsme si myslili! Jakže i věc nejzajímavější za krátkou tu dobu otupěla, nejnovější zevšedněla! Jakže jsme si my v redakci mohli tedy klidně ušetřit alespoň $^{95}/_{100}$ veškeré své práce, a sazeč svého namáhání, a čtenář svého času — no já neříkám nic, ale: náramný jux rozjet se takhle novinám proti srsti. Jen že se něčeho takového rozpustilého

pořádný „kronikář“ nesmí nikdy ani dopustit. Že bych musil s nejvážnější tváří vyjít od pondělka a čelit ku sobotě. A to by bylo tak fádní — vždyť je toho až žalostně málo, o čem by mohl kronikář na konci téhodne vesele vypravovat, čím vzpomínaje by potěšil svoje i čtenářovo srdce! Tenhle týden například — no ten ještě ušel. Alespoň jedna tedy událost, na kterou si člověk může vzpomenout bez zakaboněného čela. Myslím —

Nu ano, tu komickou granátnickou historii myslím, to se rozumí. Jeden z našich granátníků městských, jeden z těch ouhlavních, slavil narozeniny svoje, sedmdesáté nebo které. Chtěli mu udělat radost, a postavili tedy před jeho dům dva z těch čtyř dlouhánských tesařů, kteří při parádách kráčejí před sborem a falešnými svými vousy, zavěšenými na provázcích za uši, způsobují nám všem tolik radosti smavé. Tesaři tedy u vrat stáli, kroutili očima, narovnávali si uši, odvírali huby — kolem nich plno učedníků, plno děveček, plno vřavy a smíchu — zkrátka jux dokonalý! Ale — hned následujícího dne rámus mezi granátníky ostatními, v celém sboru. Přiběhli na nás do redakce, chytají nás za ruce, lezou nám na klín: „Mami, já chci taky tesaře, já mám za týden svůj svátek!“ — „Mami, já budu vdávat svou dceru, viď že mi opatříš tesaře, viď že!?“ — „Až budu křtít své šesté dítě, vymůžeš mi tesaře taky, mami?“ — no, jak už to děti umějí. Vřeští, že nám až uši zalehají, pletou se nám do každého kroku; ale co máme dělat — my slibujeme — vždyť jsme bývali také děti! — Buďme rádi, že *jsou* ještě ve světě děti, že není pravda, co mnozí mrzouti novináři píšou o „přezrálé mládeži“ a že „není žádných dětí více“ atd.! Je v těch žádostech soběctví, arci; ale soběctví je dítěti vrozeno a teprve vychovatelům a učitelům přisluší, aby je v něm potlumili. Přejme jim tedy tu jejich radost, přejme jim jejich mládí — vždyť mladost, ach, ulétá tak neočekávaně, tak brzy, leta se pojednou kupí, dítě vzroste — tadyhle teprv jsem viděl jednoho městského granátníka a zrovna jsem se ho lekl — byl už 136 centimetrů velký, *bez čepice!* —

Tedy by se mohl „týdenní kronikář“, když minulost poskytuje zábavy tak málo, dívat snad na týden napřed? Nu, proč ne, vždyť to jakožto novinář umí. A jsou týdny, „programové“ týdny, kdy je zrovna hračkou strhnout z budoucnosti roušku. Jako například zrovna týden nastávající se svými pašijemi, svými klapačkami, svými posty — zvláště letos tedy s těmi posty! Lidstvo teď přišlo do nejdivnější doby: postí se už nejen z pobožnosti nebo z nucenosti, nýbrž už i ze zábavy, z okázalosti, z virtuozity, na výdělek, ze všech možných příčin. Všímá si toho čtenář? A baví se tím? Sotvaže se objevil „virtuós v hladovění“ Succi, už po něm přišel Merlatti, a po Merlattim Cetti, a po Cettim se hlásí v každém už hnízdě teď někdo! A sotvaže svět se začal bavit těmi „virtuosy v hladovění“, už tu vystupuje také protinožec těchto, „virtuos v jídle“ pan Grimeis, řezník v Pasově, jenž na posedění sní třicet jitrnic a jelit a celou kozu a celé tele a dva pecny chleba a — moje paměť už mne opustila, cože ještě k tomu! A sotva se objevil tedy ten pan Grimeis, už tu je zase pan — pan — prokletá paměť! — nu zkrátka nějaký pán, a ten praví: „Hm, to je toho, jíst nebo nejíst — ale jíst, a dobře a soleně a pepřeně jíst a přitom po *třicet dní nepít* — ehe! Dáte-li mi pět tisíc zlatých, já to udělám!“ Načež zcela jistě již zase se vyjeví někde pan — no uvidíte, já jeho jmeno také zapomenu ihned — a ten nám řekne: „Hm, nepít: ale pít třicet litrů denně, po dvě, po tři leta — ehe!“

A když už tedy svět jednou bude v tom, přidá se k tomu také ten náš český svítek (je to dobře udělané slovo?), a teď to začne:

A pražský soused řekne: „Ech co je to všechno — ale *čtrnáct dní* nehrát ve třech maxla — ehe!“

A paní radová řekne: „Maxla! Ale po *čtvrt roku* nemít ani jediný nový klobouk!“

A kuchařka Baruška řekne: „Klobouk! Ale *čtyry neděle* nejít k muzice!“

A český básník řekne: „Ale po *celý týden* nemít nikde otištěnu nějakou svou báseň!“

A české děvče řekne: „Ale *tři dny* nepromluvit jinak než česky!“

A český politik řekne: „Ale po *třicet let* nemít ani jediný nápad chytrý!“

A český fejetonista řekne: „Ale vyhnout se špatným vtipům třeba *neděli jen jednu jedinkou*!“

A český čtenář . . .

Ale ať si čtenář vymyslí a dá sám ještě příkladů, kolik a jaké chce, ať si postaví naproti těm mým i všem ještě svým „postcům“ jakékoli zase „protinožce“, bude to hra alespoň důmyslná a zábavná — já však už musím přestat. Já mám dnes věc důležitější, na kterou téměř bez přetržení myslím! Domnívámť se, že posloužím jí lidstvu. Tadyhle tedy:

Čtenáři je známo, že Slunce, Měsíc a planety mají na naši Zemi vliv veliký, hlavně ale na plynné a tekuté části její, na moře vzduchové, na okeán vodní, ba i na tekutý vnitřek Země. Vlivu Měsíce připisují se právem silné vánice sněhové, obrovité bouřky, větrové víry atd.; jemu připisuje se dále odboj a příboj mořský, často tuze bouřlivý; a jemu konečně připisuje se i téměř každé zemětřesení. Čím blíže nalezá se Měsíc při Zemi, čím více se blíží kolmici nad rovníkem, tím je mocnější. Rovněž má se to se Sluncem, takže dle pana Falba, jenž umí podle všeho toho vypočítávat zemětřesení každé, jsou nám nebezpečny hlavně čtyry doby: blízkost Země a Měsíce (perigaenum), kolmé postavení Měsíce nad rovníkem, blízkost Země a Slunce (perihelium) a postavení Slunce nad rovníkem. K tomu pak přichází ještě zatmění Slunce, kdy stojí Země, Měsíc a Slunce v jedné řadě. Již jedna ta nebezpečná věc o sobě stačí na pořádný rámus; jsou-li spojeny dvě, je rámus ještě větší; a spojí-li se někdy všechny dohromady, dějí se věci přímo už nedovolené. Bohudíky, že stává se to jen jednou za 10 500 let! Stalo se prý roku 4100 před Kristovým narozením (kdy roztřásly se Ninive a Babylón, kdy byla potopa světa, kdy z Čech se stalo moře atd.), a stane se tedy zase,

umím-li počítat, za 4513 let, čili roku 6400, načež čtenáře upozorňuju raději hned dnešního dne, aby pak neřek!

Do té doby budou ovšem různé bouře a otřasy rok co rok, ale jenom poměrně malé, a dovedeme si je tedy už všechny přibližně a pěkně vypočítat. Mnoho z toho arci nemáme, ale je to přece pěkné. Ostatně je to celé umění ještě v počátcích a my nevíme, na co ještě vlastně přijdem a co nám konečně půjde k duhu. Snad se staneme ve stepozději rých věcech vědomější a učenější, nežli jsme dnes, ba snad i spravedlivější a lepší.

Vezměme například jenom — pivo. Má-li Měsíc a Slunce vliv na tekutiny všechny, proč by nemělo na pivo? Pronikne-li síla jejich skrz skalnatou, mílovou kůru zemskou, proč by nepronikla skrz dřevěnou dužinku palcovou? Zdvihne-li okeán, proč by nezdvihla ležák? — Budeme ode dneška pitomě tedy mluvit o době, „když jsou švestky“? Budeme smít nadál být nespravedlivi k hospodským? Hrubi ku sklepníkům dobrým?

„Pane hospodský, — copak je to ke všem hromům!? Vždyť je to pivo dnes už zase jako bota!“

„Měsíc nad rovníkem, pane Novotný, — podej sem, pikolo, kalendář!“

„To jste zase přinesl ze sklepa bryndu, Franci! Vždyť je to samá voda!“

„Perihelium, pane Vodrážko,“ a sklepník Franc mejkne servítkem pod páždí, „perihelium!“

Změnit běh nebeských těl ovšem se nám tedy nepovede; ale my nebudeme vinu klást alespoň na bedra nevinná, a budeme si přece jenom moci pak pomáhat lecčím! Když vím napřed, že za čtrnáct dní bude dle věčných zákonů kosmických, dle nezměnitelného běhu nebeských těl pivo horší, nemohu si ho, dobrého, hnedle dneska dopřát o něco víc?

Pro letošek například předpovídá pan Falb zemětřesení ještě dvě, asi na dny 3. a 19. srpna. Dobrá. Dejme tomu, že piju tedy teď čtyry litry plzeňského denně. Co učiním od 1. července? Budu pít o.....

(Prosím pana sazeče snažně, aby zde honem do závorky vysadil: „*Další rukopis nečitelný.*“ Nebo napíšu zde ještě něco, za co bych se musil zejtra zcela jistě stydět!)

NÁRODNÍ LISTY 3. dubna 1887

△ *V Praze 9. dubna*

Protož volám polem lesem,
v Čechách že já jen doma jsem!

Nu ano, to je pěkné — jenže to nic nenese! Člověk tu nic nedostane, Češi člověku — rozuměj našinci „člověku“ — ničeho nedají. A názvem „Čechy“ rozumím ty vlastní, pravé Čechy, lid, národ. „Přijďte se k nám najíst!“ řekne nanejvýš Čech o Štědrý večer, a když host po večeři odejde, dostane — no copak dostane? — trochu jablek, trochu ořechů a na rozstrouhání trochu sušených hrušek, všeho dohromady za dvacet nových! A o velkonocích dostane už docela jen malované vejce, tak asi za tři nové, sůl i pepř počítaje už k tomu! Kdyby nebylo známého, starého, věčně ale dobrého vtipu: „Kdopak snáší tyhle malované vejce?“ — „No to se rozumí, že Čech, — ten snáší všecko!“ —, ani by takové vejce nestálo věru za řeč.

To jsou Němci chlapíci zcela jiní! O Štědrý večer stromek a pod ním darů po celém stole. A dají-li o velkonocích také jen vejce, dají alespoň cukrové nebo atlasové, nebo pletené nebo soustruhované, s bonbóny a čokoládou, hračkami a všelikými žerty, stříbrným náčiním a hrstkou dukátů uvnitř, aby obdarovaný mimovolně si zašept: „Nóbl!“ Také vymýšlejí a vytvářejí celá skupení, od roku k roku rozmanitější a duchaplnější, jakož se ostatně u Němců samo sebou rozumí. Dříve obrazili si jenom „velkonočního zajíčka“ („Osterhase“), snášejícího vejce nebo sedícího jako kvočna na nich, dnes už obrazí co kvočnu také medvěda, kočku, ba spatřil jsem teď na Příkopech za sklem i čokoládovou kobylu, sedící na hnízdě plném vajec! „Osterhase“,

„Osterbär“, „Osterkatze“, „Ostertutte“ — pánbůh sám ví, co si páni Němci pod tím myslejí, v knihách to nikde nestojí a v jich tvářích, když to kupujou, také ne. Ale ještě raděj bych zvěděl, co si asi myslí měšťák Čech, když takového „osterhasela“ koupí také a pak si jej postaví doma na stůl a posadí se a zahledí se na něj! Kupují je houfně, do set a do tisíců, vývoz z německé říše do Čech roste v tom směru rok co rok! Jakož také roste ten přívoz umělých, všeličím naplnitelných vajec. Tisíce a tisíce těchto — ostatně vkusných — hraček spotřebují se u nás — a *ani jediná* se nezhotovuje u nás! Český průmysl! — No — já jej nechci dráždit, ten český průmysl! Nebo nám snese donapřesrok vajíčko, že až strnem. Co možná neohrabané, co možná neúhledné, a přece budeme číst v novinách chválu „podnikavého, vlasteneckého průmyslníka“. Načež týž podnikavý průmyslník, když uvidí, že ani to *naše* obecenstvo nechce špatné věci draho kupovat a on že během prvních dvou let asi nezbohatne, nechá vlastenecké výroby ihned zase být.

Český průmysl! — Prosím snažně čtenáře, aby dal teď pozor a nezlomil vaz! Napadáť mně právě při tom českém průmyslu — no já jakožto dobře vyškolený akrobat dovedu ovšem s elegancí, ba i bravurou sebou mrsknout například z velkonočních vajíček na — osvětlení elektrické, ale čtenář *není* na takové přemety zvyklý, ať se tedy jen pevně drží! Ano, chci mluvit o osvětlení elektrickém a vyslovit naději, že bude naposledy přece *snad* jednou provedeno i v Praze. Vyskytlať se právě v novinách zpráva, že hodlá si osvětu tu novou do svých ulic zavést Jindřichův Hradec, pak také Nymburk a Písek, ba jmenují se města po Čechách ještě jiná. Když jsem svého času četl, že elektřinu zavedl si Hörnesund — městečko to nalezající se daleko na severu ve Švédsku, až 400 kilometrů nad Štokholmem a čítající téměř 4000 obyvatelů —, ovšem jsem si na Prahu ani nepomyslil — nu ano, Hörnesund a Praha! Když jsem pak četl, že má elektřinu také již Triberg ve Švarcvaldu (2500 obyvatelů), pořád ještě jsem se nevzrušil — vždyť Švarcvald a Praha! Ale teď, když čtu Jindřichův Hradec, Nymburk

a Písek, teď se naděje už skutečně počíná budit! Jakpak dlouho to může trvat, ty moje nebe, a po elektřině sáhnou městečka již ještě menší a pak už také městýse a vsi! Odolají svůdnému příkladu například Vršovice, Dejvice, Libeň? Vysočany, Košíře, Břevnov? Střešovice, Ďáblice, Kocourkov? A nepovstane pak, *nemusí* mezi námi povstat pak neúmorná, konečně i vítězná agitace, aby se Praha tedy například k Dejvicům přimkla, aby s nimi splynula v jednu obec, by stala se účastna čilé, vpravdě pokročilé správy obecní a tím získala si konečně *všech* vymožeností nové doby?

Ovšem — budou-li jen Dejvice pak chtít Prahu přijmout! Nebudou-li se hledět spíše spojit s blízkým a stejně čile si počínajícím Kocourkovem, se Střešovicemi, se Šárkou a Podbabou! Doufejme ale, že slavná obecní správa dejvická *nebude* činit pak obtíží z příčin snad jen malicherných! Důvody vlastenecké že zvítězí nad ohledy na nějaký ten prospěch okamžitý! A především že nezvítězí pak starý předsudek proti nám Pražanům, tedy arci jenom jaksi „zábranským“ — vždyť ty doby už přece minuly, kdy jen *uvnitř* spořádané obce bydleli lidé slušní, a herec a muzikant a jiný lid pochybné ceny musil bydleti mimo brány místa, tři sta kroků od městských příkopů!

Však ono nějak bude, však se smluvíme! Vím něco, co bude na členy slavného obecního zastupitelstva dejvického najisto působit, ať už jsou ti členové svobodni, nebo vázáni. Míním: mladistvé dcerušky staré naší matičky Prahy. Už jsem si totiž tu svou onehdejší otázku, jsou-li nebo nejsou-li Pražanky hezky, rozluštil sám a sám. Nikoli ovšem bez namahání, ale pomocí své vrozené podšitosti ještě dosti rychle. Postavilť jsem se včera k několika kostelům, kam hrnula se děvčátka k návštěvě božího hrobu, vzal jsem do ruky notiční knihu a tužku a dělal jsem čárky: vlevo jsem psal nehezké, vpravo hezké. Šedesát dvě percenta napočítal jsem hezkých! Roku 1873 jsem je také počítal a tu jich bylo jenom 47 procent. A roku 1864 docela jen 22!

Domnívám se alespoň, že jsem je oceňoval a počítal správně. Mám ovšem přítele a je to muž velice moudrý

a zkušený a ten říká: „Víš, ženským přibývá krásy stářím — totiž mužským stářím; čím starší muž, tím více vidí ve světě hezkých ženských. Když muž je mlád, je mu málokterá, když je stár, je mu každá dosti hezká!“ — Nono, každá! — to přece snad ne!?

Ale ať už je tak nebo tak, ať *přibývá* hezkých ženských v skutečnosti nebo v domyslu, tolik je jisto, že by měl být člověk pak proti nim a jich svůdnosti tedy nějak chráněn. Nejlíp snad zákonem. Nedávno teprv jsem četl, že totéž uznal již jistý moudrý soudce v Anglii. Odsoudil sice jakéhos muže co „svůdce“, musil prý ho dle zákona odsoudit, ale učinil to jen s politováním. Rozumoval přitom nahlas a asi následovně: „Vlastně safraportská věc, když není muž proti dojmu ženské krásy praničím chráněn! Mužská nevinnost je přece také nevinnost, ne? Neměla by být tedy před zákonem rovně chráněna s nevinností ženskou, dnes, když pohlaví ženské ve všem všudy samo si přeje rovnoprávnosti s pohlavím mužským? A k tomu přichází věc ještě jedna: čím zletilejší muž, tím větší pro něho nebezpeč — toť přece známo! I měl by tedy zákon...“

Ach ano, ano — moudrý Danieli — zákon! Vždyť já se věru bojím, že výše zmíněný můj přítel, muž ten, jak povídám, velice zkušený a moudrý, přece má naposledy pravdu, a když člověk v klidu a rozumu dožije se úctyhodného stáří, řekněme například 80 let, že se pak zamiluje třeba do kterékoli šestnáctileté, a celý svět se s ním pojednou začne točit a celý svět se mu pojednou začne smát — — zákon — pro smilování nebes — zákon!

— — — — — —

P. S. Čtenář snad dnes pozoroval při mně jakousi rozzlobenost, roztrpčenost? Má pravdu — cosi takového nedá se ani zapřít a vykouká to z každé řádky, z každého slova. Ale řeknu čtenáři příčinu:

Dnes časně zrána, jakmile jsem vykročil z domu, potkal jsem — dva naše poslance říšské. Na lačný žaludek!

NÁRODNÍ LISTY 10. dubna 1887

△ *V Praze 16. dubna*

Všeobecný jde teď stesk po novinách, že naše pražská policie je na nás příliš přísna. Ty moje nebe — copak bych já měl teprve říci! Kolikráte ublížila letos jenom mně! „Hody, hody, doprovody," znělo to tenhle velkonoční pondělek hned zrána za mými dveřmi, dětskými, tenounkými hlásky, a honem jsem tedy otevřel. „Hody, hody, doprovody —" — „Kdepak máte pomlázku, proutek s hadříčky a vaječným pouchem?" — Drobní vykonavatelé tisíceletého zvyku upřeli své nevinné, hloupoučké oči na mne: „Proutek by zahlíd strážník a sebral by nás, že koledujem!" — Tak! Tedy mám přijít už i o tu nejposlednější radost svoji, o své koledníky, na něž se vždycky už po čtyry neděle napřed těším! A nepřišel jsem beztoho také už o masopostně ostatkového „Bachusa"? A nepřišel už i o svaté „tři krále"? Třetí tedy už atentát letos během *tří měsíců*! Že prý představitel Bachusa býval ožrala pouhý, dávající lidem nemravný příklad. Copak má být Bachus střízliv? Louskat růženec? A že prý ti „třikrálové" byli obyčejně jenom flamendři, kteří hleděli se dostat do domů kvůli rozpustilostem, ba kteří i kradli. Ty můj bože, což není takový tříkrál konečně také jen člověk? podrobený různým slabostem lidským? Oni chodí ovšem vzdor policejnímu zákazu přece, ale jen tedy kradmo, jako ti králové po pohádkách, a pouť jejich stává se tím tak dojemna, že člověku až srdce svírá. Zahlídl jsem je letos navečer zrovna na Příkopech. Jeden z nich byl kvůli strážníkům vstrčil hrnek s hořícím kadidlem do kapsy u kabátu, kabát mu chytl a potentát strašně smrděl. Jeho královští soudruhové váleli se smíchy po zdi.

Ach — Praha se stává strašně fádní! Tak tichounká, tak

upjatá, skoro mrtvá! Jaký to rozdíl: dnes a před pětadvaceti lety! Tenkráte jsme ovšem také už například nesměli si po ulicích zazpívat v noci; ale my jsme zpívali přece, za prvé proto, že jsme měli překrásné hlasy, a za druhé proto, že by nás to bylo bývalo zadusilo. A tenkráte jsme měli nejenom Bachusa v každém nákladnickém domě, ba téměř v hospodě a v kavárně každé, nýbrž jednotlivci odvažovali se o masopostních ostatcích maskováni za bílého dne i na ulice a hleděli jižní karneval rozproudit po těch naškrobených ulicích pražských. Mnoho jich ovšem nebylo, těchhle smělců: jeden přestrojený za žida s pytlem (sebral ho policajt zrovna na rohu Ovocné ulice), pán a dáma v benátských škraboškách a dominech a kdosi s falešným nosem (moje skromnost mi nedovoluje uvést zde celé jmeno toho pána); ale posud žijí čtyry ty osoby ve vděčné paměti mojí a srdce mi při vzpomínce skáče radostí. To bylo to, že jsme si tenkráte mysleli o životě politickém i společenském: jenom chtít a už že to půjde! My tedy chtěli. A ono to nešlo.

Vždycky mne bolí, vidím-li, že hyne velký talent. A my Pražané myslím máme takový talent velký, skoro až o geniálnost narážející, — ty naše okázalé slavnosti a velkolepé průvody, ten nepřetržitý řetěz plesů a zábav, celý ten náš život více hravý než opravdový je toho svědkem — a Praha by byla snad nejveselejším městem na světě, kdyby rozhodoval *jen* talent, ne také úspěch politický a rozkvět hmotný. Pražan se cítí napořád jakoby pod pokličkou, je stále tísněn a hledí se zbavit té tísně. Nikde jinde nepanuje proto takový spěch opustit město hned časně zjara a vyrazit pro celé leto někam na venkov; nikde jinde není o letních nedělích a svátcích takový vandr do vzdušného vůkolí, tak prázdná pak ulice, tak hluchý život.

Užuž to námi věru zase škube. Sotvaže se sluníčko trochu na nás pousmálo, už rozkvětly jarní naše slavnosti národní a v Emauzích a v Bubenči a v Nuslích napočetli novinářští páni reportři navštěvovatelů do 20 až 40 000. Ba mohli referovat, že i zahrady hostinské již byly plny a Pražané že skutečně mrzli při pivě a mazaném chlebě. Ovšem se po

slavnostech pohoda ihned zase zhatila; ale teplejší dny jsou přece už jen „otázkou času“, a jakmile nastane trochu toho slunečna, nic na světě nás více nezdrží, husitská krev naše opět vzkypí a my vyrazíme z města ven do nového zápasu a boje! My víme již napřed, že ten boj náš je beznadějný, zápas že skončí zase jen porážkou naší; ale tím obdivuhodnější je statečná odvaha naše — svatý Ludvíku, ochrano všech, kterým hrozí kyselé pivo, svatý Brikcí, mocná ty záštito proti tvrdému bifstyku a bolení břicha z něho, stůjtež při nás, klesajíce a hynouce vzýváme a velebíme vás!

Ještě je dosud ticho. Nepřítel, výhodně rozložený po venkovských samotách i místech výletních, ještě se téměř nepohnul a mžourá jen očima jako liška, když leží před doupětem v trávě. Jenom někdy pohne rukou a vezme hrníček s barvou zelenou a natírá plaňky, nebo vezme sekyru a hřeby a spravuje pumpu, nebo vezme sirku a svíčku a rozsvítí ji před svatým Floriánem, jenž drží konvici s vodou. Nad vraty jeho domu trůní nápis „Hospoda“, na tváři jeho trůní mír a poklid svatý.

Kdo není věci blíže znalý, myslil by, že ten venkovský hostinský nečiní na nás Pražany příprav vlastně žádných. Ale on zná zbraně své, on je si vědom, že jemu stačí válečné prostředky právě co nejjednodušší — trochu cichorie, kousek předního hovězího, trochu mouky pšeničné smíšené se žitnou, trochu vody, pouhé jen vody, a pražské voje že do večera utekou jistě, poraženy a rozptýleny, ve stavu zbědovaném až hrůza.

A on je jako rvavý kohout: když prší, je tichý a schlípený; když ale zasvitne slunko, zatluče bojovně křídly, zakokrhá a oči se mu lesknou. Jako by samo to věčné slunko bral za svědka jistého vítězství svého!

A slunko vysvitne a my Pražané se na nepřítele hrnem. Vlak po vlaku přináší nové voje, z parníků velkých i malých blíží se tlupy, všemi pěšími cestami i na válečných vozech po široké silnici přicházejí útočníci, hospodský se jen dívá, v duchu počítá a tvář jeho je kámen. První příchozí vítal ještě lehkým posunutím kulaté čapky, jako když

rytíř do šraňku vjíždějící kloní na pozdrav kopí; pak ale už nechává i všech podobných hraček drobných, vyhrne si rukáv a — dává se do nás.

„Poroučíte pivo?“ — Tady je: nos se nad ním uhýbá stranou, jazyku je jako v láku — pivo ocet.

„Ne pivo? Raději kávu? Ó prosím!“ — Zde tedy máte kávu: nos se nad ní uhýbá stranou, jazyku je jako v povidlech z trnek — káva smrdí. —

„Poroučíte oběd? Kolik obědů — tři? čtyři?“ — I dostanete tedy obědy čtyři: polívka voda, maso tvrdé, knedlík modrý.

„Je libo něco ku svačině? Ó prosím!“ — A máte na talíři kus chleba jako hlína a kus másla jako žluč, plného chlupů i loje.

Sníte to, vypijete to všechno, aby se neřeklo, že jste baby, a cítíte, že máte dost, víc než dost, ba že máte „co proto“. Znaveni, ztlučeni ulehnete někam vedle plotu a čekáte s toužebnou duší, kdy už zahvízdne lokomotiva, kdy zazvoní parník. Ale ještě *není* konec vašeho ponížení, vaší potupy — vždyť jste poraženi! Sem s tobolkou — ven z ní výkupné — a sice hodně značné! A pak se vítěz postaví k vrátkům, sáhne si na čepici a řekne posměšně: „Račte mne *hodně brzy* zase poctít!“

A vy skutečně poctíte zase! Snad už poctíváte po dvě, po tři desítiletí, každé léto, každou neděli; ale co vítězové jste se nevrátili ještě *nikdy*! Co jste se už naužili podskoků a lstí válečných! Podali jste a stiskli při příchodu ruku, usmívali se na všechny strany, vyptávali se na všechny možné věci, do kterých vám pranic nebylo, — výsledek: pivo kyselé, káva smradlavá, maso tvrdé, knedlík modrý. Dávali jste čtyřletému Frantíkovi, mazánkovi tatínkovu, nové krejcary, lesknoucí se jako dukát — — pivo kyselé, káva smradlavá, maso tvrdé, knedlík modrý. Přinesli jste desítileté Pepičce, mazánkovi maminčinu, červenou pásku na krk — — pivo kyselé, káva smradlavá, maso tvrdé, knedlík modrý. Rozzlobili jste se a vyrazili z Prahy na stranu zcela jinou, do jiného kraje, k lidem jiným — — pivo

kyselé, káva smradlavá, maso tvrdé, knedlík modrý! Kruh kolem nás je železný, neproniknutelný, *nikde* zráda, *nikde* ústup chabý! —

Divím se, že pražská chuť na výlety nevyvolala si ještě zvláštní literaturu svoji! Že nepíšou se dějiny zápasů těch děsných a nezapisují pro věčnou paměť jmena největších hrdin a protivníků našich. Že některý náš básník nespáchal pro výletníky už zvláštní výletnický zpěvník. Že nevychází po dobu letní zvláštní výletnický časopis. Že se nevydává výletnický kalendář pěkný.

Takový kalendář, určený jen pro výletníky, byl by ovšem vypočten na dobu toliko jarní a letní, jako německý „Gesellschaftskalender“, určený jen pro „lióny“, je vypočtěn toliko na dobu zimní. Zapisoval by si ale do něho každý nejen, co by zažil a utrpěl, nýbrž našel by v něm udáno již napřed, *kdy*že bude užívat a trpět. Umějíť to už bezpečně vypočítávat mužové vědci. Německý profesor pan Rudolf Falb počítá to dle Měsíce a jeho vlivu na příboj i odboj, a český profesor pan Karel Zenger počítá to dle Slunce a kosmické elektřiny. My nevěříme Falbovi, protože je Němec, a Němci nevěří Zengrovi, protože je Čech, — čemuž se říká „vliv moderní vědy“. Nakladatel by mohl proto snadně vyhovět zuřící nyní rovnoprávnosti a vydat německý kalendář s pěknými jarními a letními dny dle Falba a český kalendář s pěknými jarními a letními dny dle Zengra. Alespoň bychom se pak nikde s Němci venku nesešli a nepoprali.

Kalendář ale ještě není, a postavím zde tedy dle Zengra sám všechny letošní „kalmy“ čili *dny mírné*.* Aby věděl najisto každý již dnes, na kdy má sebrat všechny své síly k boji.

Jsou to tedy: 17. a 30. duben;
13. a 26. květen;
7. a 20. červen;

* Dle právě vyšlého téhož německého spisu Die Meteorologie der Sonne und die Wetterprognose des Jahres 1886.

2., 15. a 28. červenec;
8. a 21. srpen;
4., 16. a 29. září.

Podotýkám, že ty dny platí ale nejen pro letošek, nýbrž také pro rok příští a pro všechna naše „pozemská leta“ vůbec. Čtenář si mne může tedy vystřihnout a dát si mne za rámeček.

NÁRODNÍ LISTY 17. dubna 1887

△ *V Praze 23. dubna*

Lenosti — ach jak měkké je tvoje rámě, jak sladké obejmutí tvoje! — Ba, já se přiznám — už je mně dnes zase tak divně, a raději bych natáh nohy pod psací stůl, lehl do křesla nazpět, založil ruce a — i vždyť už to bedlivý čtenář zná všechno — všechno!

Ale duch můj by proto nelenošil. Jenom když na chvílinku, na dosti krátkou chvílinku zamhouřím oči, již se rozestírá jasný sen — —

Jedu po silnici za krásného, časného rána. Bůhví kde, bůhví odkud a bůhví kam. Vlastně jdu volně a pohodlně vedle našeho vozu, naší šedivě natřené „landjachty“, kolíbající se volně a pohodlně jako já. Máme oba času dost, a jmenovitě já jsem dnes zcela nevázán povinnostmi. Soudruh A. je dnes kočím a popráskává si bujně na statné naše falby; soudruh B. je kuchařem a vaří v pozadí vozu kávu: já budu až zítra kočím a teprve pozítří kuchařem — kuchařem jsem nerad. My jsme si dali totiž svoji landjachtu — českého jmena bohužel dosud nemá — postavit s velikosti a po způsobu pražských tramvajových vozů: napřed perón, kdež za deště dlí kočí nebo dlíme všichni tři a popijíme kávu; vzadu perón zaskleněný, malá naše kuchyň; uprostřed kajuta s ložnicemi, prádelníky, šatníky, špižírnou atd., všechno zařízeno náramně prakticky, po americánsku. Nestála příliš mnoho, takže jsme my tři lidé spisovatelé, pomocí ještě několika stovkových směnek, stačili na ni. Před čtyřmi nedělemi jsme vyjeli z Prahy, za čtyry neděle se tam navrátíme, nemáme od svých nakladatelů delší dovolenou. A pak pronajmeme landjachtu zase jiným, na cestu podzimní. Půjde-li to, postavíme ještě jednu, a pak ještě jednu atd., založímeť veřejnou půjčovnu landjacht, už jsme se usnesli na tom.

Povídám — překrásné ráno! V noci sprchlo — déšť bubnoval zrovna rozpustile na naši za městem postavenou jachtu (koně byli arci v hospodě) — ale nedbali jsme toho, líp se přitom spalo. Zato je teď silnice beze prachu. Slunce se ještě pere s vystupující parou a vzduch je jako stříbrný. Osení už pozakvétá a temní se v barvě. Lučiny jsou samý měsíček a bublinka, krupička a žlutánek, a lesknou se deštěm.

Tamhle dřepí dvě ženštiny a kosí jetel, nejspíš kravám při dojení na žlab. „Pomáhej pánbůh!“ zdvihly hlavy — něco odpovídají — něco si povídají. — A tamhle stojí na pokraji lesa věru jelen — pěkné zvíře — a beze strachu. Ožuvá, nejspíš přišel na pěkné hřiby — ty oni rádi. Ale až přijde babička houby hledat, budou nejpěknější už ukousnuty — „Huš — huš!“ — ten peláší, až se křoví shýbá — —

Ech! — Sedím pojednou zase jen u stolku a hladím se po bradě — jsem spokojen — vždyť docházejí splnění již i moje myšlénky nejhloupější! No — já nechci být domýšlivý, neskromný, tu touhu po kočovním živobytí mívali tedy už i všichni moji kamarádi, hned když jsme bývali malí. Jak jsme v Praze o svatém Janě závistivě hleděli na kluky kramářů, kteří ráno vylézali ze slámy nastlané pod výkladními prkny, — jen jednou kdybychom se tam byli mohli vyspat! A jak jsme na venkově zvědavě obstupovali obednělé vozy komediantů, loutkářů, panorámářů, — jen jednou kdybychom se byli mohli podívat dovnitř! Takový velký vůz mít — se vším možným uvnitř — dva koně před ním — silnici volnou — žádného pána nad sebou — sen ach tak lesklý, ba nejlesklejší! A teď zrovna takové kočovnictví začíná být ve světě *módou*. Zatím teprve v Anglii, jak jste četli; ale jakpak to dlouho může trvat, a landjachty už se budou kolíbat po světě celém — pranikdo už pro zábavu nepojede dráhou, párníkem — nikdo! Také u nás budou brzy. Neboť v Anglii začíná již i landjachtská literatura, vycházejí popisy těch cest — ty se potřebujou tedy jenom opsat, to není tak těžké — laciná spisovatelská sláva — kdo odolá pokušení!?

Jakpak se asi vyvine tohleto cestování u nás! Jaký název dostanou ty archy? A ti kočovníci? A jaké se při tom vyvinou asi zvyky? Kdo má náturu stěhovavější, zbrousí půl Evropy. Kdo je povahy prohloubené, oblíbí si některý kraj, vrátí se do něho každé léto, každý podzim. Bude znát všechny obce, všechny lidi. Už zdaleka bude se usmívat a kývat.

„Pozdrav pánbůh, pane Vohryzko, — pozdrav pánbůh!“

„Pozdrav — i ty moje nebe, vždyť je to pan Škatulka z Prahy, co vloni byl tady u tentonc kmotrem! A prosím, ta paní, co jde za vozem, je snad vaše znejmilejší? — tedy jste se oženili?“

„Nu to se rozumí — ale, ale, cožpak to nevíte? Vždyť je to zdejší rodačka, tamhle z . . . vic mlynářovic dcerka! Poznal jsem ji tu vloni — pojď sem, ženo, — pan Vohryzka, obecní radní — —“

Ano, ano — kmotr, ženich, švagr — času na pozdržení se cestou, na seznámení se, na zapuštění kořenů v příjemném, pěkném kraji dost a dost — „putování za novelou!“ — Snad se ale vyvinou i poměry jiné. Snad bude pak „krajánkování“ jako u mlynářské chasy. Cestovatel zapráská a zastaví zrovna před domem obecního starosty — „že nechává vážený pan starosta tamhle z . . .ovic váženého pana starostu tady v . . .ovicích pěkně pozdravovat a je-li všechno i s panímámou zdrávo!“ — A snad ten, kdo požije delšího pohostinství v obci, převezme pak také něco povinností za to, jako ve fořtovně „facír“. Dovolí se mu, aby naválel na silnici štěrku. Aby pomáhal čistit rybník. Když mohou lordové porážet stromy a štípat dříví, proč by našinec nemoh při jiném napnout svaly! Vyplní užitečně prázdné své chvíle, prospěje svému zdraví, snad si i přivydělá.

Vůbec — pročpak by nemohl myslivý cestovatel s landjachtou spojit i vejděleček malý? A kdyby byl cestovatel třeba pan rada z Prahy! Copak je vejdělek nějaká hanba? Dnešního dne, kdy královna Kapioleni, vznešená choť krále Kalakauy, právě jede do Evropy, aby tu co zpěvačka

kupletů sebrala milión? Kdy kněžna Pignatelli sklepníkuje? A vévodové, hrabata a baróni pranic se nestydí živit se honoráry například z knih a novin? Ovšem — *umět* musí člověk něco! Pročpak by ale pan rada z Prahy konečně také něco neuměl? Pročpak by se za zimy nenaučil například trochu kouzelnictví? Dělat kartami kumsty? Bzučet jako moucha ve sklenici? Syčet jako jitrnice na pekáči? Kuňkat jako žába, tlouct jako slavík a dělat ještě jiné věci, takže by venkovští sousedé byli celí u vytržení a radostí ho bouchali do zad: „Sakramentský člověk, tenhleten pan rada!“ A kdyby se paní radová naučila také ještě k harfě nebo kytáře pár pěkných písní a slečna Matylda pak vzala talíř a chodila kolem — ten kapitálek na landjachtu daný by se vyplatil brzy myslím!

Ovšem, u ženských by paní a slečna radová tuze nepochodily. Ženské nemají rády ženské. Vždyť by se mohlo stát, že by se některý dobromyslný venkovánek do slečny Matyldy naposled zamiloval, a na venkovských hnízdech je ženichů beztoho tak málo! Nu, ale to jsou věci už jen vedlejší, hlavní věcí je „vysoké guberniální povolení“, a pak tedy vesele už do světa —

A vy bratři kamarádi,
můj pinkl mně spakujte,
potom s veselou muzikou
kousek mě vyprovoďte!

F-f — f-f — f-f! (Tohle „f-f“ znamená totiž hvízdot, zde tedy hvízdanou muziku, aby čtenář věděl.)

Už je pinkl spakovaný,
na stolečku tam leží — —

No jen ať sebou čtenář neškube pořád jako potrhlý, ať mrzout už zase nebručí: „Propánaboha, jsou to pláci!“ Copak konečně tak hrozného činím? Nesvítí dnes sluníčko poprvé doopravdy teple? A nevyvádí v takový den každá

dobrá hospodyně svoje housata poprvé ven na vzduch?

Snad čtenář ví, jak se to děje? Housata musí být alespoň už týden stara, a když zasvítne tedy doopravdy slunce, vezmou se a dají na veliké řešato. Pak se podkuřují mateří-douškou, svěceným věnečkem, kadidlem a svěcenou křídou a pokropí svěcenou vodou, a pak už jen hajdy s nimi ven ze světnice! Napřed se vyhodí matka, stará husa. A pak se vezme house po houseti a každé vynese pěkně přes práh — samy by nepřelezly, převalily by se, beztoho jsou pořád spíše nohama vzhůru než hlavou!

A zrovna tak činím zde já. Před týdnem objevila se ta zpráva o nové anglické módě, o landjachtě, a tu hned se mi vylíhly ty myšlenky-housata moje — boubelatá, žluťoučká, hezká. A když tedy dnes zasvitlo slunko teple, dal jsem je honem na řešato a podkouřil viržinkou. A napřed jsem pak vyhodil husu starou (viz starý stylistický úvod o lenosti) a pak jsem stylisticky opatrně vyndaval před práh veřej-nosti housata, jedno po druhém.

Jen se podívejte — je to strkání, je to batolení! A ten štěbot, ten pískot! Vypadají ovšem ještě spíš jako škubánky než jako ptáci, ale —

Hejhá — hejhá!

NÁRODNÍ LISTY 24. dubna 188

△ *V Praze 14. května*

Nebudu psát pražádný svatojanský fejeton letos! Napsal jsem jich už zrovna třicet, ať si je tedy sebere čtenář a vybere si z nich, co se mu líbí. Neboť: buď jsem do těch třiceti dovedl něco napsat a pak to tam čtenář najde, nebo jsem nedovedl a pak bych nedoved také ani dnes — nemám svatou pravdu? Jen ať si čtenář tedy vyhledá těch třicet! Beztoho ho formát a úprava Národních listů přímo vyzývá k tomu. Nemohuť si ani myslit příjemnějšího letního, nedělního výletu pro Pražana, než když si vezme několik našich ročníků například do Všenor s sebou, upraví se tam někde na mechu a vytahuje pak půlročník po půlročníku z kapsy. Fejeton ještě k tomu nalezá se na stránce vždy hned dole a čtenář nepotřebuje ani žebřík.

Třicet let! Jaká to dnes pěkná příležitost ke fňukání! K nářkům, cože bylo všechno před třiceti lety, cože bylo všechno po těch třicet let, jakže se všechno změnilo, jakže jsme se změnili také my sami, my všichni — ano všichni, všichni! Jenom svatému Janu Nepomuckému v tom proudu časův je to patrně všechno jedno! Ať si dokazuje pan rada Tomek z historie sebedůkladněji, že svatý Jan Nepomuk ani vůbec nebyl! Ať si vydává pan Miškovský v Kolíně „Lež a pravdu o ‚svatém' J. N." ve vydání třeba už desátém! Ať si napíše jezovita pan P. Vodka kolik chce „Skřipců" na nevěrce a pochybovače! Svatý Jan pošoupne si leda trochu svůj kvadrátek stranou, a když nadchází svatvečer jeho dne, začnou věčně stejně hmoždíře bouchat, a začne na mostě pozitývek vrnět a bubny znít, a z ostrova začnou rachejtle lítat, a branami houfy venkovanů se hrnout — věčně — věčně! A kolem jeho sochy zazáří celá obruč rubínových lamp větších i menších, a náš mlčelivý

svatý stojí mezi nimi a mlčí dál a je mu to všechno — všechno jedno, zdali ti lidé, kteří se tu kolem něho tlačí, mluví jazykem českým, nebo jazykem německým, nebo tím špásovným jazykem „světovým“, jemuž se říká „volapük“ — ten šťastný, ten flegmatický svatý!

Časopisy naše sledují teď jakousi velkolepou hru šachovou, která se hraje mezi Londýnem a myslím že New Yorkem nebo kterým ještě městem velkým, a před zrakem čtenářovým kmitají se téměř obden slova: „Londýn táhne“ — „New York táhne“ — nu teď tedy také zase jednou „Praha táhne“! Dříve mívaly tyhle pražské tahy na politické šachovnici naší ovšem svoji důležitost, a znali jsme mimo svatojanský i jiné ještě tahy pěkné a hra byla živa a zajímava po celý rok — to ale přestalo už dávno — no zaplať pánbůh, že Praha táhne alespoň jednou tedy ještě za rok! Sem, sem, vy „dobří“, vy „bodří“ a jak vám ještě, když vás potřebujeme, rádi říkáme, sem vy venkované ze všech krajů českých, z „družné“ Moravy, z „bratrského“ Slezska, sem do Prahy — Praha potřebuje peněz! Že nemáte sami groše? Tedy se vypůjčte — nebuďte mi zpátečníky, lidem nehybným dnes, kdy přece už i copatá Čína dělá po Evropě dluhy! — Či že není počasí podle toho a po nebi že je samý oblak těžký a ve vzduchu jenom led a jíní? Odříkejte si tedy rychle *čtyrykrát* za sebou: „*Čtyrem* věcem nevěř: slunci v zimě, *oblakům v letě*, ženě v lásce a mnichovi v milosrdí!“ a sáhněte honem do kouta pro paraple a hajdy na nádraží! — A že není v Praze teď dost příjemno a volno, že jste byli dříve navykli dotepla si tu zavlastenčit a teď že byste si nemohli ani už „Kde domov můj“ zazpívat? Prosím vás, nežádejte přece *takových* věcí! Buďte už jednou politicky zralí! Vezměte si konečně příklad ze svatého Jana! Co dělá svatý Jan, náš patrón? Drží jazyk za zuby! A co dělají naši poslanci na říšské řadě? —

Mnoho nového vám tu v Praze letos arci neposkytnem. Téměř žádná se tu nestala od loňska změna. Ostrovy na Vltavě, totiž ty, které nepatří dosud obci, jsou bohužel ještě pořád tak krásny, jak byly dříve. A rovněž je ještě krásný

ten zelený, ten květnatý, ten vonný Petřín, tak krásný, že člověku až slzy do očí trysknou! Ale my za to nemůžeme, věřte! Snad se to už záhy přece všechno změní, ba snad dříve, než se doufati odvažujeme i my sami. Kousek Petřína nám už totiž přece patří — alespoň takzvaný Nebozízek na něm, víte!? Plovárnu tam nahoru ovšem nemůžeme vlepit, to dá rozum; ale má se tam teď postavit takzvaná „vlečná dráha“, snad bude tedy příležitost *při tom* udělat i pro celý Petřín něco — postavit tam například nějaký pěkný komín — takhle à la Odkolek, kdyby dal pánbůh!

Také se proto na nás nezahořšte, že když už tu stojí dobudováno druhé divadlo německé, o tom druhém českém pořád ještě není ani zdání. Dětinové, musíte být spravedlivi! Když to trvalo sto let, nežli se postavilo po německém prvním pak české první, může to teď zajisté také trvat nějakých dvacet a tolik let, než po tom druhém přijde zase to druhé. Však vám dáme vědít, až budete mít na ně platit!

A z toho rezu a z těch rozmanitých rostlinek divných — algy se jim říká — v té naší vodě pitné si také nic nedělejte, vy dobří, vy bodří! Vždyť když je pivo jen poněkud kalné, není ty rostlinky věru ani vidět, a my vám slibujeme tedy svatosvatě, že o dny svatojanské *bude* pivo kalné — letos, napřesrok, vždycky, vždycky!

No jen tedy už přijďte, ve zvláštních vlacích, ve velkých houfech! A vezměte i svoje ženy a dcery s sebou, zvláště ale dcery — my milujeme dcery. Ať člověk slyší přece zase jednou na Příkopech nějaké: „Podívej se, Mařenko — Zdenko — Boženko — Lidko!“ a ne jen pořád: „Elsa, so komm' doch her!“ A ať se ty vaše holčičky pranic nebojí nás Pražanů a Prahy; budou tu ihned zase jako na venkově, jako doma. Jakmile jenom spatří první zdejší dámu v tom jejím letošním kloboučku novém! Klobouček vypadá totiž letos zrovna jako ovčácká čepice pravá: napřed rovné stínidlo, hezky daleko čnějící kpředu, a vzadu střecha sebraná do varhánků a přitažená vzhůru k dýnku — no, jako ta čepice, říkám.

Tedy ještě jednou: ať se nás jenom nebojí ty Boženky

vaše! My máme sami z nich už dost strachu. Vždyť víme, co taková česká Boženka umí! Viz „Oldřich a Božena“ — historie přímo děsná!

Člověk jede klidně někde lesem na svém šimlu, praničeho se chudák nenadá, a tu najednou přepadne ho „Božena“ svojí krásou! Bodne ho pěknýma očima zrovna do srdce, vetkne mu lesklou bělost svých zoubků až do vnitra polekané duše, spoutá ho hravohravě prameny hedvábných svých vlasů, a konec? — konec je svatba — mráz po člověku běží! Nejhorší ale při té celé věci ještě je, že Boženky číhají takto jen na Oldřichy mladé, my starší Oldřichové že můžeme jezdit lesem ve dne v noci, na šimlech i rapech, — nám že se nepřihodí ani sebemenší malér!

Ale já už mlčím, já už nebudu škádlit a dráždit! Sice by se mohlo stát, že se mi některá Boženka všemi dvaceti svými „růžovými prstíky“ pomstí! Ano: *dvaceti!* Dříve se mluvívalo arci vždycky jen o desíti; ale novější věda tvrdí se vší určitostí, že mají Boženky také na nožičkách prsty. A na těch prstech nehty.

No jen ať Boženky přece přijdou tedy s vámi! Ať je tu trochu více veselých tváří, lesklých očí, zvonivých hlasů — když je tu všude po městě teď naseto pomněnek a petrklíčů, bublinek a kohoutků a jiného ještě venkovského kvítí, ať se zaleskne také hojně toho venkovského *lidského* květu.

Ach ta krásná doba jarní — ta doba májů, bezů, tulipánů — prvních růží a prvních lásek, — rozpaků, prvních pokusů v galantnosti mužské.

Nevím už ani, kolik je tomu let, ale bylo to zrovna také o svatém Janě, když jsem se též já poprvé ve svém životě zaskvěl galantností svojí.

Bylo mně tenkráte rokův tak asi deset — na nějakém roku více či méně nezáleží — a já miloval slečnu Fany. Nebyla sice už mojí láskou první, ale miloval jsem ji láskou myslím tou pravou. Jenom tak mimochodem podotýkám, že slečna Fany byla velká, štíhlá, hezká a čítala tak asi čtyrmecítma roků.

I nadešel den svatého Jana a já jsem dostal darem pře-

krásnou růži. „Tu dáš slečně Fany!“ rozhodl jsem se v prvním hned okamžiku. „A řekneš jí přitom něco galantního — ta bude mít radost!“

Přemýšlel jsem jenom několik hodin a už jsem to vskutku našel. Vzal jsem tedy růži, donesl ji z přízemí do prvního patra, podal dvorně a řekl: „Já jim ji dávám prezentem, slečno Fany. Nepovažujou ale tu růži za obraz *můj*, nýbrž spíše za *svůj!*“

A slečna Fany přistoupila k oknu, vyndala z kytice bezu žlutý tulipán a podala mně jej a neřekla ani slova.

Jako pivoňka jsem se začervenal. Cítil jsem plně, jakáže se mně tu byla stala urážka bídná. V témž okamžiku ale jako by byl někdo ze mne celou tu moji lásku zrovna sfouknul — já slečnu Fany více nemiloval!

Asi o dva měsíce později vzal si strýček Karel slečnu Fany za svoji ženu, udělal ji tedy mou tetou — a mně to bylo jedno, ba já o tom ani pak už nepřemýšlel, pročže mně to vlastně strýček Karel uďál. Spokojil jsem se zcela tím, že se u nás říkalo, v našem rodu že je „vždycky někdo hloupý“!

NÁRODNÍ LISTY 15. května 1887

△ *V Praze 21. května*

Hlubokým zármutkem je zajisté teď naplněn každý člověk vpravdě dobrý a citlivý, který navštívil tedy tu naši „výstavu hostinskou a kuchařskou“, ba třeba jenom si přečetl novinářské zprávy o ní. I to nejsvětější ve světě — sám vznešený žaludek lidský — musí tedy již sloužit za reklamu planou.

Ano, pořadatelé výstavy, pražští hostinští, nepoužili výstavy k praničemu nežli ku oslavě vlastního svého jmena, to dnes už vidí každý! Čím jsou nám ale, ptám se, všechna jich jmena, a byť byla sebepacovštější, sebecíf- a brejškovitější, ba třeba i Hauner a Nováček a Sochůrek samý?! Vždyť sám člověk je jenom jako ta nad hrnkem pára, což- pak teprve nahodilé, bezvýznamné a bezcenné jeho jmeno!

Jakž hned zcela jinak byla by ta výstava vypadala a působila, kdyby tam byl člověk místo osobních jmen četl ty pyšné naše pražské štíty! Například ceduličku s nápisem: Kotlet z „Kobyly bílé“. Nebo haše z „Bílé boty“. Bifštek z „Černého koně“. Ledvinky à l'anglaise z „Dědka“. Játra ze „Zlaté husy“. Zadělávané drobečky z „Modrého ježka“. Smažené pazourky od „Medvídků“. Buchtičky od „Královny anglické“. Cukrové pusinky od „Červené panny“! Zkrátka, kdyby se bylo hledělo spíše ku nové oslavě drahé naší Prahy a nejen ku slávě vlastních osob vzácných! Praha byla už před tisícem let a bude po tisíci let, její domy a štíty prosluly už před věky a budou jmenovány ještě po věcích — lidé ale hynou beze stopy! Dnes kdyby dobrý náš král Václav vstal pojednou z hrobu, trefí přímou a nejkratší cestou zrovna zase do šenkovny k „Černému volu“ a k „Zlatému klíči“ a k „Šesti penízům“; kdyby ale chtěl do „Choděrovy plzenské pivnice“, musil by se tam dát jenom

od expresa dovézt! Ano! Ach, jaká lákavá jmena pro kuchařskou výstavu z těch našich starých štítů! „Bílý krocan“, „Modrá štika“, „Zlatá oháňka“, „Pomazánka“, „Klobásek“ — zrovna sliny se člověku sbíhají v hubě — ale po celé výstavě o tom všem ani zmínky, ani tuchy!

Řečí se nadělalo při té výstavě dost; promluvil však někdo o *téhle věci*? Jakž ale krásno, jak i důležito by bylo, kdyby například s novými hospodami zakvétaly po Praze nové také štíty! Před dvaceti a třiceti lety staly se sice některé pokusy pěkné, povstávaly štíty „U Libuše“, „U Přemysla“, „U Žižky — Husa — Heřmana z Bubna — Jungmanna“ atd.; ale brzy zase utuchla krásná ta snaha a opanovalo pouhé zas jen páně hospodského jmeno. Já neříkám, aby se zrovna a věčně v tom historizování pokračovalo, — vždyť ono vyrůstá v Praze hospod tolik, že by celé české dějiny a veškeří naši praotcové naposled na ty štíty ani nestačili! A já také nenabádám, aby hostinští volili štíty snad dle událostí nových, denních, vždyť kdo jde dnes například kolem „Deklarace“, není mu přímo již až k plači? Ba já napomínám sám i k další ještě opatrnosti a obezřetnosti milé — vždyť lidé přezdívávají i samému panu hostinskému pak podle jeho štítu, a člověk má tedy na všechno ve světě myslet — ale *něco* by ve štítovém směru měli páni hostinští přece jen dělat!

Ano, opatrnosti je zapotřebí, pravím ještě jednou. Člověk například dostane v hostinci prapodivně přeseknuté husí stehýnko s divně páchnoucím zelím a ještě divněji žlutými brambory, a poněvadž se sklepníkem není o takových věcech nikdy mnoho řečí, chce si dát zavolat hostinského. „Františku, zavolejte mi přec pana.....,“ ano, jakéhopak honem pána!? Jmena nevím, štít znám odedávna, tedy dle štítu honem! Tu ale mohou nastat i rozpaky trpké! Řeknu-li: „Zavolejte mi ‚vévodu Přemysla‘, ‚Břetislava I.‘, ‚Karla IV.‘, ‚anděla strážce‘, ‚sladkou hrozinku‘,“ — no, to je ještě i třeba lichotivé. Pochybnější je však už a předpokládá se také už, že hostinský „rozumí špásu“, řeknu-li mu: „Abrahám“, „zlatý soudek“, „stará pošta“, „preclík“

„knoflíček“, „malá velryba“, „svatý Míchal“ atd.! Ale „rajtknecht“, „zelená bota“, „černý vůl“ — ne, to mu nesmím *nikdy* a *nikdy* říci, vždyť by mne mohl věru hned chytit za límec a vyhodit i s tím stehýnkem husím!

Vybrat si štít vhodný, nebo aspoň nikoli závadný, není vzdor všemu tomu ale přece snad tak těžké. Naši (pražští) předkové měli nápadů zrovna do miliónu a někdy nápady i dosti divné: „Mrva a břevno“, „Léto a zima“, „U malého truhláře“, „Černý kupido“, „Bílá košile“, „Myší díra“, „Umrlčí hlava“, „Žába v kaluži“, „Osel v kolíbce“, „Bílá poštovní trubka“, „Černé slunce“, „Velký střevíc“, „U bohatého řemenáře“ atd. Někdy dělali si pojednou zase všechno ze zlata: „Zlatý preclík“, „Zlaté rameno“, „Zlatou sesli“, „Zlatý zvon“, „Zlatou váhu“, „Zlatého beránka — zajíce — koně — rejtara“. A někdy vzali i barvičky a „malovali“ humórem až strakatým „bílou, modrou, červenou, zelenou botu“, „zelené, modré srdce“, „bílou, modrou, fialovou lišku“, „modrého, zeleného, červeného velbloudа“ atd.!

Nebyli právě vybíraví, naši páni otci. Jim se hodilo všechno: orel i špaček, lev i ježek, slunce i bota. A někdy vzali jakýkoli předmět, dali k němu číslici, a bylo to také. „U dvou černých medvědů — u dvou okounců — u dvou černých hlav — u dvou šermířů“ — „U pěti skřivanů — pěti hvězd — pěti kostelů“ — „U šesti penízů, u šesti beránků“ — „U sedmi sloupů, u sedmi svícnů“. — Nejraději ale měli trojku! „U trojích houslí, u tří praporečníků, u tří kalichů, tří ořechových stromů, tří mouřenínů, tří muškетýrů, tří Turků, tří Uhrů, tří divých, tří andělů, tří špačků, tří rajských jablek, tří kominíků, tří bílých (červených, zelených) křížků, tří červených srdcí, tří žaludů, tří sedláků — trojka jde donekonečna. Jenom „U tří panen“ není nikde — nejvýš je „U dvou“, snad nemohli v jednom domě nikde tři nalézt.

Inu zkrátka, o tak velké a důležité věci, jakou je pro hospodského štít, nikde na celé výstavě stopy, nikde napsaného či jenom promluveného slova! A co tam bylo *takto*?

Ty moje nebe! Trochu tedy toho všelijakého jídla. Pak trochu piva, vína, sodovek a jiných lekvarů a břeček. A pak trochu „náčiní kuchyňského“, jak se tomu říká. Já bych ale tohle „náčiní“ rozbil všechno, já je nemohu ani cítit! Vždyť je ho v naší domácnosti už plno a plno, v kuchyni, na stole, na podlaze, a překáží všude! Samý „vynález“, samý „stroj“, samá „mašina“.

Mám domácnost jenom malou, ale v ní — no já vám povím, co všechno mám v ní: 2 talíře hluboké, 2 mělké (jeden je ještě zcela dobrý), 1 hrnek na slévání polívky, 1 na maso, 1 na brambory (v tom se může prý i voda hřát), 1 cedník, 1 hmoždíř (s kouskem skutečné paličky), 1 kastrol na knedlíky, 1 pekáč na husy, 1 lívanečník (na 4 lívance), 4 pokličky — inu povídám, jako ve fabrice, samá mašina — samá! A teď už mi leží kuchařka na čtvrtý rok v uších, že prý potřebujeme také ještě nějakou „mašinku na kávu“ nebo jak tomu říká. Nevím sice, co to je, ale vím, že to nekoupím nikdy! Když si tak člověk pomyslí, že měl Robinson na svém ostrově jeden jediný hrnek, a i ten že mu mokval!

Jak krásné, jak rozumné a praktické bývají podobné výstavy hostinské a kuchyňské *jinde*. Ondyno měli výstavu v Antverpách a při té byl docela zvláštní oddíl „Potraviny chudých“, a tu člověk viděl i špikovanou kočku a pečeného pinčla a jiné ještě věci dojemné a pěkné. A teprv asi před měsícem byla výstava v Lipsku a tam zase ukazovali, jak lze rychle vařit pro velké množství, pro četné houfy, pro celé armádní sbory. Nebylo by to bývalo krásné, kdyby takhle naše sbory měšťanské byly se rozložily na Žofíně, kdyby byla škadrona „absatlovala“ a za půl hodiny by tu byla pro ni bývala pohotova už „skopová s rejží“? a pro šarfšice „polívka s knedlíkem a masem“ a pro infantérii něco zase v mrkvi a pro granatýry něco ve kapustě? A my kdybychom byli viděli, že alespoň část naší domobrany se zaplaťpánbůh vždycky ještě nají, a kdyby byl nepřítel třeba už v Michli?

Na takové věci neměli páni vystavovatelé ovšem ani času,

ani chuti! No, jen když pomohli vlastní svojí slávě, když si nadělili do sytosti diplomů, pochvalných uznání, stříbrných medailí velkých! *A n i j e d i n ý ale z nás proslulých pražských jedlíků hospodských, a n i j e d i n ý z nás pijáků řádných, nás předních podpor veškeré živnosti hostinské* nebyl vyznamenán medailí, *všechno* si to nechali páni vystavovatelé sami!

Co jsem se ondy na tomto místě navykládal o svých zásluhách vlastních! Tak dojemnými slovy líčil jsem svůj více než třicetiletý život po nejrůznějších hospodách v Praze! A den pochvalování a vyznamenávání nadešel a — —

Já budoucně nepohnu ani hubou — vždyť vidím, že je to beztoho všechno jedno!

NÁRODNÍ LISTY 22. května 1887

△ *V Praze 28. května*

Tak k čemu tedy pro to dnešní plácání sáhnout!? Nejbližším, nejlacinějším, nejnevinnějším, nejbohumilejším předmětem jsou ovšem ty nastalé nám již zase boží svátky — tentokráte dle běhu časův tedy svátky již svatodušní. Co ale moudrého říci o nich?

Velmi důmyslnou úlohou by arci například bylo konečně jednou rozluštit, kteréže z těch tří největších výročních svátků našich jsou vlastně *nejpříjemnější* a *nejpěknější*. Nadejdou-li vánoce, jsou lidem „bez odporu“ vánoce „nejpěknější“. Neboť: jsou to „svátky lásky“. Vždyť se nám v té době narodil „lásky bůh“, zakladatel „náboženství lásky“ — lásky k blížním! A vždyť v téže době obrozuje se slunce, dárce nového života, a člověk má radost z nové tedy své životní doby a přeje jí trochu i svému blížnímu a má blížního skoro rád a zve ho na večeři a pak ho objímá a potěší ho darem — láska — láska! Nu dobře. Nadejdou ale pak po několika jen měsících velkonoce a ejhle — ty prý jsou také „bez odporu nejpěknější“ a jsou už také zase „svátky lásky“! Slunce prý nabylo již dosti nové síly, takže pod jeho polibením zelená se země a zelená se lidské srdce — láska — láska! Nu dejme tomu třeba zase. Teď nadejdou ale letnice a — podívejme se na to! — také letnice jsou prý „nejpěknější“ a také ony jsou prý „svátky lásky“! A sice lásky pohlavní už přiznané, neboť ústa lidská prý tu již „přiznávají barvu“, jako ji země přiznává květem svojím; a také zas lásky k blížnímu, neboť v tu dobu sestupuje Duch svatý, aby osvítil hlavy naše a poučil nás lidi, že máme spolu žíti jen v lásce a lásce. O vánocích se láska k blížnímu, k lidstvu tedy narodila, o letnicích potřebuje ale už zase pomoci samého svatého Ducha, aby oživla znovu — —

My jsme se pánubohu povedli! Pořád aby nás poopravovával, přelakovával, skližoval — a sotvaže jsme chvílenku pohromadě, už se zase rozstupujem, a místo abychom si sami od sebe znovu zas padli do náruče, „padáme si do vlasů“, jak pačesatý Němec říká. Ještě štěstí, že pohlavní láska podlehá zákonům zcela jiným než ta láska druhá, „širší, vznešenější a světější“, ta láska k blížním! S touhletou už to jednou nejde! Co už nám pánbůh kvůli ní seslal kazatelů a mudrců a proroků! My je sice vyslechli všechny, my jim všem přikývli hlavou, my je i pochválili všechny, ale proto se přece perem vesele dále! Že prý — říkali mudrci — jen až se osvěta vzmůže, nastane i láska. Že prý jen až národové se trochu sblíží, až vzájemně líp se poznají, tu prý zcela přirozeně musí nastat snášenlivost, spravedlnost, příchylnost všech ku všem. A my zatím čím osvícenější, tím vynalezavější — co se týče „holí a klacků“, a čím sblíženější, tím snadněj se pak do sebe dáme!

Jen ať se nebojí čtenář, že já budu také mudrcem a kazatelem. Nemám k tomu pražádný talent. Ba já se přiznám: mohu-li, jaktěživ sám se ani nevyhnu hezounké pračce. Jaktěživ jsem nenalezl také pro jiné náležitého „slova míru“, a byl-li mi dán někdy do ruky džbán s olejem, — do vody jsem ho nelil!

Ani v nejužším kruhu svém nedovedu napomáhat míru, ba nedovedu ho udržet ani ve vlastní domácnosti svojí. Je to snad maličkost, ale právě například teď naslouchám dveřmi do kuchyně a slyším, jak tam má kuchařka slibuje řvoucímu mému špačkovi, že prý mu — „vytrhne nohu“. Asi před půlhodinou mu sdělila, že mu — „ukroutí hlavu“. A hned časně zrána mu zvěstovala, že ho „dnes najisto přibije šindelákem k stolu“ a „rozemele ho pěstí“. S hlubokým zármutkem sleduju sice smutný ten rozkol dvou bytostí, jimž oběma přeju štěstí a blaha; ale vlivu na ně míti nechci. Nevím, jak to s těma dvěma ještě skončí!

Proto arci pak s obdivem hledím na každého, kdo vzdor všemu a všemu přece jenom neztrácí kuráž a stává se apoštolem míru. Zaznamenávám si jeho jmeno, sleduju

jeho díla. Teď právě vynikají dva zase apoštolé tací, pan farář Schleyer v Kostnici, pan F. Fridrich v Praze — budiž velebeno jejich jmeno!

Pan farář Schleyer cítil nutnost opravit neobratnou přírodu, která dala každému člověku a národu jazyk zvláštní, a vynalezl pro veškeré lidstvo jazyk jeden jediný, „řeč světovou“ — „volapük“. Podíval jsem se tedy na ten jazyk: je pěkný! Zamlouvá se mému srdci již tím, že mi svou libozvučností věru připomíná až překrásnou „řeč naňáckou“, které jsme užívávali my drobní pražští kluci, když jsme chodili ještě do farní školy, a na niž jsem byli už proto pyšni, že „jí nikdo nerozumí“. — „Dešně-nepůně za nuně-bráně?“ (Nepůjdeš za bránu?) — „Néně! Nekně-tatíně chceněné-ně.“ (Ne! Tatínek nechce.) — Jak povídám, tuze pěkné! Ale co je mi platno volat místo „milión“ třeba po volapücku „balión“, když těch prožluklých 1000 × 1000 přece jen nejde, a zvěstovat například světu, že já „oilöfob“ (budu stále milovati), když najisto nebudu moci dodávat pak k tomu: já „pailöfob“ (jsem stále milován)!

Darem libozvučnosti se tedy volapük honosí. Druhou pak pěknou vlastností jeho je, že pomocí volapüku i nejhloupější naučí se snadno německy. Řekne-li člověk po volapücku „gode lobi, gudiko“ nebo po německu „Gott lob, gut“, je už to patrně skoro jedno. Tím se ale také vysvětluje, že vyšly u nás už dvě mluvnice volapükové a jedna z nich že dožila se za čtyry neděle už čtvrtého vydání. Zvláště potěšitelno ale je, že obě mluvnice vyšly na Moravě.

Pan farář Schleyer oznámil as před týdnem na schůzi volapükistů ve Stuttgartu, že hrozí volapüku nebezpečí veliké, že mu totiž úskoční Francouzové odejmou „německý jeho ráz“. On že ale bude vynález svůj bránit jako lvice mládě a že založí zvláštní akademii na uhájení toho rázu. Muži statečný, — buď jist podpory naší! A přeješ-li si soubojovníků obzvláště statných, ba neustupných, obrať se k našim poslancům na říšské radě — německý ráz bude zachován!

Zdalipak se to přece ale jen povede panu faráři Schleye-

rovi?! Pan F. Fridrich o tom pochybuje. Lidé prý budou „o té věci mít věčně náhledy různé“, praví pan Fridrich ve spisku svém novém. Zato on nabízí lidstvu tedy „světové písmo“ svoje. Je založeno na pojmech všem lidem stejných, ne na hláskách pouhých; znamením pro pojmy všem lidem stejně běžné rozuměli by arci tedy zase všichni lidé.

Člověk například chodí přímo, označíme tedy pojem „člověk“ prostě stojatou čárkou rovnou: |.

Zvíře zas nechodí přímo, označíme je tedy čárkou leža-tou: —.

Hlava například je kulata a *koléčko* bude dle toho zajisté pro ni asi znamením nejvhodnějším.

Dejme si ale už nějaký příklad složitější. *Otec* je *člověk* a je zároveň *hlavou* rodiny, je-li pravda? Znamínkem pro pojem „otce“ bude tedy jakýs stojatý klíč bez zubů, čárka přímá a nahoře palička na ní. Že je ta palička prázdná, jenom tak kroužeček pouhý, je ovšem snad trochu urážlivé.

Myslím, zvláště dámám že by se gramatika psaná páně Fridrichovým egyptsko-čínsko-všebudoucím písmem líbila velmi. *Srdce* například se píše srdíčkem malým. *Láska* srdíčkem a znamením otázky pod ním. *Milý*, *milovaný*, *miluji*, *jsem milován* atd. atd. samými a samými srdíčky, takže už v páně Fridrichově spisku smějí se na člověka srdíček celičké řady.

A teď by tedy bylo to srdíčkové písmo zrovna snad vhodné a časové! Teď, když už přece jenom přijde počasí pěkné a výlety na venek a doba vyznání lásky pod širým, pod úsměvným nebem.

To bude teď zase mluvení a řečí a šeptů, nadšené pravdy a milostné lži! Ano i milostné lži, a to prý zvláště ze strany ženské! Ženská si musí vždycky prý trochu zalhat, a byť to bylo i ve věci nejsvětější, tedy například v lásce. Vždyť přísloví praví, že žena ani ve zpovědnici nedovede říci pravdu a že tam povídá věci na sebe a hříchy, jež spáchat by jakživa nedovedla ani! Povídám „*prý*“. Já jistoty ovšem nevím, ale slyšel jsem to už tolikrát, že věřím. Tak se ten náhled do člověka vžije, že kdybych se byl oženil a byl bych

pozoroval, že žena mně *nikdy* nelže, byl bych myslil, že — mne šidí.

Doba výletů do luhů a hájů. Doba veselých her pod širým nebem. Neutichujících zpěvů a neunavného vití kytic a věnců.

Bude to zase za to leto navitých věnců! Ale kampak s nimi — kam!?

Snadněj se věnec uvije
než vpravdě řádná hlava jím pokryje!

To jsou pak rozpaky zrovna trapné! Nu — národ výletníků nemá říci, že zůstal v tísni největší, v okamžiku nejkritičtějším bez pomoci, beze spásy — zde stojím já — zde je hlava moje!

NÁRODNÍ LISTY 29. května 1887

△ *V Praze 11. června*

Pan „—a“, můj kolega co do redakce a bratr co do fejetonu, sdělil minulý čtvrtek na tomto bohumilém místě čtenářům list paní „Karly“, psaný manželi panu ..... z Františkových Lázní. Byl to nejspíše „první“ list lázeňský, jenž spáchán tohoto roku, a kolega vyňal jej asi z té naší sbírky redakční, do které ukládáme veškeré nás docházející „první“ motýly, „první“ chrousty, „první“ sedmikrásy, „první“ fialky, „první“ vejce, „první“ selata — pardon, selata ne, a první vejce také ne, neboť co stojí na trhu alespoň 2—3 krejcary, čtenář zjevů veřejného života dbalý a vskutku vlastenecký nám už nezašle.

Měl jsem upřímnou radost. Letní rej tedy už započal. Listy se zasílají sem tam, korespondencky lítají, telegramy se vyměňují. A za známky a lístky a telegramy se musí platit, a slavný erár utrží náramných peněz, a oddané poddanské české srdce má povinnou radost z toho. To je velice pěkný příjem státní, tahle pošta a tenhle telegraf! A měli bychom jich sobě všímat o něco více, než činíme. Abychom měli častěj upřímnou radost. Nehledaví a nenalezaví, jací my čeští žurnalisté už jednou jsme, nevšímáme si ale ani dost málo pražských a českých zjevů poštovních a jsme daleko za svými soudruhy jinde, kteří neopomenou nikdy přinést například zprávu: „Za posledního prosince a prvního ledna expedovány naší místní poštou 92 542 listy; jindy činí číslo expedovaných dopisů průměrně denně jenom 8220: novoroční gratulace přidaly letos tedy za ty dva dny 76 102 kusy a — počítáme-li na ně jen po 3-krejcarových známkách — vynesly eráru 2283 zl 6 kr r. č.!“ — To se pak srdce směje! A my bychom si mohli tedy na poště vyžadovávat čísla pak i za příležitostí jiných a potěšit srdce snad i několikrát za měsíc!

„Slyšel jsi už, příteli, že Pepičky vynesly letos eráru 117 zl?“

„Ach ano, bratře, a Fanynky 62.“

„A příští měsíc máme Julinek a Jiřinek, to bude zase něco!“

„Kdyby tak dal nebeský pánbůh!“

A tiskli bychom si v rozechvění ruce a každý bychom se přitom díval někam jinam, neboť muž před mužem plakat se stydí.

Ovšem, věčně by tyhle radosti také netrvaly! Nadejdeť doba, kdy stále pokračující, stále měnící lidský duch odhodí i listovní pošty, i nynější telegrafy. Ale ani nejčeštější srdce nemusí dnes proto pocítit strachů! Však on si slavný erár najde pak zas jiné peněžité cesty a my můžeme mít z lidského pokroku radost nezkalenou, ba my ji můžeme mít dvojnásobnou: jak z vynalezavosti eráru, tak z vynalezavosti vůle lidské.

A doba zmíněná nadejde snad již dosti brzy. Již se na všech stranách mluví o způsobu telegrafování zcela novém a od slova k činu není nikdy už daleko za našich časů. Mluvíť se teď o *telegrafování duševním.*

Jak známo, mívali jsme nejprve telegraf *optický*. Po návrších, v dohledné dálce, byly postaveny dřevěné sloupy, na těch nahoře upravena různá dřevěná pravítka a hůlky, a jejich různé skupení znamenalo různá slova; pod každým sloupem musil tu být zvláštní domek, „telegrafní úřad“, v každém tom domku zvláštní úřadník — aparát nesmírný! Poté přišel pak nynější náš telegraf *elektrický*. Jdu na telegrafní úřad, tam je telegrafní stroj, u něho telegrafní úřadník, já telegram napíšu, úřadník mně jej odklepá, elektrická jiskra skáče ze stroje na drát, jede po drátu od bidla k bidlu — pořád ještě aparát velký, až příliš velký!! Teď ale přijde tedy již vítězný náš telegraf *duševní*! Kdykoliv a kdekoliv mně napadne, abych teď telegrafoval například svému bratranci Aloisovi na Šumavu nebo své neteři Lidunce v Uhrách, jenom se pěkně utiším, seberu všechny své myšlenky na Lidunku, řeknu najednou: „Lidunko, pozor!“,

a Lidunkou vtom to trhne a ona nakloní ouška a vyslechne, cože jí milý strýček její tedy poví. Já sám budu telegrafní úřad a telegrafní stroj, telegrafní drát a telegrafní bidlo, a jenom na druhé straně bude Lidunka, taky telegrafní úřad.

Přímo zázračné! A to všechno se provede jedině a jedině pevnou *vůlí*! O jé, v lidské vůli je náramná síla! To je známo dávně a vyzkoušeno různě. Když například jdu po ulici a někdo jde přede mnou a mně napadne, aby se ten člověk ohlíd, potřebuju jenom soustředit vůli, pevně se mu očima zabodnout mezi lopatky, a v tom okamžiku je témuž člověku, jako by ho tam někdo ťuknul, a on se *ohlídne* a dívá na mne. Nebo když mám los a chci vyhrát, potřebuju jen před tahem míti pevnou, ale zcela pevnou vůli a zabodnout ji do série a čísla, a série a číslo *vyjde*. To jsou věci známé. Arci, já jsem to po ulicích zkoušel s těma lopatkama už často; ale neohlíd se ještě nikdo. A také jsem to zkoušel už s lósy; ale nevyšel mi ještě ani jeden. To však není chyba vůle vůbec, nýbrž jenom chyba vůle mé vlastní. Přesvědčil jsem se o tom. Šel jsem k panu Seligovi, u kterého se dělají ty velké výhry, a řekl jsem mu, že se jdu hlásit jako dobrovolník a aby také mne asentoval tedy. On si mne prohlíd a pak řekl: „Všecko v pořádku — ale ve vůli ještě slabý — zeitlich untauglich — sbohem!“ Tedy se teď cvičím.

Zcela novým, totiž dosud ani netušeným vynálezem duševní telegraf dle toho není — chci říci: *nebude*, neboť do úplné úpravy jeho bude arci potřebí ještě pěkný kus mutace duševní a kus cviku a bůhví čeho ještě! Ten pan Amerikán, který na možnost jeho provedení teď poukázal — jmeno jeho honem mi nenapadá —, vyslovil věru jen, co před ním dávno tušili již jiní. Ba tuší to denně tisíce a milióny lidí. Právem upozornil pana vynálezce na to již vlastní jeho krajan, známý Mark Twain, takto sice jenom humorista, ale člověk zcela spořádaný a pozorovatel výborný. Vyprávěl mu, jak on také sám na sobě byl již schopnost svou dotyčnou pozoroval, ba sám již i leckdy duševně si zatelegrafoval, ani si toho nejsa vědom. Jak kdysi se v du-

chu divil, že jeho dodavatel doutníků mu ničeho neposílá, a týden později, zrovna tak dlouho, mnoho-li zásilka potřebovala na cestu času, již doutníky obdržel, takže tenkráte patrně byl buď on duševně telegrafoval tabáčníkovi, nebo byl sám od tabáčníka obdržel duševní telegram. Jak zase jindy s velkou touhou si byl připomenul svého strýce, ihned si k stolu zasedl a jemu psal, a pak sám také obdržel od strýce dopis, který musel býti psán v *tutéž* zcela dobu. Atd. — Však asi *každý* z nás mohl by ze svého života uvést podobné příklady překvapujícího telegrafování! Já například, když jsem byl ještě zcela *malý školák*, konával jsem velice různé věci, které bývaly arci také velice různě honorovány. Ba někdy jim nebylo ani náležitě porozuměno a tu se pak přiházelo, že jsem dostával za ně třebas i výprask. Lhal bych, kdybych tvrdil, že mne tenkráte výprask těšil. A proto jsem si někdy připomenul s upřímnou radostí: „Vidíš, teď už jsi dlouho nebyl bit!“ Ale sotvička jsem si to pomyslil, — *už jsem byl!* Patrně jsem si byl tedy pro výprask duševně zatelegrafoval.

Že *básníci* schopnost duševního telegrafování předvídali často a dávno, je věc samozřejmá: vždyť jsou básníci jako kohouti, kteří dlouho před půlnocí větří již příští den! Uvedu co příklad jenom kousek znělky z Platena:

Byť duchové i byli odděleni,
přec, myslí-li, duch dobře může k duchu:
když duše moje v tvou se noří v ruchu,
tu mním, že v uchu slyšíš zazvonění?

Tu to máme tedy, a již i veršované! A poněvadž Platen byl Němec, je velmi snadno možno, až vynález duševního telegrafování bude definitivní, že Němci řeknou: „My jsme to vynašli!“ Chlapíci, ti Němci! Kdyby se nebyli naučili knihotisku od Holanďanů, byli by jej, jak známo, věru vynalezli sami! A rovněž by byli vynalezli i střelný prach, kdyby jej nebyli Číňané měli asi o tisíce let už dříve!

Nemiluju podobného šovinismu národního. A proto

pravím teď beze všeho šovinismu: Má-li vůbec některý národ již větších zásluh o duševní telegrafii, je to *národ český*! Nejenže Čech měl vždycky totéž „tušení“ o ní jako každý člověk jiný, ale on takovou telegrafii provozuje od staletí již i zcela uvědoměle a má pro ni dávno již celý systém, přijatý po národě veškerém!

Kupodivu, česká ta telegrafie duševní má v jednotlivostech svých mnohou přímo překvapující podobnost i s telegrafií elektrickou! Co činí například telegrafista nyní, když chce vzbudit pozornost jiného telegrafisty někde v dáli? *Zazvoní*. A co činí duševně telegrafující Čech, když chce vzbudit pozornost jiného Čecha? *Totéž!*

„Mně zvoní v uchu, *někdo o mně mluví!*“ zvolá Čech náhle. — „Hádej, ve kterém!?“ dodává někdy pak, a uhodne-li tázaný, „mluví se *pravda*“, neuhodne-li, mluví ten telegrafující „někdo“ rozhodně *lež*. — *Lež* a pravda, dvě velké skupiny myšlénkové, ostře se lišící, ostře ohraničené a znatelné!

„Mně svědí *pravé oko*, *budu něco rád vidět*!“ zvolá Čech zase jindy. Totiž když je to *dopoledne*, neboť odpoledne znamená svědění pravého oka už vidění nepříjemné, a zase svědění pak levého oka vidění příjemné.

„Mne svrbí *pravá ruka*, *budu brát*!“ (Dopoledne.) — „*Budu dávat!*“ (Odpoledne.)

„Mne svrbí *kůže*, *budu bit*!“ (Dopoledne i odpoledne.) —

Není v těchhle drobtech už téměř celý systém? A jasně vyznačeno, jakouže cestou bude, ba musí se tedy veškerá duševní telegrafie jednou brát? A nepřekvapuje každého myslícího jmenovitě tohle svědění a svrbění časté? Nepřipomene mu, že také telegrafisté „električtí“ o svědění a svrbění v prstech, rukou, hlavách atd. stále mluví a na ně si naříkají?

Ovšem, do systému podrobně vypracovaného, všude přijatého, každému známého máme ještě *daleko*. Ale cvičme se prozatím tedy jen ve všeobecném a malém. A především cvičme tu „elektřinu“ telegrafie duševní, cvičme svou *pevnou vůli*!

Nezmařme ničemně už jediné chvíle! Začněme hned — ihned!

A proveďme si třeba ihned tady nějaký ten duševně-telegrafický špásek!

Já tedy budu některému ze svých čtenářů teď jako telegrafovat! Položím ruce na stůl, upru oči před sebe a začnu upjatě myslet na něho, na osobu určitou.

Dotýčné osobě zazní už v uchu. Pak ji začne lehce — lehýnce šimrat levé oko. A pak snad svědět ruka levá. A pak, znenáhla, jakoby ze stříbrné mlhy, začne před jejím duševním zrakem vyvstávat moje postava známá —

Je zrovna teď 6 hodin 45 minut večer. Veškeří čtenářové, veškeré čtenářky, — pozor!

Skládám ruce. Upírám oči.

Tedy *teď!*

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

NÁRODNÍ LISTY 12. června 1887

△ *V Praze 2. července*

Doba růží! —

Náramně laciný počátek pro duchaplný článek! Vezmou se dvě slova, „doba — růží“, udělá se za tím výkřičník, a už si myslí čtenář, že si spisovatel — taky něco při tom myslil.

Proto arci zůstane to náhodou přece pravda, že je teď „doba růží“. Konečně se přece tedy letošní trucovitý červen vzpamatoval! Vzpomenul si, čímže je povinen vlastnímu svému jmenu — „Vždyť bych se musel začervenat, kdybych se ani teď pořádně ještě nečervenal!“ —, a honem vzal své výroční patrony a štětce a barvy, a za osm dní už byl celičký svět jakoby „nastříkaný“. A vzpomenul si hned také pak, že se rovněž jmenuje *růžen*, měsíc růžený, že má tedy povinnost ujmout se i těch miliónů čekajících dětiček růžných, — a hle, na všech stranách svítí to pojednou z temných keřů, jako když tam planoucí svíčičky hoří, a oblak vůně nese se k nebesům jako oblak drahého kadidla, jako o velkých službách božích, jak o slavném Tedeum! A člověk obchází vděčně kolem a klaní se růžím a líbá je a žehná se jimi a tiskne je k srdci — totiž když je to *hodný* člověk!

Víte, já povídám:

Kdo ani *teď* nejmenuje se Růžička a nepochází z Růžova od Budějovic;

kdo nebydlí v Růžové ulici pražské nebo v karlínském Růžovém údolí;

kdo nemá ve své zahradě upravený zvláštní „parter růžový“ a na stropě každé své světnice krásnou gotickou růži a veškeré nářadí po celém domě ze dřeva růžového;

kdo nemá za každým svým oknem čtyry růžové trsy

a nad nimi po dvou klecích, v jedné z nich růžového kakadu a ve druhé růžového špačka;

kdo nepomodlí se den co den ráno růženec, nepřeříká kus Růže siónské a nezapálí růžového františka před Dürerovou mariánskou Slavností růžovou;

kdo nemyje se mýdlem růžovým a na vlasy své nedává olej růžový;

kdo nenosí na krku kravatu růžovou, na rukou koženky růžové, v pravé kapse šátek napuštěný vodou růžovou a v levé kapse pikslu s tabákem růžovým;

kdo také nenosí růži v dirce knoflíkové a broušený růženín v prstenu pečetním;

kdo nemá k obědu vepřovou s růžovým zelím, růžového lososa, růžového pstruha, nákyp se šťávou růžovou, zmrzlinu růžovou a růžová jablka a nezapíjí to burgundským Château la Rose a likérkou růžovou;

kdo necucá med růžový a cukrlata růžová;

kdo nemiluje některou Růženu a není vzdor těm růžovým okovům napořád v humóru jen růžovém;

kdo nečte popadesáté Čelakovského Růži stolistou a podesáté Třebízského Vpodvečer pětilisté růže;

kdo nejde do divadla, kdykoli se dává veselá Růžena a Růženka a truchlivá Černá růže;

kdo nechodí s večerními růžovými červánky do hospody a nevrací se za ranních červánků růžových teprve zase z ní;

kdo nevykoná cestu do Francie, aby se tam podíval na „slavnosti panen růžových“, nebo do Bulharska, aby viděl tam žeň růžovou —

ten — nu ten není ani hoden, že dožil se zase doby, kdy jsou dvě růže za krejcar! Do očí mu to povím — ať mne žaluje, chce-li!

Až mne už ruka bolí z těchhlentěch slovíček „růžo“vých! Jen abych nedostal do ní růži a nemusil ji nakuřovat listím růžovým! Ech, co zkusí takový člověk novinář, když chce být novinář vskutku časový! A není-li časový, nestojí zase za nic!

No ale musím ku své radosti říci, když se tak dívám kolem, že vidím po světě náramně mnoho hodných lidí — ba že jsou teď skoro všichni lidé hodni! Nevidíš téměř člověka, aby se neklonil „královně růží“ a aby se také veřejně nepřiznával k tomu, že je poslušným její poddaným. Koho potkáš, každý je ozdoben růží, a mnohý má i dvě a tři: jednu v knoflíkové dirce, druhou jen tak v ruce a třetí mezi zuby. To mne upřímně těší, neboť protežuju růži, a růže alespoň teď vidí, čehože tou mou protekcí získá!

Ovšem, jedna věc mne přitom přece mrzí — konkurence! Nejdříve jsem chodil po pražských ulicích s růžičkou v ruce sám a sám. Když pak s ní chodili již i jiní, nosil já jsem dvě. Teď, když jiní nosí dvě a tři, nosím jich už deset. Kolikpak jich budu ale brát, až také jiní budou nosit deset!? Překonat se přece nedám?

Nebojte se, já už jsem si něco vymyslil! Znáte z trhů ty kulaté ošatky velké, na nichž mívají zelenářky své zboží? Takovou ošatku si vezmu, obložím ji mechem, nastrkám do mechu, co se vejde, růží, udělám doprostřed díru, prostrčím tou děrou svou hlavu — a ošatka bude mi pevně spočívat na ramenou, a růže se budou skvít a kývat na všechny strany, a zrovna uprostřed nich bude se usmívat mládenecká má hlava — to bude pěkné — to bude kouzelně pěkné! Holčičky sprásknou radostí nad hlavou ruce, chytnou si sukýnky do štipců, budou kolem mne tančit, budou vonět k růžím, budou mi zpívat: „Darmo ústka růžovatá líbati mi zbraňuješ,“ a — propánaboha! — já se jim nebudu moci ani bránit — já se jim vskutku nebudu moci bránit!

Cítím, jak mi při té myšlénce „stud růžuje tváři pěknou“, — ale já se přemáhám, vždyť nechci tu mluvit o sobě, nýbrž jen o ní, o královně! Chci vyslovit nesmírnou svoji radost, jakéže oslavy dochází ona právě v té naší milé Praze, jak jí, „královně“, zde holdujou, jak ji skutečně prohlašujou za královnu veškerých rostlin! Hned vloni už jsme tu měli první svou „výstavu růžovou“, výstavu výhradně růžím věnovanou, kdežto všem ostatním květi-

nám a rostlinám věnovává se ročně, časně zjara, výstava jen sumární, jediná! A letos už jsme měli výstavy růžové docela dvě, jednu na Slovanském vrchu, pořádanou zase spolkem Flóra, druhou pak pod Slovanským vrchem, v zahradě Spolkové. Sotva přestala nahoře první třídenní, začla už dole druhá pětidenní — po osm dní holdováno růži, jenom růži! Co tu lesku, co tu krásy, co tu vůně —!

A jak různě zjevila se nám zde růže! Co tu forem, co barev, co rozměrů, co odstínů vonných! Zdalipak tušila indická princezna Danasida, když posmívala se šípku, že má na sobě jen takovou tu sukýnku chudou, že z toho právě šípku, z toho „mrhelce“, jak se mu nehezky také říká, bude přes pět tisíc druhů pyšných růží — přes *pět tisíc!* A každá jiná a každá krásná! Od té velké „Nifetter“, 18 centimetrů široké, která by mohla ukazovat se na jarmarcích hned vedle „největší dámy, obryně slečny Aurélie“, až po tu droboulinkou, maloulinkou, jen jako dětský nehýtek velkou, tak pitomě, tak poeticky se na svět dívající „Mignonetku“, nejmilejšího miláčka mého! Nebo od té růže purpurové do sněhově bílé, od černé do — — stůj, pero, — odmlčte se, ústa, — ono přece jen není všechno v patřičném pořádku také ani v tom světě tedy růžovém! Beru si hlavu do dlaně a přemýšlím: Načpak je například tahle „Rosa viride florens“ — „růže květoucí zeleně“? Vždyť není ani hezká! Vždyť není líbezná! Vždyť slovo „růže“ pochází přece od „rdění“, ne od „zelí“! — A beru si hlavu do obou dlaní a přemýšlím dále: Což ale docela růže „Eglanteria“ — „růže smradlavá“! Toť zrovna jako kdyby se řeklo „fejeton a hloupý!“ — věc zcela nepřirozená, nemožná! —

Zdali bylo všech těch pět tisíc druhů na letošních našich dvou výstavách? Myslím, že to ani znalec nepoznal a neví. Možno, že bylo, možno, že ne.

Hlouček lidí v Slupech dole. Rozhovor o růžích. „Jeden druh zde ale přece schází!“ dí jeden z těch mluvících spolu znalců.

„Který?“

„Který! Ten, který v neděli Laetare světívá papež: ‚Růže zlatá‘, již pak posvěcenou daruje papež vždy ‚někomu co odměnu ctnosti‘.“

„Pravda! A komu ji dal letos?“

„Nevím. Nestálo ani v novinách myslím.“

Slyšel jsem rozmluvu dobře; ani jsem ale nešpet a kráčel jsem mlčky dále. *Nikdo* ze všech těch lidí, co jich tam ve výstavě bylo, nesmí říci, že jsem v tom okamžiku sáhl do náprsní kapsy, vyndal hedvábné pouzdro, z pouzdra zlatou růži, — *p r a n i k d o !*

A bylo tam lidí věru dost! Zvláště ale ženských. Některý okamžik člověk skutečně nevěděl, je-li to výstava růží nebo spíše výstava ženských!

Tu pak člověk vskutku se mohl přesvědčit, srovnávaje a soudě, jak svatou pravdu vyslovují všichni, kdož tu mluví o růžovém ženském čílku, o růžových rtech, o růžobarvých lících, o růžoprsté ruce — zkrátka, kdož porovnávají celou ženu k růži. A mravné naučení z té výstavy tedy pro člověka muže? Na sto tisíc tu bylo ve výstavě pohromadě růží, a každá, ať velká nebo malá, purpurová nebo běloučká, štíhlá nebo boubelatá, *každá byla krásna*! Rovněž tak je ale tedy také s každičkou ženskou! Člověče muži, nechť ti pánbůh položí na prsa ženu už jakoukoli, klekni a děkuj!

Podobnost až překvapující! Tím nápadnější, že se jeví věru až i v obapolných vadách. Ne, nebojte se, já zde nepronesu: „Každá růže má své trní“ nebo nějaké podobné staré haraburdí; já si dovedu dát příklad méně otřepaný, ba třeba i původní.

Viděli jste už růži, když přes ni přešel liják? Když jí rozpleskal lístky? A postříkal ji blátem? A všimli jste si po lijáku ženské? Když má vodou připlesknuté vlasy? blátem postříkané šaty? — Ucouraná růže a ucouraná ženská — obé je *stejně* „e-e“!

A uvažovali jste už někdy o trvání květu na růžovém keři? o trvání lásky ve srdci ženy? Již moudří praotcové

naši dobře si toho všimli! „Ženská milost, panská přízeň, růžový květ — to tré jde zpět!“ říkali oni. A my? Například já? Ani jediná mne dosud nemilovala dýl nežli tak asi týden. A nepřivedu to na dvě neděle už asi s žádnou!

NÁRODNÍ LISTY 3. července 1887

△ *V Praze 3. září*

Byl jednou jeden český spisovatel. Měl bych ho sice označit poněkud blíže, poněvadž už tenkráte bylo českých spisovatelů víc, než se sluší; ale jedná se tu o „záležitost rodinnou“, a já proto mlčím. On se totiž, ten český spisovatel, hodlal ženit.

Bylo nám to na něho dosti divno, neboť on byl „reformátor“. Nenáviděl veškeré instituce společenské, například tedy manželství, a zrovna čert ho mohl vzít při myšlénce, že lidé „se pořád ještě jenom *rodí*“, — ale ženit se hodlal přece. Bude v tom asi nějaký háček, říkali jsme si my, obdivovatelé jeho talentu. Však on začne s geniálními svými reformami, až bude v stavu manželském!

Svatba byla v šest hodin ráno u křížovníků. Šli jsme z nedalekého nevěstina bytu v Karlově ulici do kostela pěšky, my dva svědci, ženichův bratr, nevěstini rodiče, ženich a nevěsta. Co stane se po oddavkách, kdy a kde bude hostina, nevěděli jsme, a nevěděli ani otec a matka. V té věci vyhradil si ženich aranžmá celé — „Až k oltáři vy, od oltáře ale poroučím já!“ Kdože poroučí, bylo jmenovitě nám svědkům ovšem jedno.

Bylo tedy po oddavkách, vešli jsme zase do sakristie. Stáli jsme tu v řadě. A ženich, veda nevěstu, postavil se před nás a prál: „Drahý otče — drahá matko — drazí přátelé! Znáte mne, že jsem nepřítelem všech hloupých řádů a zvyků. Mám své přesvědčení a dle toho jedině jednám. Nenávidím svatebních hostin, protože jsou lží a klamem, že líčí zámožnost, kde není, že svádějí k vyhazování peněz potřebných jinde. Nenávidím je co věc naprosto nerozumnou, neboť jsou hlučným počátkem, po němž nechutná pak ticho osamělé domácnosti manželské. Jsem přesvědčen, že

souhlasíte se mnou, a pravím: svatební hostina nebude žádná! Děkuju vám co nejupřímněji, drahý otče — drahá matko,“ (objímání) — „a také vám, věrní moji přátele,“ — (podávání ruky) — „děkuju vám, sbohem! Ženo, podej těm pánům ruku! — — Tak, a teď pojďme! — Já mám hlad — ženo, my si zajdeme tady někam do kavárny!“ — A krokem reformátorsky pevným, hrdě dunícím, takže každým šloupnutím chvělo krásné přesvědčení mužné, kráčel ku dveřům.

Sami rodiče stáli tu celí ustrnulí, nejspíš obdivem. Pak sebou starý škubnul, chytil mámu a letěli za mladými. Za nimi, rovněž beze slova, letěl bratr. A my svědkové jsme tu stáli dále. Pohlédl jsem na svého spolusvědka, a on týmž okamžikem pohlédl na mne. Viděl jsem, jak mu něco v očích zrovna hraje, jak mu něco veselými ústy poškubává, — a v témž okamžiku odvrátili jsme se oba zase od sebe. Chvílinku bylo ticho. „Copak ty nemáš hlad?“ ozval se konečně spolusvědek, a zdálo se mi, že ve svém hlase násilně něco dusí. — „Mám.“ — „No tak pojďme do Slovanské!“ — „Pojďme.“ A šli jsme do blízké kavárny Slovanské a usedli skromně opodál ostatní svatby, která se tu již byla uvelebila kolem stolu a nořila rohlíky do sklenic. Bylo ticho, tam u toho stolu; jenom přítel náš pronesl občas něco, hodně hlasitě, a bylo již dle zvuku slyšet, že je to moudré. —

No já neříkám, že musil vážený náš přítel chopit se reformy ihned tak radikálně, že musil zaběhnout ihned až do krajnosti a začít zrovna u nás, — vždyť by nás byl mohl alespoň podělit například známkami na oběd u Vořechovských nebo u Valšů, byl by také mohl zabalit po pěti šestácích do papírků: „Přátelé, tadyhle — užijte každý, jak chcete!“ — však bychom mu to byli nějak později zase oplatili, snad při křtinách — zastrčili pak nějaký ten šestáček do peřinky — ale myšlence samé, rázné a hluboké ideji reformátorské neupře zajisté nikdo své úcty! Co je při těch svatbách našich starého copu — plesnivých, tisíciletých zvyků — zastaralých, zpuchřelých, směšných obyčejů! Například tedy s tou při svatbě parádou, s tím vyhazová-

ním peněz, s tím děláním fuků! A kolik panuje dále u nás hloupých náhledů i zvyků stran ucházení se o dívčinu ruku — stran peněžitého věna — stran „roucha“ — stran „práva“ rodičů — stran práva scbeurčování při dětech atd. atd.!

Neměla by policie sama přihlídnout, aby při svatbách neděla se žádná ta marnotratnost? Nemohla by se zřídit nějaká „Entreprise des pompes nuptiales“ s magistrátně ustanovenou taxou? Nemohlo by přísným zákazem přestat všechno „vybírání až do přebrání“ ze strany mužských? Všechno košíkování ze strany ženských? Nemělo by nastat například snad prosté číslování všech děvčat, všech mládenců a ročně se pak odbývat jakýsi loterní asent, veřejný tah pod dozorem vládním?

Já zde žádnou tu otázku nekladu naurčito, nenutím k diskusi. Jsou to otázky velké, vážné; a jsou proti nim zas zvyky a předsudky tisícileté, naoko nevyvratné. Podobné otázky velké věru tisícůkráte se někdy nadhodí, nežli se konečně zodpovědí kladně a zdravě; ale nadhazovat se musí, neunavně, stále, má-li být *pokrok*. A otázky svatební jsou nyní *časové*!

Ženitba je moře. Zrovna jako širé moře má také ženitba svůj nedohledný horizont, své bouře, své víry, ba i zcela pravidelný svůj *příboj* a *odboj*. Možno docela, že příboj a odboj v ženitbě pochází také jen od měsíce, zrovna jako ten příboj a odboj v moři, vždyť je známo, že měsíc má vůbec na lid milující vliv přímo divoký. Dnem 6. ledna začíná tedy rok co rok moře ženitby růst, vlna jeho kypí a mohutní, až v měsíci únoru dosáhne výše své v roce tom již nejznačnější, největší. Příboj *první*. Na výši té drží se pak po 3—4 neděle, splákne tisíce a tisíce zvláště mladého lidu, načež opět a stále zase klesá. Čím dále do leta, tím nižší pořád moře, ba když přijde červenec, sahá pořádnému člověku sotva už po kotníky a lze se jím přebrodit téměř beze všeho nebezpečí, ba skoro v žertu. Ale v tu pak dobu, když den opět se silně krátí, když vítr studeně fouká už ze strnišť, když běžíme na Buštěhradské nádraží pro forku uhlí, k importéru Staňkovi pro zimní svou zásobu čaje

a hned vedle pak ke kožešníku Schiffnerovi, aby propánaboha prohlídl už dobře ten starý náš kožich, v tu dobu ženitba se zase zdvihá, přibývá jí téměř denně, a vlna roste až skoro do konce listopadu a blíží a blíží se až téměř výši své únorové. Příboj *druhý*. Pak je zase tedy odboj, až do 6. ledna.

Upozorňuju na zákon ten neuprositelný, aby každý mohl dle něho opatřit se brněním a zbraní. A upozorňuju, že právě nalezáme se v měsíci *září*, když vzrůst je nejpravidelnější. Ale přiznám rád a spravedlivě, že nejsem jediný, který dává lidstvu přátelský pokyn. Zcela záslužně a dříve ještě než já učinil to Vilímek ve svém Humoristickém kalendáři na rok 1888. Jak známo, jsou nebeským znakem měsíce září *váhy*. A co klade Vilímek na ty váhy? *Nevěsty:* šerednou, ale bohatou; chudou, ale hezkou. Pokyn jasný a srdečný.

A rovněž vítané upozornění přichází v týž důležitý čas i *úřadně*, z c. k. statistické ústřední komise: *Výkaz sňatků z roku* 1885 (komise ta přichází vždycky o dvě leta později, jiné o víc). Nepravím zrovna, že výkaz ten je úplný, že upozorňuje na všechno a všechno, ach ne! Marně bys hledal například číslo, kolikže se provdalo blondýnek, kolik brunetek a kolik kaštanových, kteréže jsou tedy nejnebezpečnější. Dále kolik suchých, kolik tlustých a kolik prorostlých. Kolik chudých, kolik zámožných a kolik bohatých. Kolik zas mužských malých a kolik velkých; kolik chytrých a kolik hloupých; atd. Ale za studování ten výkaz stojí. Každý bude hledat ovšem ihned tu rubriku, do které sám by se hodil; já například padl jsem hned na rubriku mužských padesáti-šedesátiletých a viděl ku svému potěšení, že ani my ještě nejsme zrovna k zahození a mezi třiceti ženichy že z nás se objeví vždycky alespoň jeden. Jiný vyzkoumá zase věci jiné. Že spíše starší žena chytne mladíka než mladici stařec, spíše vdovec svobodnici než svobodníka vdova. Že v hejtmanství jabloneckém je svateb nejvíc a po něm nejnebezpečněji že je hned u Prahy ve Vinohradech, kamž nejlíp tedy ani na procházku nejít. Že nejvíc ženských

vdává se mezi 20—24, nejvíce mužských mezi 24 a 30 lety. Po třicítce že mužským ubývá na ženitbu chuti ihned o šedesát procent, zcela že ale chuť ta nevymizí jim nikdy. Že každý 80. bratranec vezme si svoji sestřenici a každý 140. strýček svoji neteř. Atd.

Zkrátka — čtěme. Studujme. Vyměňujme si svoje pozorování a svůj o těch věcech náhled.

Snad povstane z toho diskuse opravdová.

Snad na základě té opravdovosti pominou alespoň všechny ty posavadní flauzy svatební, pobuřující, ano urážející zvláště nás panny a mládence, vůbec nás lidi svobodné a hodné.

Snad přestane všechno mužské „vybírání až do přebrání“.

Snad přestane všechno ženské „košíkování“.

Snad dostane se do všeho systém, snad tedy pak to číslování, asent a lutrie, o níž jsem se už zmínil.

Ba snad přestanou — svatby vůbec — —

Všemohoucí nebe! Chraň mne před všemi těmi nehýtky a nehty, které se v tomto okamžiku zdvihly proti mým očím plachým a nebohým, chraň mne — chraň mne — chraň mne! Ty jediné, ó nebe, vidíš do mého srdce, ty víš, že to myslím — tento — dobře!

NÁRODNÍ LISTY 4. září 1887

△ *V Praze 10. září*

Mlask-mlask — hubička, mlask-mlask — hubička — na všech stranách horoucí objímání, po všech ulicích hlasné hubičkování — mlaskání, jako když ježek pod postelí šváby louská! No ano — Pražan potkává v Praze Pražana — „krajana“ — ňáká radost.

Aspoň kdyby tím netrpěl člověk, kdyby člověk — já člověk byl z toho vyjmut! Ale ve mně už zaklíčilo podezření, a vzrostlo už na přesvědčení, že tři čtvrtiny všech těch lidí jen proto šli letos z Prahy, aby po návratu mohli hubičkovat mne — zrovna mne! Čtrnáct pus jenom od Šebora až po Čumpelíka, to je přece trochu mnoho! A k tomu samé mužské, pichlavé, vousaté tváře — chutná to, jako když člověk rousavého holuba na pazour líbá!

Ale já se už maltretovat nenechám, já tady přísahám: za každou další ještě pusu mužskou chytnu kolem krku kteroukoli hezkou paní, o které se mi uzdá, že jsem jí čtrnáct dní na Příkopech neviděl, — ať je z toho duel! Přísahám to při rozumu našich politických vůdců, přísaha — nejtěžší!

Na sto kroků poznáš takového pražsko-venkovského protivu! Chůze jeho je nápadně rozhodná, strojeně pevná, na znamení, jakže mu těmi procházkami tam někde po bramboříšti „zesílily svaly“. Ruce se klátí, tělo kolíbá, jako by ani nevěděl, kam už s tou silou. Ústa jsou poodevřena; v hrdle to očividně kloktá; rád už by vypravoval — honem — jen honem! Oči se svítí přes celou ulici a vyhledávají, kohože — — už ho má, už ho zahlíd — běží přes cestu, zdaleka podává obě ruce, hlasem okázale mohutným volá: „Bratře, jakpak jsi se tu měl? Copak ty jsi nikde — nikde —,“ i ty klacku!

A ty řeči všude kolem, ty řeči! Kdyby nebylo ve velkém

městě tak ukrutně důležito slyšet alespoň hrčení vozů, gutaperčovým špuntem by si člověk uši zacpal!

— „Prosím tě, kampak to zalezly letos ty . . . ovic!? Vždyť prý tam ani nebylo lze něčeho dostat, musily si samy uklízet, vařit . . .“ — „Ech co, alespoň se naučila Ema snad trochu kávy uvařit, beztoho . . .“ —

— „Ach, a tam prý je tak krásně!? Taková příroda . . .“ — „Krá-ásně, ti povídám! Ty lesy, víš — a ty zříceniny, víš — jestlipak jsi už slyšela, že jsem se s doktorem . . . zasnoubila?“ — „Ech jdi — no to ti gratuluju! A co jsi udělala s tím obrlajtnantem od rezervy?“ — „Víš, toho nechám — v rezervě . . .“ —

— „Já nevím, co to je! Přišel jsem ti do Prahy zdravý, jako čečetka svěží, a jsem tady tři dny, a už jako kdyby mi maso od kostí odpadalo, — jsem zase celý zchvácen . . .“ —

— „Největšího vzteka jsem ti ale měla, že mne teta den co den nechala dopoledne háčkovat! Víš, na prázdninách, můžeš si myslit! Já měla takovou zlost, že bych byla ani k jídlu nešla. Já jsem taky trucovala, ale tetino štěstí bylo, že jsem měla o polednách už vždycky takový hlad . . .“ —

— „Ta ti nadělala s tím rytmistrem flauzů — povídám ti, všeobecné pohoršení! On jí říkal přede všemi lidmi jenom ‚Lóri!‘ — co tomu říkáš?“ — „A ona jemu?“ — „I — ona by mu byla snad také říkala jen tak krátce, ale víš, on se jmenuje Vašek — ten malér!“ — „Ech co, když jsou na něm zlaté šnůry, je i Vašek hezký . . .“ —

— „No, co mu mám také říct!? Já mu přece neřeknu: Vždyť vypadáš pořád jako tříšťka — trochu jsi opálený — to je všechno . . .“ — —

A ono se to bude mlít člověku kolem uší ještě pořád houšť, ještě pořád víc, ještě divočeji . . . ! Každým vlakem jich přijíždí do Prahy alespoň sto — počítejme denně jenom dvacet vlaků . . .

Ale co dělat, ty můj bože! Prahu jim zapovědít nemůžeme . . . a konečně jsou to přece jenom také lidé . . . třeba chybující, zbloudilí, ale přece tedy lidé jako . . .

A člověk má své okamžiky . . . člověku je jich někdy zrovna

skoro líto. Když je tak vidí, jak obracejí každý šesták, a rádi by teď za den uspořili, co tam za týden byli promarnili! Jak hltavě čtou jídelní lístek a mlaskají už při pouhém čtení! No víte, hezké to nebylo sice od vás, že jste nás tu v Praze opustili, když nám tu bylo nejhůř, když jsme se smažili a pekli, nudou se zrovna rozzivovali, — ale snad v tom přece jen nebyl úmysl a špatné srdce — snad jenom jste trochu slabi, nedovedete odolat módě, myslíte, že slovo „sezóna“ znamená tak asi: „Člověče, teď je ta doba, kdy můžeš být hloupý, kdy můžeš promarnit poslední groš a nic, pranic za to nemít,“ — chyba jen ve vzdělání, nikde jinde než ve vzdělání — no víte co — pojďte tedy zase domů, vyspěte se na dobrých postelích, nabumbejte se dobrého piva, napapejte se dobrého jídla — —

Vidíte, ani z toho vám už nevyčítám faleš a sobectví, že přicházíte zrovna před posvícením. Že dostavujete se, když se tu začínáme zase mít doopravdy dobře. I vy vokáči — však vy dobře víte, proč přicházíte zrovna *teď*! Když ze všech domů hrne se sádelná vůně letošních hus a vinný zápach čerstvého zelí. Když už začíná se kouřit z mis s knedlíky švestkovými. Když skopová kýta s okurkovým salátem je právě nejlepší. Když po zvěřinářských krámech jsou žlutonohých koroptví a „nedobarvených“ ještě zajíců plná bidla. Když v prvních podzimních mlhách raci vyzrávají na chuť až přímo božskou. Když brambůrky zrovna se už rozpadávají a vyzývají ku nejsmělejším kombinacím kuchařským. Když na trhu stojí žena vedle ženy a každá má před sebou na ošatce a v nůši plno buclatých hřibů, bělounkých z doubravin, hnědounkých ze smrčin —

Je-li vůbec nějaká „sezóna“ ve světě, — *teď* je „sezóna“, moji drazí! Achich — už jen ty houby! Já miluju březnové fialky, miluju červnové růže, ale pěkný zářijový hřibek jde mi ještě daleko nad růži i nad fialu! Je pravda, do dirky u kabátu si jej nemohu dát, milé mně dámě také nemohu hned kytičku hřibů poslat; zato ale nemohu si fialky zase nikdy dát do delikátní polívky bramborové, nebo omáčku si jimi zlepšit, nebo usmažit si je na másle s vejci, a nemohu

rovněž taky růže si zadělat s telecím pleckem a karfiólem na nejchutnější jídlo na světě, nebo si je do octa naložit co výtečný příkusek k hovězině atd. atd.! Jenom mi tu nepřicházej nikdo s řečmi o próze a poezii! Viděli jste už někdy, jak hřibek tiše pod mechem klíčí, jak laškovně pak tu mechovou svou stříšku do výše zdvihá, jak odtamtud mžourá a na svět se kouká, jak najednou tu střechu se sebe vrhá, — ach jaký to obraz skromnosti a zase síly, prostoty v barvě a mohutnosti formy, lahody pro chřip i lahody pro jazyk — *celý les* poezie mluví na nás z jediného hřibu, lesní ticho s veškerou svou vnadou, lesní vůně veškerou opojností svojí — a nejen poezie meze a plotu jako u fialky nebo poezie záhonu a keře jako u růže tedy! A houby nejsou pouze příjemny a lahodny, ony jsou ovšem také živny, dle znalců tak živny jako samo maso! Šumavský dřevař zastrčí do kapsy krajíc chleba, v poledne pak si najde k němu pořádný hřibec, oloupá si ho, požije syrového, a sil mu neubývá a on stačí na práci všechnu! A houby jsou ještě i naším českým, národním kořením, lahodnějším a přiměřenějším než veškeré koření cizé, a my si je proto zavčas sušíme a schováváme a ony slouží nám zas až na příští podzim při síle plné, ba i přes mnohá a mnohá leta! Já sám přihlížím rok co rok co nejpřísněji k tomu, aby sušených hub bylo v mé domácnosti vždycky do zásoby. „Kuchařko," řekl jsem zase teď, je tomu sotva týden, „tadyhle je pět nových, jděte a nakupte k sušení hřibů; nějaký z nich můžete dát hned taky do polívky, abychom nemusili do ní koupit extra, — člověk musí přemýšlet a spořit! A zejtra koupíte zase a pozejtří zase, pokaždé třeba také zas po pěti nových!" Ano, tak jsem mluvil — moje kuchařka to i odpřisáhne, bude-li třeba, — já tak vždycky jednám! Loni například jsme si hubců nasušili skoro žejdlík.

„Máme houby!" volám tedy nadšeně a jenom dle pravdy. „Máme houby!" volají čtenářové se mnou a mají pravdu se mnou. „Máme houby!" volá veškerý český národ a má také pravdu.

Neboť český národ — — ne — ó ne — však já do politiky

nezajedu! Není radno teď do politiky si zajet! Nemají nás teď ve Vídni, ve vládních kruzích, zrovna rádi, hněvají se na nás. Jsou prý tam v nesmírných rozpacích, odbývají konferenci na konferenci, nevědí už, co si s námi počít. Nu ano — není divu! Chtěli si nás trochu přece vychovat na statný národ, chtěli nám do žil místo vody vpravit trochu vřelé krve; ale ať dělali s námi, co chtěli a co chtěli, my do nějaké, třeba sebemenší opozice ne a ne, my pořád jen samá protivná, mazavá kaše! Bude prý z toho teď veliké vyšetřování. Kdože vlastně tím vinen a kdože způsobil, že ten druhdy tak chrabrý národ je už tak zpitomělý. Povídá se, že budou nejpřednější posavadní političtí vůdcové naši vzati do vyšetřovací vazby. Jmenují se již i jmena — —

Ale já o to všechno ani nezavadím. Já jenom chci tedy říci, že teprve *teď* je „sezóna“, ta „*pravá* sezóna“ — sezóna jídla a pití a blažených chvílek! Přišla jako rok co rok, v čas svůj zcela určitý, kdy lidé vracejí se zase z letních svých sídel do Prahy, kdy studentů a studentic přihání se denně houf, kdy vítr fouká už ze strnišť,* kdy po Vltavě poletují — mořští rackové a za městskými branami velcí papíroví draci — zkrátka kdy už je po žních, doba posvícení, doba podzimních hodů. Ale právě proto, že ta doba vrací se rok co rok s takovou pravidelností milou, měli bychom ji také nějak očekávat, rok co rok něčím vítat —

Doba nynější, kdy všude u nás květou výstavy národního vyšívání, dává myšlénku sama. Ozdobme si přece už svoje domácí stoly! Cokoli hodujíce beřeme do ruky, ať to — má ráz český — ubrus, ubrousek, všechno! Němci mají v tom skutečně bohatství už celé, u nich veškeré stolní prádlo i náčiní je dávno pokryto vhodnými, zábavnými, podnětnými pořekadly, národními, básnickými atd. My si jich dovedeme vymyslit také, těch říkadel vhodných, máme ale už i z úst samého lidu zásobu pěknou.

* Podotýkám výslovně, že také tohle „strniště“ není žádnou narážkou politickou, a že nemíním snad naposled naše strniště národní! Z toho arci na nás teď také fouká, a po čertech studeně — mandele jsou odveženy, neprozřetelní hospodáři nevědí ani kým — ale ticho — ticho!

„Požehnej pánbůh!“ — „Host do domu, bůh do domu!“ — „Ber, než se sklízí, — u nás se nepobízí!“ — „Dobrého od repetice!“ — „Prázdná mísa kuchařku chválí.“ — „Polívčička grunt — a masíčko špunt!“ — „Po pečeni korbel piva — tak bývalo odjakživa!“ — atd. — atd.!

Myšlénka se mi líbí — nelíbí se také jiným? To si myslím — já mívám nápady — já *nejsem letošní!*

Tohle mi ostatně asi každá čtenářka věří. Ale usedne si čtenářka teď? — a bude šít?

NÁRODNÍ LISTY 11. září 1887

△ *V Praze 17. září*

Byl jsem za branou. Mohl bych sice napsat: „byl jsem až za branou“; ale vypadalo by to, jako že se chlubím podnikavostí svojí, a proto pravím jen mužně a prostě: byl jsem za branou. A viděl jsem tam kluka a ten kluk měl papírového draka a ten drak byl ve slovanských barvách. Ano!

Kdo povrchně soudí, řekne: „No což! Vždyť i lidé dorostlí, například čeští novináři, pouštívají každý okamžik papírového slovanského draka, a není z toho také nic! Hračka!“ Ale pravý myslitel, jako například já, soudí jinak. Ten řekne: v dítěti je divinace. Dítě je matce přírodě mnohem blíž než takzvaný člověk už vzdělaný a jeho pud je často bystřejší nežli náš dorostlý rozum. Dítě provádí neuvědoměle a jenom hračkou a jakoby ve snu věci, na kteréž výklad náš nejduchaplnější pak ani nestačí. Říkáme, že dítě má „anděla strážce“; ale ten přece není ve světě jen proto, aby svěřence svého chránil před puchejřem a boulí, před zelenou a žlutou modřinou, ont řídí zajisté nejen dítěte kroky tělesné, nýbrž i jeho kroky duševní, abych to jasně řekl.

Jenže my nevíme jak a proč. Vezměme za příklad dětské hry. Prosím: *proč*pak je tedy nejprvnější ze všech her, hned na počátku března, hra o fizule? Proč po ní hned přijde míč, velký a malý pasák a poklepaná? Proč nato špaček? Proč „honí se prase do Prahy“ jenom ku konci července a na počátku srpna? Proč nechává se drak stoupat teprv až v plný podzim? *Proč?* Někdo řekne: o fizule se hraje proto na počátku března, že nemožno dříve do země nadělat důlků; a drak se nechává proto stoupat až na podzim, že pak už jsou pole všude prázdná, dole na zemi místa pro rozběh, nahoře pod nebem větru pro rozlet více než dosti.

Inu — pročpak by na konci devatenáctého století neměl vzdělanec pro všechno na světě nějaký důvod! Ale proč tedy nehraje se na podzim, na těch prázdných polích také míč? Proč například v červnu nehrabou se fizolové důlky? Aha! Darmo kladu ruku na své myslitelské čelo, darmo snažím se proniknouti věcí těch původ a vzrůst a běh — nikdo ve světě to neví, já také ne.

Ale teď dále prosím! Když jsem byl malý hošík, před více než čtyřiceti lety, nejraději hráli jsme si „na vojáky“. Hráli jsme sice také rádi „na raubíře“, ale poněvadž jenom asi polovička přitom mohla být raubíř a druhá polovička musila být policajt, a podivným způsobem srdce nás každého spíše ku raubířství táhlo, byly z toho jenom pak rozmíšky samé, hra mívala příliš brzký konec, a proto jsme vždycky raděj hned zas hráli si na vojáky. Každý z nás byl voják, i ten, který nosil ještě kalhoty vzadu na knoflíčky, — všeobecná branná hotovost. A o čtyřicet let později je všeobecná branná hotovost už u dorostlých: co občan, to voják! — Víme my, co bude za čtyřicet let z toho slovanského draka? Dnes létá drak ještě jednotlivě, za deset let budou již létat v houfích, a za čtyřicet let bude už každý náš kluk sám takový drak, a sice všeslovanský drak. Všeobecná dračí hotovost.

Dovoluju sobě tedy vysokou vládu, slavné též úřady naše, zavčas na tuto věc upozornit. A dovoluju sobě nabídnout také ihned svoji radu, nežádaje ani za to udavačství, ani za tu příradu odměny jaké. Pomoc leží zde zase v samé duši dětské, a sice zrovna zas v té neodolatelné touze po hře na vojáky. V jiných státech, ač z jiných asi důvodů, zdá se že duši dětskou už trochu pochopili. Ve Francii jsou už organizovány celé „bataillony školáků“, cvičení — řekněme vojensky pravidelná hra — děje se na nádvoří škol, jednou za rok děje se i velká přehlídka veřejná. Po nich přicházejí Němci — právě vydal Krabbe ve Štutgartu „Inštrukční knihu pro infanteristu. Pro děti *ku hře na vojáky*“. Pospěšme si za Němci. U nás je armádní řeč němčina. Budou-li ti malí vojáčkové jakoby přípravou k velké vojně,

musí přirozeně jich cvičebným jazykem přitom také být němčina, i na školách českých. Ze všech germanizujících prostředků ve světě nejlepší — porozuměla mně už vysoká naše vláda? Dávám jí svoje požehnání, a podpory českých říšských radů může být naprosto jista. Bude-li zapotřebí, aby se v ministerstvě vyučování kvůli tomu zřídil nějaký odborní rada, my na něho dáme ročně 10 000.

Až mne ruka z té loajality bolí! Ale je teď časová, ta loajalita totiž, nastávát podzimní zasedání říšské rady a my svůj při tom úkol známe z „ff“. Je vůbec nová „sezóna“ — *podzimní* sezóna, jakož jsem už ondyno trefně poznamenal, a ten papírový drak (nebojte se, já už se o něm nerozšířím) je jednou z nejbezpečnějších známek její. Domnívám se, že i vlašťovky podle něho se řídí, a divoké husy a kachny, a čápi a sluky, a když drak zaharaší, že to ptactvo začne si protahovat křídla.

Je podzimní sezóna, výletníci se vracejí houfně, kdož se ještě nenavrátili, oznamují už poštou svůj příchod, kdož ho neoznamují, jsou arci snad ještě někde v cizině, někde v dáli. K těmto se obrací mysl má zde ještě v naději nějaké, ač už jen slabé. Snad jsou teď někde ve Švýcarsku, snad dnes právě lezou na Montblank, snad dá pánbůh, že někde sklouznou a zlomí vaz. Času mají k tomu pořád ještě dost, příležitost naprosto dobrou a nastalé už podzimní mlhy a sněhové vánice jsou pro ně vzácnou výhodou. Když my Čechové nemáme ale žádného štěstí! Co tu bylo letos v těch švýcarských alpách zlomených vazů, rozbitých mrtvol, pohřešených lidí, noviny byly plny a plny jmen a obšírných zpráv, celý svět zajímal se o ty zprávy — ale Čech nebyl mezi těmi lidmi ani jeden! Jako bychom ani nebyli ve světě! Tyl napsal kdysi, že kde ve světě je nějaká díra, vezme pánbůh Čecha a už ho tam vlepí. No ve Švýcarsku je přece hodně ještě děr! — A „tomu člověku“ — míním Tyla chtějí v Praze postavit pomník! ké

Je podzimní sezóna a nejen vracející se výletníci, ta venkovští žáci a žákyně a s nimi rodičové co několikadenní hosté plní chodníky všude po ulicích. Hlavní starostí rodičů

je arci pro dítě dobrý byt. Ale nemívají ve výboru pravého taktu. Vždyť já to přece vím! Jsou tomu asi dvě leta, co jsem dal na tomto místě na srozuměnou, že bych třeba také přijal nějakou slečinku na byt a na stravu a vůbec na všechno. Může být pro pořádnou pannu snad lepšího bytu než u pořádného mládence? A vidíte — nepřihlásila se matka ani jedna! Všechno na světě už se nějak kazí, i ty matky — ó matky — matky!

A druhou starostí je „velkoměstský“ doplněk šatu. Jenže je pro to nyní doba právě nejnevýhodnější; všechno má být přece moderní, a o letošní podzimní a zimní módě se ještě nic neví. Jenom tolik se ví, že ty ovčácké čepice, s těmi daleko kupředu vyčuhujícími stínidly, které se na letní dobu pro dámy dělaly ze slámy a jimž modistky říkají „manilla“, zůstanou i pro zimu, jenže s kratším stínidlem a zhotoveny z plsti. Dále se ví, že mužský zimník bude letos ještě širší, ještě delší, ještě větší, než byl vloni, tak velký, že jej „někdy ani *hodně* velký člověk nebude moci zaplatit“. A konečně se povídá, že bálové šaty dámské budou o maso-postě — jakpak bych to řekl — no ještě „menší“ a dámy ještě dekoletovanější, nežli byly už vloni. Co je mi ale po tom, já do bálů nechodím! Já se ostatně přidržuju kostýmního náhledu všech dobrých básníků, a ti tvrdí svorně, že pro dívku „roucho nevinnosti je rouchem nejlepším“ — na to se ale nepotřebuje zrovna mnoho látky!

Je podzimní sezóna. Strká se to všude po chodnících i cestách vozových, vodí se to nepustmo v řadách po pěti i šesti, a celé oblaky jakés se nad tím zdvihají k výši, takže konce ulic vypadají zrovna až černě. Venkované tvrdí, že je to prach a že tu nemohou ani dýchat. No, bylo by nezdvořilé, kdybych se chtěl s nimi, s hostmi, hádat; ale tolik dovoluju si přece jen podotknout, že mezi prachem a prachem je rozdíl, a tohleto že ten pravý prach pražský, magistrátně uznaný a potvrzený, vlastně *není*. Náš pravý prach je jenom od 1. června do 31. srpna a tu se ulice kvůli němu také kropí; od 1. září je pak už nadobro po něm — vždyť přece vidíte, že ulice už se teď nekropí!

A pak také ti venkované krčí tu nosy a říkají: „Noviny přece jen píšou pravdu — *pročpak* tady vlastně ty kanály tak ukrutně smrdí!?“ Dětinové, *proč!* Zeptejte se na radnici, že nalézt příčiny není zde věc snad jen snadná. Použil jsem právě uplynulé letní doby, pozoroval jsem, přemýšlel jsem, a lichotím si, že jsem už přece tedy sám na všechny ty příčiny přišel. Pražské kanály smrdí, když je hezky; neboť pak není tu žádného proudění vzduchu a vystupující zápach nemůže z místa. A pražské kanály smrdí, když není hezky; neboť pak je vzduch barometricky těžký a nedovolí zápachům, aby odplynuly. Pražské kanály smrdí, když prší; neboť vnikající déšť rozmíchává pak podzemní ty kaly... atd. A pražské kanály smrdí, když neprší; neboť pak nevniká žádná voda pod zem, neproplakuje kaly ..., atd. Pražské kanály — ale já o tom vydám brožurku zvláštní (pseudonymně, František Voňavka) a tam se toho všeho každý žádostivý dočte správně a jasně. Prozatím jen ještě podotýkám, že těch příčin, pro které pražské kanály smrdí, je 365, o přestupný rok 366.

A konečně nad tím vším kroutí venkované hlavou a říkají: „To není pak divu, že v *Praze* je úmrtnost tak strašná!“ Arci, arci — ale zato máme my v *Praze* nejkrásnější funusy na celém světě! A to je také něco! Hned vloni jsem chtěl také o té věci dát širšímu obecenstvu řádného poučení a jenom náhodou sešlo na škodu obecenstva pak zase z toho. Byl' oznámil jakýs pan profesor do cyklu přednášek určených *pro dámy* také jednu „o nynější úmrtnosti v Praze“ — *pro dámy* nemůže se ani myslet předmět pikantnější! A už jsem byl tedy rozhodnut, že hned po něm budu mít pro dámy přednášku zase já, a sice: „O funusech, jejich významu zdravotnickém a vychovatelském“ — také předmět pěkný!

Já jsem sice nikdy ještě veřejně nepřednášel, ale dovedu si průběh zcela živě myslet:

(Velký sál na Žofíně. Paniček a slečinek plno, zrovna k umačkání. Spisovatel pan △ vystupuje na pódium, elegantně se pokloní, zasedne k stolku a začne hlasem zvučným a sympatickým.)

„Vysoce ctěné paničky! Vysoce ctěné slečinky!
(„Výborně!“)
Jsou lidé, kteří se diví, že dámy chodí tak rády na funusy.
(„Hanba jim!“)

A přece nikdo neupře, že ta hodinka strávená tam venku za branou, ten vzduch tam jasný a čistý musí na zdraví všech ve funuse se sdílejících míti vliv co nejprospěšnější. A nejen vzduch, také sama již ta jízda v kočáře, to lehýnké houpání a potřásání. Jsouť mnozí lékaři, moudří, ano věhlasní, kteří přímo doporučují jízdu v kočárech jakožto prospěšnou zdraví, zvláště ale jakožto fedrující trávení a zažívání...

(Sálem zachvívá nespokojené mručení. V pozadí ozvalo se jednotlivé „Oho!“)

Vezměme ale raději tedy stránku toho mravní. Do jednoho kočáru sesednou čtyry dámy. Ke kávovému stolku sesedávají obyčejně také čtyry dámy. Není ale občas, někdy, vítána změna? Není do řady každodenních kávových společností vítána tedy zase například taková společná zábava funusová...

(Mručení roste. „Oho!“ na všech stranách.)

Rozumějme si dobře, vysoce ctěné! Já se právě zastávám dám a jejich ctností! Damám se vytýká, že nemohou a nemohou posedět spolu, aby někoho nepomluvily, jak říkáme nesemlely. V kočáře o funuse zajisté nemlčí, zajisté také mluví — a o komže mluví? Nejspíš tedy o tom mrtvém. Lze sobě ale myslit, že by ho zrovna v ten jeho den, o tom jeho funuse, také pomluvily? Ó nikoli! Tím ale je hanebný úsudek o damách a klepech jejich vyvrácen již co nejlíp, tím je podán důkaz, že jsou skutečné dny, kdy dámy se hrdinně přemáhají, kdy ani nepomlouvají...“

(Ukrutný rámus. Dvéře sálu se hřmotně rozevrou. Pan △ letí přes schody, půvabně jako anděl.)

NÁRODNÍ LISTY 18. září 1887

△ *V Praze 8. října*

Letos je tomu tedy zrovna padesáte let, co elektrický telegraf počal sloužiti lidstvu. Umožnilo se to jedině tím, že pojednou objevila se tenkráte řada nových vynálezů, o nichž lidstvo předtím nemělo ani tušení.

Pamatuju se na to jako dnes. Byl překrásný, tichounký den srpnový, bylo po obědě a já seděl na prahu domu „U dvou slunců“ v Ostruhové ulici. Měl jsem na sobě bílou košilku, černé kalhůtky, tkalounovou jednu kšandičku kosou přes rameno a už nic víc. Lokty jsem měl opřeny o kolena, bradu opřenu do dlaní a díval jsem se před sebe, kamsi přes ulici, nejspíš do dálných časů příštích.

Seděl jsem tiše. Ale když jsem se jen trochu bystřeji pozoroval, nemohl jsem nevidět, že se děje něco ve mně asi velikého, ba že je mně skoro tak, jako bych chtěl rodit. Náhle jsem sebou škubnul. „Poslouchej,“ spustil jsem na sebe a hlas můj chvěl se plnou opravdovostí, „takhle to už s tebou věru dále nejde! Copak to žiješ vlastně za život, propánaboha! Vždyť jsi dosavadní svůj věk téměř jen prospal, projed a provrněl — jsi dnes už tři roky, jeden měsíc a dvanácte dnův stár a pro svou nesmrtelnost neučinil jsi ještě ani nejmenšího — hanba!“

Cítil jsem, že mám pravdu, a proto jsem ši raději ani neodpověděl. „Jakpak,“ pokračoval jsem po chvíli tónem měkkým, lichotivým, „kdybys takhle lidstvu pomohl k něčemu velikému, neobyčejnému? — Přemýšlejme! — Elektřina například už je vynalezena, tu už tedy nevynajdeš — viď?“ — Kývnul jsem lehýnce hlavou, že elektřinu už nevynajdu. — „A elektrický telegraf je, v principu alespoň, už také vynalezen.“ — Kývnul jsem, že nevynajdu ani elektrický telegraf. — „Ale uvést, upravit ten telegraf

k praktické potřebě, to je teď věru úkol krásný! Jakpak, kdybys tedy tadyhle zasadil své síly?“ — Byl jsem už věru zvědav. — „Nemusíš se ani sám snad přespříliš namáhat — ale jakpak kdybys nechal Wheatstona a Cooka vynalézt telegraf jehlový?“ — Oko se mi začalo jiskřit. — „Dále pak nechal Siemensa a Halskea vynalézt aparát ukazovačový?“ — Na tváři se mi rozhostil úsměv. — „A Morseho v New Yorku nechal vynalézt aparát psací — he?“ — Byl jsem překonán. Neodvětil jsem sice ani jediného slova, ale mlčky jsem si stisknul pravici svou mladě mužnou, věc byla smluvena.

Také se tedy stalo! Wheatstone a Cooke konstruovali aparát jehlový, Siemens a Halske aparát ukazovačový a Morse vynalezl aparát psací, to jsou fakta historicky známá, jichž mi nepopře asi nikdo. Zcela dosud neznámy jsou však tedy *podrobnosti* onoho památného, překrásného dne srpnového, kdy „bylo po obědě a já . . . atd.“; nikde, v žádné historii 19. století, v žádné učební knize o výzkumech lidského ducha není o nich ani zmínky, a proto je zde vypravuju. Nečiním to věru ze samolibosti žádné. Ne kvůli slávě. Ne kvůli díkům, vyznamenáním, řádům. Nenáležím k těm, kteří se domýšlejí, bůhví jakéže je to štěstí pro národ, když někdo z nás dostane nějaký řád. Já myslím, že po Čechách je už dosti řádů. A co neřádů! —

Padesáte let tedy už se těšíme výhodám telegrafu elektrického, tomu dobrodiní neocenitelnému a mnohými vskutku také nedoceněnému. Ono se nám — to dobrodiní totiž — dává jen po drobtech, dává ale denně, a my ty drobty sbíráme rovněž denně a jak mlsně po svých novinách, zrovna jako by to byly úlomky nějakého sladounkého dortu. Když si tak člověk pomyslí, co by si počal, kdyby se pojednou nedověděl, že „dolní sněmovna pešťská ustanovila volbu adresního výboru na zejtřek“, že „Crispi přijel dnes odpoledne do Říma“ nebo že „přesazení generála Caffarela odůvodňuje se jednáním jeho soukromým“, — člověku jde při té myšlence až hlava kolem! — Denně potěšujeme se tím, cože se kdekoli ve světě včera příjemného

a pěkného stalo; těšíme se ale také již tím, cože pěkného stane se asi zejtra, vždyť rychlé zprávy dovolují nám do budoucna soud i naději. Arci někdy dovíme se i věcí, na kteréž by třeba po čtyrech nedělích, ba i po čtyrech letech bylo času pořád ještě dost! Jako například teď, že pan doktor Rieger se vyjádřil, že cítí v sobě statečnost napořád stejnou, pranic neumenšenou a že nás povede napořád tedy dále, stejně statečně jako dosud. Zpráva se rozlítla a záchvěv hrůzy běžel po celém českém kraji.

Také ani to nebylo tyhle dny zrovna příjemné, co padesátiletý jubilant elektrický telegraf zvěstoval nám o cestě pana Gautsche po Haliči a tamějších městech. Excelence navštěvovala polská gymnasia a hřebčince, a excelence se o chovancích ústavů těch vyjadřovala všude co nejpochvalněji, vynášejíc především jich v němčině pokrok nepopíratelný. Nevím sice okamžitě, navštívila-li excelence také nějaký hřebčinec v Čechách; gymnasia česká excelence však navštěvovala a naše němčina se jí tam neráčila líbit ale pranic. Což člověka velice musí bolet.

Takové zprávy ovšem líp kdyby sobě ctihodný jubilant podržel někde v tom svém drátu. Nebo kdyby je slavná redakce toho kterého listu prostě umlčela. Šířit se jimi zbytečně nálada těžká, kormutlivá, a té máme v nynější podzimní době beztoho každý dost už v sobě. Šedivé nebe teskní nám zrak. Páchnoucí mlhy dusí nás v hrdle. Dlouhé večery šněrují nám srdce. Darmo se hledíme povyrážet nějakým žertem dobrým, darmo si klademe otázku výroční: „Mnoho-li má na severní točně, kde je půl roku den a půl roku noc, diurnista — denního platu?“ — my to nevíme a ani se tomu neusmějem. Ba ani vtipy ještě starší nemají pro nás teď síly a řízu.

Člověk se stává tichým a dobrým. Mám prosbu! Jakož jsem ondy už řekl a jakož každý procházející se Pražan ví, je nyní jako vždy v tento čas Vltava oživena mořskými racky. Není jich mnoho, ale poskytují rozkošný obraz. Houpají se po rozčeřených vlnách, mizí v nich a zase se na nich pojednou objevují, náhle vyletují přímo z vody, jako

by byli seděli někde na volné větvi, krouží vzduchem, vesele kráčou, a zase zapadají — obraz velice milý. Kdo nepoznal moře, může si učinit hned zde doma ponětí o životě bělostných těch ptáků; kdo ale poznal, kdo sám trávil dny a noci na palubě korábů tichých, rozpomene se na steré dojmy, na mnohé půvabné okamžiky, kdy takový pták prostředkoval jaksi mezi ním a pevninou dálnou, kdy byl mu soudruhem, zábavou, útěchou, — po celé hodiny dovedu se toulat nábřežím a pohlížet na jejich hru a pastvu!

Ale — páni střelci nám je odstřelují! Pohlížejí na ně co na vítanou vzácnost a nemohou si odepřít rozkoše bouchnout po nich olovem a prachem. Okamžitá radost jednotlivce, která je na újmu radosti jiných lidí, ba tisíců jiných lidí! Tedy — uctivá prosba — —

Ale snad je pan střelec manželem, snad i otcem, a potřebuje vzácného peří na výzdobu klobouků dámských? Arci, to by byla příčina na vyhubení třeba celé přírody: dámy se musí vždycky něčím zdobit, budou vždycky musit a musily hned už tenkrát, když jsme pálili ještě lojové svíčky — přes lojové svíčky totiž moje paměť nasáhá. Tenkráte se tedy říkalo: „Ženská je jako lojová svíčka; pucovat se musí pořád!“ — nu a lojové svíčky přestaly a ženská pořád ještě „pucovat se musí pořád!“ Jenže, pane manželi, ctěný otče, péra se teď už na kloboucích nenosí, nosí se jen široké stuhy, kusy šedivé látky atd. Chcete-li damám učinit radost, kupte jim raděj několik tuctů krásných kapesních šátků, a na každém z nich zdobně a jasně vyšité celé jejich jmeno, to je teď móda! Kdyby se šátek ztratil, nebo třeba jen upustil, aby se mohl majitelce zase hned vrátit, — jiného účele to jmeno nemá — ó zajisté ne! Jenže by se mělo snad také připojit ještě příjmění, ulice a číslo; když najdu šátek a stojí na něm „Máry“, — znám já po nebi všechny hvězdičky, po zemi všechny „Máry“?

Ale kazím-li střelcům takto radost, chci dát zase náhradu — ne jim, zato jiným třeba lidem. Takovým, kteří nějaké radosti v tomto životě nejspíš potřebují, kteří jsou politování nejhodnější a také nejlitovanější, — pražským domácím

pánům. Blíží se teď čtvrtletí nové, já je na něco upozorním, co by se z ciziny mělo k nám snad zavést.

Jak známo, mají páni domácí náramně neradi děti, totiž cizí děti. Nájemník, který má dítě, není ani žádný „hodný nájemník“ a nájemník, který má pět dětí, — no ten už je zrovna jako kominík, a kominíka nevezmou do bytu po Praze snad nikde.* Ale ono bývá dnešního dne o nájemníky někdy bohužel přece jen nouze — a prázdný byt, jak známo, ničeho nenese — i připadli tedy jinde domácí páni na myšlenku novou a skvělou. Děti „kazí byt“, děti znešvaří celičký dům, dobrá, přirazí se něco na děti k činži.

A účet může už od příštího prvního, tam, kde se činže napřed platí, znít asi následovně:

Pan J. N., nájemník.

Za plyn a vodu na tři měsíce	3 zl
Za bydlení	150 „
Za tři kusy dětí, v stáří do desíti let po 15 zl . .	45 „
Item za dva kusy v stáří do patnácti let po 10 zl	20 „
Dohromady	218 zl

Arci je možno, že mně za tento pokyn pánům domácím nájemníci nebudou snad ani vděčni. Ale, upřímně řečeno, já si vděčnosti nájemníků ani nevážím!

NÁRODNÍ LISTY 9. října 1887

* Znám jednoho člověka, který nebožák je nejenom *kominík*, nýbrž ještě k tomu má i *pět* dětí! Byl už zrovna v zoufalosti, nevěděl kde bydlet. Ale pomohl si přece; koupil si svůj *vlastní* dům, velký, pěkný — na kominíka myšlénka zajisté dosti světlá!

△ *V Praze 22. října*

Padl „šedivý mor“ na mouchy a fejetonisty. Nechť vezmu dvacet třicet časopisů do ruky, o nějakém dobrém fejetonu v nich nikde ani stopy! Těch pět šest sloupečků se sice plní — plní — ale péro jako kdyby mělo na nožičkách plíseň, myšlénku jako by byla ofoukla nějaká kolčava a panu spisovateli jako by se chtělo spát, únavně spát. A některé z nejlepších firem učinily docela už rozhodný bankrot a nevyplácejí ani nedělní své směnky vůbec: časopisy jejich vyrovnávají se s čtenářem věřitelem teď v neděli už čímkoli a dávají mu na jeho požadavek deset percent. Po letní mrtvé sezóně úvodních článkářů a politiků přišla po Evropě zcela neočekávaně podzimní mrtvá sezóna fejetonistů, a nikdo neví ani proč. Jen v tom je mezi pány evropskými fejetonisty hlas jediný a svorný, že taková nouze o myšlénky a nápady nebyla ještě, co svět světem stojí, — a já jsem příliš kolegiální, než abych s ostatními nesouhlasil, už kvůli lidem. „Duchaplni“ jsme ovšem napořád všichni dál, to se rozumí; ale copak je nám všechna duchaplnost platna, když — nás nic nenapadá!

Mně je těch mých kolegů srdečně líto. Povídám: nejlepší firmy, a na mizině! Tak například jeden z nich, je tomu zrovna teď čtrnácte dní, zahájil po letním, žurnalistickou etiketou předepsaném odmlčení se zase tedy podzimní svoji činnost a já s dychtivostí neobyčejnou padl jsem hned na první jeho práci, neboť dotýčný patří k firmám právě tedy nejlepším, má myšlének a nápadů plnou lebku a člověk se může od něho leckdy i něco vypůjčit. Ustrnul jsem; ten nebohý psal — „o prádle“! Totiž o lidech, jichž úhlavní myšlénka není jiná nežli bílý límec a bílá manšeta. Nevěřil jsem ani zraku, šlehnul jsem okem rychle přes celý článek

až na konec — manšety — límečky — prádlo! A když jsem četl, že jsou lidé tvrdící, „kdo nosí jednu bílou kravatu dva dny po sobě, to že není člověk, — nýbrž čuně," — bolestně jsem si povzdechl. A když jsem pak dále četl popis, jakže v době předbřeznové „každý jen poněkud slušný" zasílal týdně koše prádla pro vyprání až do Paříže, — tu jsem se zachvěl až do hloubi své duše. A když pak pan fejetonista zakončil „vtipnou raketou" o tom „polském židu, který se domníval, že Rothschild od rána do večera nedělá pranic jiného, než že se pořád a pořád převlíká do čerstvých košil, poněvadž mu toho prostředky jeho dovolují", — nu, tu jsem položil hlavu už na stůl a trpce jsem plakal!

Byl jsem dlouho celý bez sebe — inu jsem já takový hlupáček dobrý! A pak jsem honemhonem přemýšlel, cože tu dělat. Chtěl jsem učinit mezi svými známými a přáteli sbírku, poslat nebohému kolegovi do Vídně trochu tedy nějakých těch našich vtipů a nápadů a sám se nešanovat a také ku sbírce pořádně přispět; ale pak jsem si pomyslil: Naposled ho urazíš — ech co, nech toho být — však on mu pánbůh ještě nějak pomůže — vždyť beztoho víš:

Kdysi novinář a kočka
spadli do studny až na dno dolů;
že však oba drápy měli,
vyškrabali zas se šťastně spolu. —

Ó ne, obecenstvo není tím dalesem ani dosti málo vinno — ó ne! Obecenstvo je dnes zajímavé jako kdykoli jindy, viz „Denní", viz „Různé zprávy", viz „Soudní síň". Ono napořád roztomile krade. Ono půvabně vraždí, samovražd-dí, křivopřísežní. Ono s ochotou až dojemnou sráží se ve vlacích, uhořuje v divadlech a lítá z mostů dolů. Ba i ta „nelidská" příroda věrně nám přispívá k pikantnostem denním. Každý okamžik ožene se někde nějaký voloušek jazykem a spolkne pánu svému nějakou tu bankovku velkou. Nebo vyskočí si kočička na rameno své paní a ukousne jí ouško. Nebo se objeví někde v některém rybníce — nej-

obyčejněji v Štýrsku — inteligentní kapr, který „běhá“ za svým pánem kolem břehu a promlouvá jakoby lidskou řečí. Ach — obecenstvo a příroda *vůbec* věru nemohou za ten „šedivý mor“ — sám pánbůh ví, odkud na nás padl!

Zvláště my žurnalisté čeští nesmíme si dovolovat nářků. Naše obecenstvo pracuje nám přímo do rukou, vybírá už samo za nás, dává nám pokyny převýborné. Když si dám k sobotě v redakci všechno sdělit, cože za jediný týden z obecenstva přišlo, zrovna až trnu. Jako trnu například zrovna tenhleten týden.

Prosím, tady je malý a přísný výbor, vesměs věci jen znamenité, jak sami zasilatelé tvrdí:

Že prý od té doby, co kavárníci kvůli drahotě nepraženého zrna přirazili na sklenici kávy krejcar, vaří tu kávu už jen z cichorie. O čemž prý by se dal napsat „článek znamenitý“. Podepsáno 22 dám, mezi nimiž 14 „Fróny“. Bohužel zapomněly dámy uvést ty kavárny výslovně, kdeže se to ukrutenství děje.

Že prý paní radová . . .ová nosí falešné zuby, a sice ve všední den jiné a v neděli zase jiné. Je prý to „úplná pravda“, a kdyby se to dalo do novin, dělalo by to prý po celé Malé Straně ukrutnou švandu. —

Že prý bychom měli přece také jen do té „židovské otázky“ v českých novinách trochu jednou šťouchnout. Vzít prý to ze stránky zcela nové. Říci: filosemitismus, antisemitismus, to že jsou dnešního dne samé už jen nesmysly holé. Dnešního dne jsou prý vlastně všichni stejní, žádný rozdíl. Křesťané jsou prý vlastně jenom špatně pokřtění židé. A židé jen hodně obřezaní křesťané. —

Že prý Němci, jakož sobě všeho všímají řádně, všimli sobě řádně také už filoxery čili révokazu. Zpytovali jeho bytost, nejlepší proti němu způsob boje, a již minulého měsíce zařizovali zvláštní poučovací o něm běhy — „Reblauskurse“ — vypočtěné vždycky na tři dny, pokaždé pro 18—20 posluchačů. Němci mají prý tedy už i svoje „Reb-lausschulen“, „Reb-lausschüler“, „Reb-lauslehrer‘

— mohou prý se o tom činit ještě velmi mnohé znamenité vtipy další . . . —

Že prý nám z obce . . . v Roudnicku zasílá někdo — „přítel listu“ — na ukázku brambor zcela neobyčejné velikosti, na důkaz, „čeho všeho je česká půda schopna“. Váží prý celou libru a měli bychom jej dát do novin, nejlíp do nedělního fejetonu . . . —

Že prý nám z obce . . . na Táborsku zasílá někdo — „přítel listu“ — také jeden brambor, vážící docela už půldruhé libry, pravou znamenitost. Měli bychom prý jej dát do . . . atd. jako nahoře. —

Že prý — zrovna teď mezi psaním přinesl posluha lístek — má dnes jistý list vídenský znamenitý vtip politický. Doktor Rieger stojí tam na obrázku před shromážděným Českým klubem a komanduje:

„Jen hodně se mračit, hodně pěstě zatnout, aby až pan ministr přijde, celý klub mohl jakoby z jednoho hrdla říci:

‚*Poníženě ručičku líbáme*, nejmilostivější pane vyučovací excelenc-ministře!‘“

To je prý látka k fejetonu zrovna znamenitá, pro vtipy co nejznamenitější . . . —

Že prý bychom neměli toho trpět — žertovně neměli toho trpět —, aby někdo ku dni 2. listopadu, na hru Mlynář a jeho dítě, oznamoval, že půjčuje za levnou cenu kostýmy pěkné. Udělat vtip, cože může být pěkného na těch kostýmech pro Mlynáře a jeho dítě — na starém kožichu pro mlynáře, na plášti pro hrobníka, na rubáších pro několik mrtvých! Udělat ještě jeden vtip, aby se toho chytla jako policie, z ohledů zdravotních: půjčovat potřebované už rubáše . . . —

Že prý bychom se měli ale zcela doopravdy vysmát té nejnovější dušičkové módě pařížské, která beztoho přijde asi brzy také k nám. Dát skřínky na hrob, do nichž by navštěvovatelé házeli své vizitky, aby rodina zvěděla, kdože na zesnulého ještě myslí! Je prý to nemravnost a lidé budou tam dávat vizitky, jen aby se zalichotili živým. Toť prý by tam mohl u hrobu stát také o Dušičkách portýr, na

poctu pánů navštěvovatelů. A nějaká salónní dáma, která by ty příchozí přijímala a podávala jim sesle, „aby nevynesli spaní“. —

Inu — co nápad, to perla! Čtenář už jistě vidí, my že věru nejsme jako ta nuzota ostatně-evropejská, nám českým fejetonistům že je zrovna hej! Jenom některý takový znamenitý nápad tedy vzít, znamenitě ho zpracovat, znamenitými vtipy prošperkovat...

A teď nechť si čtenář pomyslí moji bolest, když zrovna v tom okamžiku, kdy chci podat takového znamenitého zpracování příklad, pojednou pozoruju, že jsem pro dnešek vlastně už hotov, že nesmím věru už ani ...

Ach — tak přichází člověk o radosti své nejbujnější!

NÁRODNÍ LISTY 23. října 1887

△ *V Praze 29. října*

Zima je tedy už zde! Neuprositelně, neodvratně, a musí v ni věřit již i optimista největší, neboť: sbor našich obecních starších začal se právě už radit o „říčních koupelích pro lid“! Ta dlouhá, nekonečná zima naše — ach čeho všeho zakusíme, nežli zase přejde, než přijde zas květen, červen, než bude zcela zas slunno a teplo, než sbor obecních starších našich začne se radit o „ohřívárnách pro lid“!

Nemohla si tedy už pomoci, ta zima, a „odevzdala nám vizitky svoje“. Minulou středu sypala je už všude po střechách pražských. A minulý čtvrtek, jakmile jsem vystoupil z domu, chrupla mi vizitka pod nohou. Zima dechla na kaštany a ořechy, a poslední listí se zapotácelo z větví. Dechla do zahrad a spálila poslední květy i pod sklem. Vyndaváme za záokní květináče a sazenky, sypeme tam místo nich drtiny, klademe mech, nalepujeme vatu, a brzy bude všude po domech pusto a smutno. Ale nejásej, zimo! „Není ve světě zla, aby nebyla na ně nějaká cibul,“ říká český ovčák.

I vezmeme tedy tu cibul — lepší už sortu, kus za 20 kr —, dáme ji do hrnku, jenž je spíše vysoký než široký, do země živné, která je spíše písečná než tučná, dáme tu cibul do té země zrovna jen tak až po její krček, dáme na dno hrnku trochu střepů, aby voda odtékala rychle, zalijeme to řádně a postavíme pak někam do sklepa, do tmy, a počkáme, až kořeny se provinou hlínou a nahoře listí už začne nasazovat špičky. Pak to vezmeme do světnice a přikryjeme květinku kornoutem temným, aby nehnala předčasně do květu a zatím ještě pěkně do stonku rostla. A pak už tu budou vánoce nebo Nový rok, a tu nám už tedy rozkvěte bílá „hyacinta římská“ a růžová hyacinta „Homerus“ a šarlatová „Pelis-

sier“ a dvacet ještě jiných druhů, a nám bude z toho zcela zas jarně a my budeme mít radost velikou velmi. A vedle hyacint pokvetou nám také ještě tulipány a narcisy a krokusy a iridy, a my také z těch budeme mít radost, třeba arci ne zrovna takovou jako z hyacint. Alespoň já ne!

Já miluju hyacinty. Protože jsou podobny dívčinám a protože já miluju také dívčiny. Já — já — — ale prosím čtenáře teď nejprve a co nejuctivěji, aby laskavě zanechal ten svůj impertinentní úsměv! Copak na těch svých úšklebcích čtenář vlastně má? Že tomu nejsou snad ani čtyry měsíce, co jsem zde řekl a provedl, že *růže* jsou podobny dívčinám? To je poznámka naprosto všetečná, abych tak řekl. Já mohu přirovnávat, jak, kdy a koho chci. A *just* jsou dívčiny podobny nejen růžím a hyacintám, nýbrž i slunečnicím a jiřinkám, malvám a balzaminám, vůbec všem květinám a rostlinám na světě, ba i kopřivám! A já to čtenáři jednou i dokážu, bude-li mne zlobit!

Povídám ještě jednou: hyacinty jsou podobny dívčinám. Podobnost bije zrovna do očí. Jako hyacintám sluší nejlíp země, která není ani suchá, ani tučná, také dívčinám sluší nejlíp, když nerostou ani do sucha, ani do tučna. Jako prospívá mladé hyacintce, když se dá do tmy a do koutka, tak také prospívá mladé dívčině, když — „Sedávej, panenko, v koutě, budeš-li . . . atd.“ Jako je hyacinta tím hezčí a půvabnější, čím pomaleji dostává se do květu, tak také dívčina je tím rozkošnější, čím déle roste a čím později květe. Jako máme hyacinty nejrůznějších barev, a také tedy nejrůznější krásy, jsou také dívčiny ve své kráse co možná různy — běloušková, hnědoušková, černoušková — a všechny, ba všechny jsou krásny. Jako hyacinta omamuje nás svou líbeznou vůní, omamuje nás svou líbezností také dívčina. Jako dle lékařů hyacinta působí bolení hlavy a klepání srdce, působí dle znalců také dívčina bolení hlavy a klepání srdce. Jako rok co rok objevují se hyacint vždy nové a nové druhy, hledící starší druhy překonati svou zvláštností a svou krásou, a zasluhující za to obdržeti osobní již své jmeno a příjmění, tak také děvčátek objevují se nám rok co rok

druhy vždy nové a nové, zcela svoje a zvláštní, překonávající i samy své maminky půvabem a krásou, a hledící honemhonem dostat také tedy své zcela zvláštní a osobní příjmění. Požehnej jim to pánbůh!

Nebije podobnost do očí? Arci jsou tu také některé ještě věci, ve kterých hyacinty a dívčiny sobě podobny zrovna nejsou. Dívčiny například, pokud vím, nerostou z cibul. A to je ovšem chyba, veliká chyba! Jak hezounké by to bylo, kdyby si takhle člověk na zimu — nebo třeba i na leto, to by mně bylo jedno — nakoupil vybranou „partii“ cibuliček, samé jen nové, dosud nevídané a třeba i ještě ani nepojmenované druhy, nasázel si je do květináčů, dal do sklepa — a pak by mu tedy krásně rozkvětly — a člověk by chodil od jedné ke druhé, a ku každé by se naklonil, a usmíval by se na ně a říkal: „Ty jsi má — a ty jsi taky má — —“ Snad by se některý rok „partie“ zrovna zvláště nepovedla, snad i dvě tři leta za sebou, ale konečně by přece jen přišel rok jeden šťastný a žádný mužský na světě nesměl by si pak naříkat, že neudělal „partii dobrou“! Marné však mluvení, když to tedy neroste z cibul!

Z cibul rostou jen hyacinty a narcisy, tacety a tulipány atd., a já tedy radím, aby si jich každý nasázel dle oken a chutě, a pustý obraz zimní proměnil si tím v úsměv a v jaro. Kdo vedle toho přeje si také snad ještě nějaké dívčiny, z níž by pak tedy učinil ženušku svoji, bude arci musit učinit to a plahočit se způsobem posavadním. Vždyť toho konečně snad dovede také. A pro lidi neobratnější jsou i celé návody pěkné. Sigmund Haber například teprve před osmi dny podal v Berl. Tag. takový návod jeden a já zde sdělím dle něho myšlenky hlavní.

Je doba podzimní, doba nákupů, příprav na zimu. Ulice velkých měst jsou plny, hlavně plny ženských. Ty chodí od krámu ke krámu, prohlížejí si a vybírají. A jinoch ženich „in spe“ — míní Haber — měl by si zase dobře všimnout těch poutnic a ostražitě z nich také vybrat, pro sebe.

Která na krám s hotovými šaty sotva pohlédne, zato ale déle před krámem s látkami se staví, tu *ber*, ó jinochu milý!

Neboť ta dobře počítá, co stojí látka a podšívka a okrasa a knoflíky a façon, a co může, uhospodaří. — Která ale staví se u krámů, na nichž křičí barevné cedule „Výprodej za ceny snížené“, tu *neber*! Neboť nakoupí vždy jen samý hadr a plevel, „uhospodaří“ tě na mizinu.

Která se staví dále u výkladů knihkupeckých, tu *ber*! Ráda čte a ráda sedí doma. — Která ale u výkladů fotografických stráví celé čtvrt hodiny, tu *neber*! Neboť jí bude vždycky líto, že nejsi tak hezký jako Slukov nebo Sedláček, a bude se na tebe dívat často takhle stranou a povzdychávat těžce.

Která zůstává stát před krámem hračkářským a nemůže se od visících tam panen ani odtrhnout, tu *ber*! Bude mladá až do nejpozdějších svých let a nebude znát větší rozkoše než hrát si se svými dětmi, jako by sama byla ještě dítě. Která ale zůstává stát před krámem s různým vyšíváním, tu *neber*! Pokryje ti samým vyšíváním stěny a podlahy, sedadla a pohovky, stoly a skříně, a nesmíš se ani nikam postavit, ani nikde si sednout, aby tě hned neokřikla.

Která zůstává stát před každou pucerkou, aniž by však do krámu vešla, tu *ber*! Okukuje si vyložené modelky, a zhotoví nebo dá si zhotovit pak lacino všechno doma. — Která ale se zastaví před výkladní skříní ševcovskou a zkoumavě si ji prohlíží, tu *neber*! Neboť můžeš být jist, že střevíce, které má na nohou, i ty, které má doma, jsou roztrhány na capart, že v nich nemůže ani hodinu déle chodit, také ale už ne čekat, až švec jí je spraví, nýbrž je nucena ihned si koupit nové.

Která se zastavuje před každým krámem lahůdkářským, tu *ber*! Jí sama ráda něco dobrého a věru při ní bídně nezahyneš. — Která ale jde kolem krámu hodinářského, aniž by i jen pohlédla na vyvěšený zde „pravý pražský čas“, tu *neber*! Neboť jí na tom věru pranic nezáleží, kdy je oběd hotov a jíš-li o hodině jedné nebo druhé.

A tak dále!

Vyber si tedy něco z toho, jinochu, chceš-li. Neříkám, že má dotyčný Haber zrovna ve všem pravdu, ale zkoumej,

jinochu, sám a pak posuď. Vždyť je naposledy i možno, že se ti bude líbit zrovna ta, která nemá na noze tedy ani dobrý střevíc! Do toho mi ale nic už pak není. Já jsem vykonal zde jen svatou svoji povinnost. Mám vůbec dnes vědomí, že konám věci jenom dobré. Já jsem poradil, jak zimu si zpříjemnit a učinit květnou. Já nabádal ku lásce k přírodě, také ale ku lásce k lidstvu. Já chválil pleť ženskou a animoval mužské ku ženitbě. A to je ode mne hezké.

Tak, a teď se mi tedy na tu zimu už upravte, každý jak může. A hleďte si především v tom hanebném počasí každý svého zdraví. Zvláště ale ty, čtenářko něžná a milá! Ať si nezastudíš nožičky, ať si nezachladíš tělo, ať ti nenafouká do hubičky a do ušiček, pozor! Vždyť máme prostředky, které člověka chrání! Já věru nežádám, abys nosila velké boty, obecpané slamou, jako kočí u tramvaje; ale myslím, že dvojí podšev ti na botkách neublíží. Já také zrovna nežádám, abys nosila do divadla a do koncertů, na návštěvy i na procházku nějaký rozžhavený uhelník s sebou; ale kousek flanelu — jen mne uposlechni — tělíčku slouží. Na ulici pak mi mnoho nemluv a do oušek dej si vždycky po kousku bavlnky měkké. Ta se dává každý den čerstvá a bílá, a pak slouží nejen ku zdraví, nýbrž holt i ku okrase.

Také však ty, čtenáři drahý, nebuď mi žádný fanfár. Dej mi na sebe pozor! Uvidíš, jak budeš pak zdráv. A když zdráv, pak taky vesel. Kdyby ale někdo chtěl být ihned hodně vesel, snad až rozpustile vesel, — nu, já mu přispěju tady třeba také ještě maličkou radou. Upozorňuju ho na „meluzínu“, nejnovější to hříčku, která právě teď došla k nám z Paříže, odkud svého času přišlo také proslulé „krykry“. „Meluzína“ je vlastně nástrojek hudební, vejde se do kapsy u vesty a stojí šesták. Skládá se ze dvou plíšků a gumové šňůrky. Člověk foukne mezi ty plíšky, zatáhne zároveň za šňůrku, vzduchem se rozlehne zvuk, že až projímá kosti, — a v tomtéž okamžiku dostane člověk od nejbližšího člověka pohlavek. *Musí* ho dostat. — Odporučuju vděčnou tu hříčku všem svým přátelům milým.

NÁRODNÍ LISTY 30. října 1887

△ *V Praze 5. listopadu*

To jsme si letos pochutnali na Dušičkách! Jak náleží roztomilé, rozkošné dva smuteční dny, jen co je pravda! První den pošmourný, zamlklý, šedivý, takže vypadala i nejveselejší tvář jakoby obestřena truchlým závojem, v noci pak výdatný déšť, že rovy podobaly se, zrovna jako by prosákly slzemi, a druhý den zase tak slunečno a jasno, že toaleta pro hřbitovní promenádu určená přišla vskutku k platnosti plné a každá jen trochu bledá tvářička v nějakém černém rámečku vyjímala se zrovna k obejmutí. Všeobecný úsudek zní, že tak četná, tak pestrá a opravdu animovaná návštěva hřbitovů nebyla už od mnoha let! Všude tísnící se lidstvo, všude hořící světla, všude věnce květné. Živá zábava, laškovná koketérie, milost a námluvy. Mrtví mohou být spokojeni se svým dnem: on skutečně posloužil živým.

Jediné, co zábavě poněkud vadilo, byly ty návštivenkové věnce na hrobech vlastenců českých. Ty arci vypadaly trochu opravdově, tedy opravdově smutně. Nu, ale — nedá se proti nim vlastně nic podstatného říci. V těch hrobech leží právě vlastenci — rod: „homo sapiens patrioticus. L. et N.“ — dnešního dne tedy už rarita, a každá rarita se všude po světě ráda označuje nějakým odznakem zvláštním. Ještě se těch vlastenců sice několik kusů tluče po povrchu české země, ale také ti už pohynou asi brzy. Neuprositelný to zákon přírody, že když objeví se rod mladý a silnější, rod starý a slabší znenáhla vymře. A takž také zde: ti, kteří se slzami v očích zpívávali:

— není mi země jako země,
hlas přírody to volá ke mně —

se vytrácejí a na jejich místo nastupují modernější a silnější, kteří s cigárem v hubě bručí:

— a když nás matka vychová,
je nejlíp matku kopnout! —

A věda si udělá radostně křížek, že o jeden zajímavý vymřelý rod má zase více.

Zkrátka, sezóna zimní, „sezóna zábavy“ už začla. Už jsme po ní toužili věru plnou duší, vždyť jsme se mohli letos dlouhým letním lenošením zrovna až udřít! Už také víme, jakouže bude mít letošní zábava zimní asi příchuť. Pikantně nakyslou příchuť dobročinnosti totiž, jak je vidět. Chytli jsme si pro letošek „chudé školské děti“, které mají ráno ku snídaní suchou kůrku, k obědu nic, k večeři zase suchou kůrku — in summa: hlad. — Hlad jiných lidí je velice příjemný, člověk má při něm takový hezounký pocit hravý, soustrast mu chvěje tak lechtavě celým tělem, zábava může být tedy zcela pěkná; že se při té zábavě někdy některé chudé dítě náhodou také nají a pak je už méně hladové, a méně tedy zábavné, to nám ten plezír snad příliš nepokazí.

Jen tomu se divím, že v Praze připadli na tu zábavu tak pozdě, teprv po Berlíně, Vídni — no arci, nebyla dosud právě módou! Já se přiznám, že hladovými školskými dětmi už se bavím náramně dávno, po dlouhou už řadu let. Vždyť člověk poledního času zrovna přes ně padá! Vyhrnou se se soudruhy svými ze školy, ostatní skotačivě běží domů, k pokrytému stolu, to dítě hladové tu stojí a neví, kam se vším tím poledním časem. Je zajímavo pozorovat je, jak se rozloudává. Chodí trochu ulicemi sem tam, dívá se po krámích a hledí kolem sebe zrakem rozkošně unaveným, milounce smutným. Pak se někde postaví k domu a stojí. Popochází zase dále, dívá se na věžní hodiny, a zase stojí. A pak jde ku školní budově zpět a opře se o zavřená vrata. Stojí tu téměř bez pohnutí, zrak se upírá mrtvě někam do neurčita, tělo se zachvívá mrazem a hladem —

obraz nadmíru půvabný! Někdy se pěkný dojem zvýší ještě tím, že z oka se vyline slza, nu a pak hrne se slza už za slzou. Zábava dokonalá.

Zcela jistě má se pro ty děti tedy něco učinit za to, že nám poskytují zábavu tak pěknou. Něco už přece pořádného. Myslím ale, že mnohem více než pražená polívka a kus chleba působila by tu zajisté podpora nějaká „mravní". Snad kdyby se takhle dobří, šlechetní lidé — ale už na-obědvaní, aby slovo jejich mělo v sobě tu pravou vřelost — postavili tam k těm vratům před dítě a měli k němu řeč. O tom, že hlad není zrovna nejhorším zlem ve světě a že jsou ve zmíněném světě věci skutečně ještě daleko horší. Že přes to přese všechno, že má teď kluk prázdný žaludek, může se z něho přece jednou stát pán, třeba velký pán, generál nebo ministr, a jakýže to bude mít pak povznášející cit a krásnou vzpomínku, když si pomyslí, jak tu stál u těchhle vrat, jak se otřásal hlady atd. Myslím si, že by se podobní dobří lidé našli; vždyť u nás bohudík není zrovna neochota k mluvení a k řečem, a mnohý nosí s sebou celou zásobu pěkných řečí — pro takového hloupého kluka je konečně i opotřebovaná a trochu už pomouněná řeč ještě dosti dobrá — —

Doufám, že nám „hladové děti" na letošní zimu tedy stačí. Vedle nich budeme ovšem mít také ještě zábavy jiné, už nám známé. Například tenhleten měsíc hned „stěhování o čase". Nemyslím, že bychom se snad stěhovali sami, ale že se budeme dívat, jak se stěhují jiní. To je také pěkné! Když takhle prší — a ono v tenhleten čas bohudíky skoro vždycky prší — a vozík s nářadím je jako by jej polil, a slamník se courá v blátě, a peřiny jsou zkaženy, a otec rodiny jde vedle se zoufalou tváří, bledý, utrýzněný — tuze pěkné! A pan domácí, který se na nového nájemníka dívá beztoho vždycky zamračeně, vztekle, hledí pak oknem ještě zamračeněji, ještě vztekleji — ach že nejsem domácím pánem! Už mně často napadlo, pročže si pražští domácí neudělají také zvláštní svůj „spolek". Se stanovami, výborem, fánglí, elitním věnečkem. Se subskripčními listinami

mohli by posílat zvát domovníka po nájemnících — ať jim nájemníci ten bál zaplatí! A proč nezařídí v Praze — jako je dávno u Milwaukee — velké ústřední topení parou a nepřirážejí na činži také topení, jako teď už světlo a vodu. Já bych nájemníkům svým zatopil! A vzal bych je také ještě do stravy — ti by vypadali za čtvrt roku! A pak i do společné obsluhy, a kdyby se mi některý někdy netento, dal bych ho vydrhnout, že by — —

A po stěhování budou snad už pak kluziště, led — zábava další. Ale nejsem téhleté zábavy přítel. Jsem, abych tak řekl, člověk mravní, a zábava na ledě je mi příliš „skluzka". To prý je — nechal jsem si sloužit — dojem zcela zvláštní, když taková malounká, pikantní nožka jede na želízku lesklém! A když — jak se mi vypravovalo — sukýnky půvabně vlajou větrem a zamilovaný mladík může na děvčeti zrovna oči nechat — no to by se snad přece nemělo trpět!?

A pak už budou tedy také taneční hodiny, věnečky, bály — ale do podobných zábav našinci chválabohu už dávno nic není! Našinec sedí doma. Našinec v klidu jí navečer svoji skopovou a pije své pivo. A pak si našinec stoupne ku troubě u kamen a peče si brambory, kaštany, panenská jablka — —

Achich — panenská jablka! Rozuměj pravá „panenská jablka česká"! Už zase jedna moje láska! Už zase bych se mohl dostat do nadšení! A zase už přejít z panenských českých jablíček na panenky české a porovnávat, nalezat samou jen milou podobnost, a spustit na velínovém čili „panenském" papíře jubilující hymnus!

Ani by to porovnávání nebylo tentokráte těžké. Uvedu jen některé vlastnosti českého jablka panenského — ať si čtenář učiní paralelu s českými panenkami sám. Tedy:

Jablko české panenské patří svou náturou mezi jablka „holubí", jak jim sadař říká. — J. č. p. vychází často z Čech až daleko přes hranice, a kamkoli přijde, všude je mají rádi. — J. č. panenskému říká se v obecné mluvě také „křehče", „křehouče", „plezírek". — Tvar j. č. panenského

je obyčejně menší, kulatý, poněkud kuželovitě zvýšený. — Základní barva j. č. panenského jest bleděžlutá, tvářičky pak mívá často červené, někdy až fialové. — J. č. p. je šťavnaté, je vůně jemně okořeněné a chuti nasladlé a připomínající víno. — J. č. p. nevadne a drží se dlouho v krásе. Atd. No — už srovnává čtenář?

Dobré je, náramně dobré, to jablko „panenské“! Rád ho jím třeba jen oloupané, rád pečené, nejraději ale „ve šlofroku“ — odpusť mi to slovo, génie české mluvy! „V županu“, „v těstě“ ap. daleko by mi tak neznělo jako navyklý pražský „šlofrok“, kterýžto „šlofrok“ ušije se tedy z jemného těsta, rozinek, skořice a cukru. Inu — nechť si jiný srká ústřice s vínem, druhý si pochutnává na krocanu s kaštany, třetí třeba na „salmi“ ze samých křepeliček, mým ideálem je: „panenské ve šlofroku“!

Ale já už raději přestanu zde se vším „panenským“, s „pannami“ atd.! Sice mi zase řekne tatáž přísná paní: „Poslouchejte — to minule s těmi hyacintami a pannami, to bylo trochu divné! Snad se nechcete ženit?“ — Ale — ale, milostivě nemilostivá! Copak bych potřeboval k tomu takových úvodů a slohových příprav? Vždyť jsem žurnalista! Vždyť bych to dovedl přece říci jasně a krátce — nemyslíte?

Dal bych si do listu prostě maličký inzert. Například:

„*Hodlám se stát zetěm.* Kurážné rodiny nechť se přihlásí v administraci — —“

Nebo: „*Hledám ženu.* Osobní představení nutné. — Moje žena obdrží celou stravu, byt, světlo a teplo. Dále 40 kr denně, jak se říká „na špendlíky“ čili „na ruku“. Konečně ročně 2 klobouky, čtvery šaty (2 zimní: všední a sváteční; 2 letní: všední a sváteční), 1 šátek velký, 2 šátečky malé, 12 šátků kapesních, 6 košil, 4 spodničky, 2 páry botek, 1 pár střevíců, 8 párů punčoch, dvoje — — dvoje — —“

Když já se tak ukrutně stydím!

NÁRODNÍ LISTY 6. listopadu 1887

△ *V Praze 12. listopadu*

Prosím čtenáře, aby se nedomníval, že dělám teď jenom laciný, hospodský vtip nebo že chci snad jen rozmnožit řadu burleskních porovnání à la „nebe a dudy“, „feldmaršál a zouvák“ atd.! Ne, já nedělám *nikdy* žádné vtipy, já nežertuju *nikdy*, to by měl čtenář vědět. A proto, řeknu-li zde: my žijeme teď „mezi Venuší a jitrnicí“, říkám to opravdově, myslím to vážně, a celá řada hlubokých, ba velkých myšlének věsí se mi hned řadou na ten můj výrok.

Ano: my tyhle dny žijeme „mezi Venuší a jitrnicí“. Venuše (hvězda, planeta) panuje před slunce východem; po slunce západu pak nastává vláda jitrnice („dnes a každý čtvrtek“, „dnes a každou sobotu“). Po celý rok 1887 nebyla prý Venuše tak krásna, jako je teď, den co den asi tak o čtvrté hodině ranní. Kdo prý, tvrdí páni astronomi, nelituje té zcela maličké námahy a přivstane si ráno o několik hodin dříve než obyčejně, spatří obraz na nebi, že mu není rovno.

Považuju za svou povinnost, abych čtenáře na dotčenou výhodu tedy upozornil. Já ovšem — já jsem Venuši v té velebné kráse její ještě neviděl. Za prvé mám příliš velkou úctu ku vědě, než abych jí hned na první slovo její neuvěřil. Za druhé mám příliš velkou lásku ku vlastnímu tělu, než abych je předčasným vstáváním týral. A za třetí si myslím, že krásné dámy mají být ku starším pánům galantní a přijít k nim samy. Prosím: je Venuše vskutku krásna — ano nebo ne!? Je! A je Venuše ženská — ano nebo ne!? Je! Tedy to ta ženská ani nevydrží, aby jí člověk neviděl, a přijde! Já čekám.

Venuši jsem tedy bohužel ještě neviděl, zato jsem ale „domácí“ jitrnici bohužel už viděl. Skládá se ze dvou

dřívek, z jakéhosi střeva a z výborně rozmočené, zcela nefalšované housky — pro toho, kdo je nepřítelem všelikých pokrmů masitých, až na to střevo jídlo přímo znamenité! A syté a úsporné. Snědl jsem předevčírem večer jenom cípeček z jedné a dle výroku lékařova nebudu večeřet ani ještě zejtra. Stála dvanáct nových, žili jsme z ní hospodský, řezník, já a lékař, a jitrnice zůstala přece ještě téměř celá. —

A teď bych sám rád věděl, o čemže budu mluvit dál! Když už jsem při jídle, tedy snad o tom, že na trhu pořád ještě panuje husa, že kupuje se ale skoro už jen kvůli sádlu? Že vedle ní o vládu zápasí s patrným štěstím zajíc? Že ale brambor a zelí je přece jenom teď předmětem nejžádanějším? Nebo když jsem zavadil také o astronómy, snad o tom, že jsme už dožili se svatého Martina, že v týž den pršelo, jen se lilo, a že dle pranostiky budeme mít zcela jistě tedy po několik neděl sviňstvo? Nebo že teď neslyšíš už nikde ani řeči jiné než: „Vozíme dnes uhlí — nemám času!“ — „Jakpak se vám to letos topí?“ — „Člověk aby zrovna kradl jen na samé uhlí a dříví!“ a podobné vzdechy a nářky? Nebo bych měl spustit o zimních ženských módách, hrát si s kloboučky, „při nichž se člověku radostí až srdce směje“, jezdit perem po marabutovém a plyšovém okraji letošních návštěvních žaketů, halit svá slova do teplých promenádních kožíšků a pláštů?

Ach — kdybych já měl svědomí čisté! Kdybych se nebál, že jakmile zavadím o módy, čtenářka vyskočí, chytne se stolku pouzdro s některým svým brillantovým šperkem, mrští mně je pod nohy a zahřmí na mne nejsopránovitějším hromem: „Bídníku — teď mluvíš — *teď*, když už je pozdě!? Já byla u Šebora, já byla u Pichlera, já byla u Rummla — já prosila a slibovala — a oni — oni jen chladně pokrčili svými šesti rameny, poukázali jen na hromady přinešených k nim pouzder a ledově řekli: „Pozdě!“ — Co teď — mluv, bídníku, co teď!?“ A pak že sklesne na pohovku a z očí se jí vyhrnou slzy, každá alespoň na dva karáty těžká a čistá jako brazilský démant a v ceně alespoň do tří set zlatých!

Aby ale i méně obeznalý čtenář poznal, cože jsem spáchal, já mu to upřímně řeknu. *Květiny co ozdoba šatů a hlavy do bálů letos už neplatí! A já to věděl už před čtrnácti dny a zapomněl jsem to sem napsat* — nono, jenom ať čtenář nepadá hned pod stůl, tím už mně pomůže málo!

Ano, na hlavu a šaty smí se letos vzít naprosto jenom marabutové a volavčí pero, sepjaté sponou ze samých drahokamů! A revoluce je tak důkladna, že i nejpěknější brillantové šperky, mající podobu větviček květinových, šípů atd. jsou dnes zastaraly a nesmějí se ani už ukázat v bálové síni! — A teď si pomysli, čtenáři dobrý, moje leknutí, když jsem se dnes v noci jakýms náhlým vnuknutím tak asi o druhé hodině probudil a na tuhle historii si pojednou vzpomněl — když před zrak můj tu předstoupila čtenářka zoufalá — když přicházela blíž a blíže k mému loži — když už — — ech, to ti bylo děsné!

A naděje na udobření není žádná! Smíří se snad čtenářka se mnou, když jí sdělím, že nejpěknější kloboučky zimní budou pro ulici letos z kožešin a — květin? Že *veškeré* druhy kožešin jsou pro letošek moderní, a astrachán a sílskin stejně „šik“ jako činčila a kastor? Že na večerní toalety berou se jen látky veselé a živé? Že na malé slavnosti chodí se s vlečkou malou, na velké s vlečkou velkou? Že dekoletáže je letos stejně hluboka jako vloni? Že turnýra zůstane nám přes zimu zachována, jenže bude o něco, tak „o nějakou myšlénku“, menší?

Nebo dám českému světu náhradu dostatečnou, když alespoň na *jinou* módu upozorním, v pravý tedy ještě čas? Já toho zkusím! — Jak známo, patří k zábavám nynějšího lidstva od více let také velocipéd. A podobá se, že zábava ta stane se pořád a pořád obecnější, neboť lékaři přišli prý teď na to, že mírně užívána *velice* prospívá lidskému zdraví. Následkem čehož začínají tedy nyní v Anglii a ve Francii velocipédovat pilně už i dámy. To ale bude mít nepopíratelnou zajímavost svoji, jak si myslím!

Viděl jsem dámy na velocipédech ve Vídni už asi před patnácti lety. Pod krytou střechou, při světle a hudbě,

a velocipédy byly zasazeny do kruhu, jako koníčky na kolotoči. Jezdkyně byly placeny „od hodiny“, a věděly tedy, *začže* jezdí; byly ale mezi nimi také „ochotnice“, „libertinky“, a ty zase věděly, *pročže* jezdí. To byla podívaná! Někteří tenkráte arci říkali, že je to skluzké; ono to ale nebylo skluzké, ono to bylo zcela poctivě nestydaté. A já jsem byl rozhořčen mravně.

Asi o rok později objevil se pak takový kolotoč také zde v Praze, a sice hned za Smíchovskou branou. Běžel jsem tam ihned, to se rozumí, abych byl zase rozhořčen mravně. A učinil jsem tím pospěchem dobře, neboť hned třetího dne — slavný úřad zábavu zapověděl.

Jsem proto žádostiv, jak to bude, až objeví se velocipedistky dle „nové módy“ tedy také v Praze. Mnoho z toho asi nebudeme mít myslím! Bojímť se, že budou musit Prahou své velocipédy vodit také jen na provázku, jakoby nějaké pejsky. A vstoupit na ně že budou smít až někde za Prahou. Ano, ano — přece je to jenom pravda, že Praha se zanedbává — pro venkov že se dělá všechno — —

Mluvím a mluvím, a přitom cítím, že přece jen ta má vina se neumenšuje, že tíže její je na mé duši napořád ach stejná! Ba, jakož se už stává, já cítím se pořád *ještě* vinnějším. A mně se zrovna podobá, že mám viny také ještě jiné — četné — děsné —

Máme teď zimu. Dobu tanečních hodin, věnečků, plesů. Dobu, kdy muž mladý přichází do společnosti, kdy má nejlepší příležitost prohřešovat se proti dobrému mravu, proti zákonům slušnosti, proti pravidlům spořádaného života. — Ach, také já jsem po léta a léta užívával příležitostí těch vítaných, také já jsem —

E co — pryč s tím nepravým studem, pryč s tím nemužným pocitem. —

Vyznávám se veřejně, že také tedy já, co mladý muž a tanečník, neznal jsem slušnosti a neměl nikdy té pravé ceny mravní.

Že etiketa byla pro mne jen k tomu, abych ji napořád urážel a trýznil. Že jsem nedbával ani toho, aby zevnějšek

můj byl vždy jak náleží milý a líbezný. Že jsem do tanečních zábav chodil spíše v botách než v botkách, spíše bez rukavic než v rukavicích. Že jsem žádával dámu o tanec asi tak, jako když se kupujou na trhu za tři nové hrušky. Že jsem si často ani nepamatoval, se kterou damou jsem se byl zadal, a postavil se pak k tanci se zcela jinou. Že jsem nejraději tančil s těmi, které mne nemohly ani cítit, a vyhýbal se těm, které mne měly rády. Že jsem ty, které chudinky beztoho seděly, nechával s pravou rozkoší — ještě více sedět. Že jsem někdy schválně tančil pořád jen s jednou, jen abych ji přivedl „do pověsti“, jak se říká. Že jsem učinil čtvero vyznání lásky třeba za noc, a vyznání lásky že bylo u mne vůbec zrovna „za bukvici“. Že jsem dle tehdejšího způsobu vyžebrával si od dam kytičky náprsní, „na památku věčnou“, a že jsem je pak při rozchodu házel hned ze žofínského můstku dolů, ať už letěly, kam chtěly. Že jsem — —

Ale už dost! Ať se zase přespříliš nezešpatním, to také nebývá moudré!

Ach — jak je mi teď dobře! Jak se cítím pojednou lehkým, čistým, bílým! Bože, jak je taková kajícnost krásna! Jak očisťujíc působí pravá „síla mravní“!

Jinochu, milý jinochu český, vezmi sobě příklad! Máš teď na všech stranách taneční hodiny, máš věnečky, máš plesy, užij jich, prosím tě, dobře a moudře! Ať máš jednou svoje upomínky, ať také ty můžeš jednoho dne dokázat „mravní svoji sílu“, ať se smíš kdysi, po letech, přiznat: „*Aj — také já jsem nestával za nic!*“

Vidíš, koukej, to je tak pěkné!

NÁRODNÍ LISTY 13. listopadu 1887

△ *V Praze 19. listopadu*

Nu ano, ano, dělat se to může — ale mluvit se o tom *nemusí*! A docela už do novin to dávat! Je to arci tuze pěkné, že při té naší pražské frizérské škole je vedle několika profesorů „účesu“ také tedy jeden profesor „ličby“ čili „náuky o líčení tváří ženských“, ale — jak povídám!

Kterýpak rozumný, spravedlivý muž by vůbec mohl být proti tomu, aby žena se líčila!? Vždyť přece má se žena krášlit, ne? Vždyť bílá barva nevinnosti, červená barva stydlivosti sluší ženské tváři tak neodolatelně — můžeme mít ženě za zlé, vypotřebuje-li „několik hrnéčků“ neviny tedy například za rok? A není v tom umění? Nepřirovnal Voltaire pěkně se líčící ženu k malířům umělcům, kteří dovedou malované květiny zrovna jakoby živé na plátno vykouzlit? A není lidská kůže materiál *ještě* daleko cennější nežli kus sebelepšího plátna? Není dnešního dne každé „movité jmění“ mnohem váženější, žádanější než nemovité, a není tedy také „movitá krása“, ta, která se měnit může den co den, cennější než nemovitá, den co den až do únavy stejná? Není muž šťasten, když na své ženě spatří každého rána půvab nový? Ba když může sám půvab ten i vyvolávat, když dle svého vlastního gusta může určovat: „Ženuško, koukej, udělej se mi dnes trochu červenější!“ nebo: „Víš, já jsem dnes v náladě tak nějak snivé — vezmi na tváře trochu více bílé barvy, udělej si trochu větší kola kolem očí, děťátko drahé!“ — Ovšem nesmí být snad tyranem přitom, a když ženuška hodí někdy v odpověď hlavou a řekne: „Ale když pan . . . . . říká, že jsem takhle hezčí!“, může si manžel sice trochu povzdychnout, třeba si něco i přitom myslit, má ale pak už hezky mlčet, to se rozumí.

Také není pražádná pochybnost, že ličba bude mít vždy

ještě větší a větší důležitost svoji, a je-li dnes pomůckou, sportem, uměním, že konečně se stane i vědou! Ty doby jsou pryč, kdy dáma potřebovala mít ohled jen na denní světlo sluneční a na večerní z prskavých lojových svíček! Kdy při blikavém tom osvětlení navečer vůbec nebylo nikoho dobře vidět, a proto stalo se obyčejem, že „*nejhezčí*“ ženský člen společnosti měl povinnost tratiknotem obstarávat zatemňující se svíci, aby při novém zábřesku světla svým půvabem alespoň na okamžik potěšil zraky přítomných — „Die Schönste putzt' s Licht,“ říkalo se vtipně a zvučně — račiž si to čtenář opakovat asi desetkrát za sebou!

Dnes máme milly s Cambacèrovým samočinně upadávajícím knotem, a máme plyn a svítilny s reflektory, a prosté světlo elektrické, a světlo obloukové, a při každém tom světle vyjímá se lidská pleť vždy jinak a jinak, a oko ženské vyniká nebo zapadá, a zoubky se perlí nebo uhelní — k tomu je potřebí zkušeností, vědomostí, návodu! Dnes už se žádá, aby na pozvánkách ku zábavám bylo dole udáno nejen „Toaleta plesová“ nebo „Toaleta domácí, salónní“, nýbrž v protějším rohu také ještě: „Při plynu“, „Při žáru elektrickém“, aby se přípravy již učinily, jak se patří. A dnes je proto už řádný návod, spojený tedy například s frizérskou školou, pravým dobrodiním, ba svatou nutností — ať krásná ta náuka roste a květe, nazdar! — ale *mluvit* se o ní nemá, před tím hloupým, posměšným světem mužským! Bílá duše ženská ani netuší, co všechno černá duše mužská umí říkat!

Ano, frizérská škola, škola bálových účesů, je jednou přece tou pravou, vskutku užitečnou „školou“! O ní nelze užíti starého veršíku:

Čeho v škole nabyls, hleď se toho zbýti,
nemůžeš to potřebovat nikdy v živobytí! —

ó ne — ne, čemu se naučí dáma nebo muž ve frizérské škole, toho mohou v živobytí potřebovat zrovna jako vezdejšího

chleba! Přiznám se, sám bych tam ještě chodil! Abych tam doplnil svoje vzdělání školské. Abych k vědomostem svým dosavadním přidal ještě brus moderní, poslední. A byť jen proto, abych alespoň padesáti z těch, které se mně kdy staly nevěrny, mohl jednou pořádně „vyčesat“, dle všech pravidel umění, dle plné své chutě, dle — — ale oni prý tam přijímají jenom učně mladé, starší prý jsou mrzuti, trhají vlasy, škrabou kůži, připalují uši — no děj se vůle nebes, zůstanu už nevědomý!

Výsledky školy uvidí se asi hned o příštím masopustě. Bude to rozmanitost hlav a po hlavách! „Moderní frizúra“ dnes už žádná neplatí, to se ví; každá ženská osobnost žádá si své zcela osobité úpravy. Vždyť i nejkrásnější děvče nepříhodnou frizúrou pozbude své krásy, a krasotinka například na promenádě obdivovaná v síni bálové pojednou mine se s účinkem, „klame“, jak se říká. Děvčátko jindy zato nevšímané, jehož hlavičce dostalo se ale vhodného rámce, pojednou překvapuje. Tato je hledána, neměla by pro všechny hlásící se tanečníky ani tenkráte tanců dost, kdyby ples trval 4×8 hodin; onano sedí vedle maminky tichá, stojí někde při zdi smutná — —

Prosím vás, nemáme my pro tahle nebožátka pražádný pěkný, vhodný český význam? Závidím Němcům jejich „Mauerblümchen“, je tak hezké — kytička kvetoucí *na* zdi, neviděná, nepovšimnutá! Naše „čekanka“, „zapomněnka“, „nepovšimka“, to všechno zní tak divně, ani to vlastně nic nepraví — darmo si lámu po lepším výrazu hlavu — kdyby někdo národního, dobrého výrazu věděl, já bych ho teď tak potřeboval!

Cítím, jak zájem můj o ty čekanky pojednou roste. Celá záře poezie obklopuje mi ty postavy truchlivé, do sebe zapadlé, s tím uhasínajícím zrakem, chvilkovým těžkým vzdechem — vtělené elegie, rozdírající každé, jen poněkud citlivé srdce! Co tu nevyplněných snů, co zmařených nadějí! Týdny a měsíce se připravovala. Ve dne v noci na dnešní zábavu myslila. Učinila ze sebe, co mohla, vykonala

dílo dokonalé. Doma každý chválil, matka byla spokojena, sousedky se obdivovaly. A tady —

Vždyť jsem jich viděl svého času na sta! A tenkráte bylo „čekankám“ ještě hej! Nejprv si seděla při menuetě, nato při nějakém tanci do kola, pak zas při alianci, při styrienně, při köru, při mazuru, při polonéze, při čtverylce salónní, při čtverylce francouzské, při à la cour — „čekanka“ měla zkrátka alespoň změnu, seděla každou půlhodinu při něčem jiném! Dnes ale kadrila, kvapík, kadrila, kvapík, po osm hodin za sebou kadrila, kvapík— únavné, zoufalé — nebohá „čekanka“!

Rád bych pro ta děvčátka něco učinil. Z gruntu srdce! Už dávněji jsem nezaložil žádný nový literární podnik — jakpak abych pro ně začal vydávat zvláštní časopis? s nadpisem „Čekanka“, nebo kdyby bylo nějaké tedy to lepší jmeno? Vycházel by ku každému většímu plesu, tedy o masopostě a do poloviny postu asi denně. Plesový výbor zakoupil by ode mne celý náklad, a teď by jako dávali členové jeho dobrý pozor! Když by některý pozoroval, že děvčátko sedí a chudinka už zase sedí, chytl by exemplář, běžel k ní a podal jí jej se zdvořilým úsměvem: „Vy ráčíte ale pořád sedět, čtveračko, — není libo si něco přečíst?“ Já myslím, že holčička by měla ukrutnou radost! Že by mu padla zrovna kolem krku! Ovšem by to obejmutí patřilo vlastně mně, no ale — ať má jiný také něco!

„*Čekanka*. Číslo . . . Dne . . . ledna.“

„*Chvála samoty*“. Báseň lyrická; ode mne. —

„*Chvála trpělivosti*“. Článek úvodní; také ode mne. Že jako jenom vskutku dobrý člověk dovede být trpělivý. Že trpělivost je brána moudrosti. Že trpělivost je dcerou víry, naděje a lásky. Že trpělivost je ctnost, veliká ctnost, ba největší ctnost na světě, která ovšem musí se někdy zakoupit nějakým tím utrpením. Že trpělivost je také umění, a sice jedno z těch těžkých. Že to člověku ani neprospěje, ani nesluší, když například kleje a sakruje. Atd.

„*Událost bálová*“. Zajímavá novela. Ode mne nebo třeba ne ode mne, ale s pěknými ilustracemi. Teprve vloni jsem

četl jednu novelu takovou, ilustrovanou. Pan A. je na bále, ale netančí, jen se tak válí po zdech a sloupech (obrázek první). Pan B. je také na bále a má dceru, která netančí ale pranic (obrázek druhý). Pan B. vyzývá pana A., aby tento tančil s jeho dcerou, načež odpovídá pan A. panu B., že nechce (obrázek třetí). Pan B. se tedy rozhodne, že půjde se ženou a dcerou domů, a dává dcerušce už pláštík na ramena (obrázek čtvrtý). Toho si všimne pan A., pohlédne na holku, holka se mu líbí a on ji vyzve k tanci (obrázek pátý). Holka pěkně tančí, příjemně žvatlá, a pan A. si umiňuje, že jí představí všechny své známé, aby měla tanečníky. Z čehož veliká radost v rodině pana B., a o volence netančí slečinka z vděčnosti pak už s pranikým jiným nežli s panem A. Načež o tři měsíce později svatba pana A. se slečnou B. — Následuje ještě obrázek šestý a poslední, sahající ještě asi o rok dále: mladý manžel, mladá manželka, na rukou této „mimi“. Obličeje obou září radostí, patrně se jim „mimi“ líbí. Ale „mimi“ jako „mimi“, to víme. —

„*Výstraha*. Slova plamenná“. Ode mne. — Aby si dalo děvčátko jako pozor! Že jsou na bále vždycky také donchuáni a jak se jim ještě říká. A ti že mají spadíno zrovna na čekanky. Přijdou, prosí o tanec, vyprosťují čekanku ze samoty, získají si tím její vděčnost, s vděčností srdce — zvítězí nad ní, opanují ji — a pak je po ní! Kdyby tedy hned některý teď přišel a prosil o tanec, aby řekla: „Né!“ Kdyby naléhal, aby řekla: „Né-né!“ A kdyby pořád ještě škemral, aby řekla: „Nej-néněji né!“ — Nechť si děvčátko jenom dobře rozmyslí, co činí! Nechť si vzpomene, že satan na samotě dovolil si pokoušet i samého boha — —

No, já bych to doved napsat — vždyť já umím do duše mluvit ženským!

NÁRODNÍ LISTY 20. listopadu 1887

△ *V Praze 26. listopadu*

Od západu valí se k nám staronová móda: žebrota — *ženská* žebrota. Dámy nosí na rukou tenounkou obruč, stříbrnou nebo zlatou, a na té obruči houpá se navlíknutý peníz, deset penízů, padesát penízů, ale všechny ty peníze mají podmínku jednu: musí být sežebrány, od známých, přátel nebo ctitelů. Už žebrají všechny Nizozemčanky a všechny Belgičanky a všechny Francouzky a skoro všechny Němky — není pražádná pochybnost: do čtyr neděl budou také všechny Češky žebrat. Nu ať žebrají! Když u nás i samo božské umění chodí žebrem, pročpak by nechodilo to obyčejné živobytí lidské! Když u nás mužští „sbírají drobty pod stolem“, pročpak by ženy nesbíraly grešle! Budeme sbírat a žebrat tedy mužští i ženské, staří i mladí, budeme „národ žebráků“, jako byl za Filipa II. „národ gézů“, a snad že jako tento staneme se také národem zase slavným. Arci byli gézové hrdiny a my jsme mizerové; ale — „Na tom už nezáleží,“ řekne někde v některé řeči trefně dr. Rieger.

Staronová móda vyšla skutečně zase z té vlasti gézů a má dle toho historickou svoji formu. Jako nosili gézové penízky formy oblé, opatřené oušky a pokryté vyobrazením žebrácké mošny a nápisem: „Až tedy do té mošny chudé!“, nosí také dámy teď na těch náramcích samé jen penízky oblé a opatřené slovy i obrazy. Na jedné straně monogram dárcův, počáteční jeho písmeny, a na druhé nějaký obraz, nějaké heslo. Sluneční hodiny a pod tím: „Měj jen samé jasné časy!“ — Vlašťovka a nápis: „Kde ty jsi, je léto.“ — Šíp a slova: „Trefí, ale neporaní.“ — Nebo pouhé heslo: „Všem se dvořím, pro jednu hořím.“ — Dárce musí vybírat dobře, neboť smí žebračku obdarovat *jen jednou*, tedy pozor!

U nás, to se rozumí, budou nápady skvělé, jak své průmysl-níky známe. A proniknuté národním duchem českým, jak zase samy sebe známe. Mohly by být, *mohly* — naše národní mudrosloví poskytuje nápadů dost! Například: Pole plné květů a heslo: „Svět ti kvěť!“ — Andělíček zpívající z not: „Štěstí ti zpívej!“ — Rákosová houšť: „Seď stále ve rákosí!“ — Okřídlené jitrnice a pod tím elegický povzdech: „Ach kam se děly ty časy, když lítaly po světě klobásy!“ — Všech deset prstů: „Dej ti pánbůh nehýtky ostré, jenom *mne* jimi nepoškrab!“ — Méně už by se snad hodilo: „Měj se jako šiška v másle!“ a dotýčný obraz k tomu. Nebo: „Žito ti na zádech rosť!“ a také obraz. Ale kdyby někdo přece zrovna myslel —!

Bude to mela! „Pamětní grešli — grešli — grešli!“ bude to znít ze všech stran. Grešle se dá darem k narozeninám a jmeninám. Pro Štědrý večer nandáme si do portmoné samých jen grešlí. I nejbohatší dámy budou brát „po grešli“ Nového roku. Vsadí-li se dáma s pánem vůbec o něco, vsadí se o grešli. Budou-li se loučit mladé přítelkyně, vtisknou si do ruček pamětní grešli. „Památníky“ psané konečně přestanou, a přijde-li kdo ještě na týraného spisovatele, dá mu spisovatel „duchaplnou grešli“. — Žebrák prý je všude doma, žebrákovy jsou prý všechny silnice a stezky, žebrák nebloudí prý nikde — dámy tedy mohou *všude* chodit fechtem a *všude* si zařídit svůj „prosík“. Jenom snad ne vedle chodníků po ulici, kde by toho policie přece asi netrpěla. Snad už o tyhle vánoce, o „prostřední svátek“, zahájí dámy pražské ten svůj grešlový rej. Zvonek u předních mých dveří pojednou zazní, odevru — dvě postavy tu dívčí, asi dvacítileté, krásné, dojemné, s tak prosebným, bojácným zrakem — a mrazem zmodralé jejich rty spustí tak dětinsky naivně:

Já jsem taky koledníček,
přišla jsem k vám pro troníček;
troníček mi dejte,
jen se mi nesmějte...

a mně vyhrknou slzy a já dám honem jedné z nich pusu, té „potřebnější“ — a možno že i té druhé — když já jsem tak ukrutně měkký, takový nepředložený člověk!

Snad nebude nikdo na světě, kdo úpěnlivých proseb by oslyšel! Snad si nikdo nedá tabulku na dvéře: „Zde se žebrota grešlí zapovídá.“ Nikdo si nenatiskne drobných ceduliček: „Nedám nic!“ a nebude je rozdávat místo odpovědi. Pomni, ó člověče mužský, že stojí psáno ve knize Sirach: „Srdce nuzného netrap a neprodlévej dáti nuznému; prosby souženého neodmítej!“ A ve Knize přísloví: „Kdo zacpává ucho své ke křiku chudého, i sám křičeti bude a nebude slyšán!“

Nejlíp se žebračkám arci podaří o masopustě. Na bálech. Domnívám *t* se, že to ani nepůjde, aby byl letos nějaký slušný ples bez žebroty, spořádané, programní. „Hodina odpočinku“ bude asi tak tou pravou pro žebrotu dobou. Taneční pořádky budou nadepsány „Žebrácký pas“ a budou mít tvar hezounké „žebrácké mošny“, tužka bude jako žebrácká hůl“ a o působivý „žebrácký kabát“ postarají se už dámy samy, podle módy. Myslím, že vskutku po žebrácku například „tělem blýskat“ dovede letos každá, při té dekoletáži moderní.

Jakmile se přetančí předpůlnoční oddělení a dámy budou tedy mít „jíti pod boží muka“ čili „na žebr“, sestaví se v řadu, jako ku polonéze, a odeberou se za zvuků hudby „na vykázané jim místo“. Myslím si to místo jako například před kostelem „žebráčnici“, tu prkennou totiž kostelní síňku. Ovšem že síňku větší, elegantní, vyzdobenou květinami a krásným obrazem svatého Alexeje, patrona žebráků. To byl, mimochodem řečeno, náramně moudrý svatý, ten svatý Alexej! Aby se nemusil oženit, utekl i z otcovského domu! A proto my staří mládenci ctíme jej rovněž co patrona svého a den 17. července, *jeho* den, oslavujeme nadšeným zpěvem.

Zde tedy zasednou dámy dvěma řadama, prostě na zem, jako žebráci na Svaté Hoře. Někteří členové plesového výboru — „almužníci“, „otcové chudých“ — udržují

pořádek, přivádějí a prohánějí tanečníky kolem. Dámy natáhnou prosebně ruce, začnou pěkně fňukat a skuhrat v chóru — Bendl nebo Dvořák to už mohou ňák upravit — a odříkávat svoje úpěnlivé prosby. My máme i při prosbách svoje říkání národní, a z toho lze už pak něco vhodného vybrat. Například známé:

Kdo mně dá,
pojede
na zlatém koníčku
do nebe;
kdo nedá,
pojede
na prašivé svini
do pekla —

to by se snad zrovna nehodilo; ale spíše už například rovněž známé:

Kdo mi nedá nic,
je z Hrubiánovic:
já se na něj zamračím,
jak medvědice zabručím,
potom půjdu pryč!

Všechno se musí dít napořád ovšem s patřičnou manýrou a v míře pravé. Dáma se musí umět hezky na pána kouknout, neboť pravý žebrák více prosí očima nežli slovy! Nesmí ale lichotit! Již na sněmě bratří českých, odbývaném léta Páně 1512 po svatém Martině v Brandýse, dáno naučení všem „almužny beroucím“, aby „pro vzatky nikdy nestali se pochlebníky“. Také však nesmí si počínati snad opačně, se sveřepou pýchou! „Pyšný žebrák ničeho nevyžebře,“ učil už Komenský. A když se i některý pán dámě nelíbí, nuže ať si dáma v pravém duchu křesťanském pomyslí: „Z nouze Franta dobrý!“ a vezme také od něho grešli.

Není pak ani možno, aby dámy se minuly s výsledkem,

aby jim odolal někdo! Ta nuzně oděná těla! Ty zoufalé oči! Ty vzepnuté ruce! A pak — když si člověk pomyslí, že se ta chudinka jednou, možná že už i brzy provdá — že bude mít na krku muže, snad sedm dětí — a ten muž že bude pít — a ty děti že budou jíst — — myšlenka zrovna děsná!

Také ale pánové ať mají při tom všem manýru svoji, svůj způsob. Ne aby dělali rámusy se svými dárky, aby je dávali na buben! Nebo aby se stavěli před žebračku a měli k ní dříve „kázání mravní“! Ať se chová vůbec každý tak, jak nám Písmo předpisuje: „aby levice nevěděla, co pravice dělá“, vždyť přece po levici může sedět velmi snadno žebračka, která je — *ještě* hezčí, — ne?

Také ale ať neupadají mužští zase sami do opaku, do citlivosti až snad přílišné! Ať se neodevzdávají myšlenkám romantickým, ať se nerozpomínají na národní pověsti, že chodili už i andělé a bohové po světě žebrem, jen aby zkoušeli lidí — a ať nezačne snad některý najednou nějakou tu žebráckou glazovanou, „měkounkou, sladounkou“ ručičku líbat, ať neklesne náhle na kolena, nevolá: „Ty anděle — ty bohyně moje — — —“

Ten skandál — ten skandál!

NÁRODNÍ LISTY 27. listopadu 1887

△ *V Praze 3. prosince*

Já se vsázím: až bude tenhleten článeček dopsán, poslední puntík k němu udělán, že budu pak zcela jasně už vědít, o čemže měl jsem vlastně na dnes psát. Teď to nevím, a není v tom tvrzení bůhví žádná koketérie. My fejetonisté „nedělní“, „lokální“ a jak nás nazývají, jsme už tak nárůdek zvláštní. Nás to prapranic nezajímá, připravují-li se v Paříži barikády a zpívá-li houf bulvárních flanérů teď svoje „Ah quel malheur d'avoir un gendre“ — „Jaké to neštěstí, když člověk má zetě“ — proti Grévymu nebo řvou-li v Berlíně svoje „Ja Bismarck, ja Bismarck, der gab's dem Czaren heim“ — my se sice krčíme před příštími událostmi jako každý jiný, ale takto — nás to nezajímá! My se o politiku nestaráme, my žijeme a dýcháme v občanském jen světě. A ten občanský svět prodělává právě teď výroční svoji změnu. Svatý Ondřej zakončil vyžilou minulost, svatá Barbora zahajuje zase klíčící život nový. V listopadu „hvězdy se vypršely“, hned na počátku prosince však zazařuje už „hvězda z Betléma“, přes celé to naše nebe hvězda jen jedna.

Velké události vysílají před sebou, jak se tvrdí, „stín svůj“, ale věru také světlo svoje, a vánoce jsou už v ceiém kalendářním roce „událostí největší“ a do našich očí kmltá se nyní již ta tichá, svatá jejich záře. Arci slabounce ještě. Nepronikla ještě veškerým společenským životem, neprohřála, neozlatila ho, a proto je ten život zrovna nyní tak neurčitý, soukromé rozpravy nemají ještě pravého svého časového směru, a také pan fejetonista neví, co do toho říci, je ve svých myšlenkách neslaný nemastný — však on to cítí! Jediný paprslek vánoční té hvězdy je již dnes silný a skvělý dost, že jej všude cítíme mile, že nám i jazyk jím

rozvazuje: paprslek dobročinnosti. Nežli se veškerá síla jeho soustředí na hodiny štědrovečerní, na rodinný kruh, pošlehává si prozatím svým vůkolím a hřeje a blaží i kruhy nejvzdálenější.

Ne, ne — nebojte se, nebudu zde nabádat k dobročinnosti! Není toho bohudík u nás ani zapotřebí. Naše pražská, česká společnost je dobročinna bez mnohých proseb, ba nečeká ani na pochvalu. Bez farizejství smíme říci, že vskutku jsme alespoň v tomto ohledu lepší jiných. Co se nadělává po veškerých berlínských časopisech hřmotu „o osvědčeném srdci dobrých Berlíňanů", když se tu jedná o účel humánní, o rodinu do neštěstí skleslou atd., a výsledek všeho hřmotu je 40—50 marek, ve městě miliónovém! Co se namluví o „dobrém srdci bodrých Vídeňanů", a když se jednalo tam teď o nuznou potomkyni Mozartovu, udělili jí podporu měsíčních — 5 zl! U nás vše podobné jde věru proudem širším i hlubším. A co dává zdejší dobročinnosti nyní zvláštní ráz, jest, že téměř veškerá starost a všechen zřetel obrácen k *dětem*. K těm tedy, kteří sami mohou si pomoci nejmíň. K těm, kteří jsou naše budoucnost a určí jednou ráz společnosti naší. I ta starost o školství české po ztracených národních vartách má vzdor politické příchuti své ráz ten něžný, i to pořádání „zábav" mikulášských a „údělů" štědrovečerních, i to opatřování stravy pro hladové dítky školské — téměř vše, co se teď ve společnosti naší děje.

Nejpřednější, nejkrásnější, nejdůležitější myšlenkou je ovšem ten „Spolek pro zřízení a vydržování dětské nemocnice a chorobnice v Praze" — pozlatil bych dr. Neureutra, kdyby šlechetný muž ten nebyl už za samu tu myšlenku svoji „celý zlatý"!

Českému obecenstvu je známo, cože se stalo. Pražská dětská nemocnice odevzdána německým vysokým školám. Aby se českému dítěti dostalo zase ošetřování českého, jemu srozumitelného, necizího, neděsivého, založil dr. Neureuter spolek zmíněný, „k tomu konci, by

a) nemocné dítky docházely léčení a opatrování;

b) aby nemocným dítkám chudých rodičů i mimo ústav spolkový mohlo se poskytnouti léčení;

c) aby umožnilo a usnadnilo se vyučování v náuce o nemocech dětských“.

Krásný účel! Ovšem myšlénka vyžadující ku svému provedení zcela neobyčejného nákladu; ale obětavý, energický dr. Neureuter ji s obětavým obecenstvem naším provede!

Věc se zdaří, zbytečné je zde přímluvné slovo fejetonistovo. Ale není zbytečno ukázat na myšlénky ještě jiné. Nejsou moje, a nejsou ani na tomto místě již novy. Myšlénky ty musí se ale opakovat, rok co rok pronášet znovu, aby přece jednou, v budoucnosti třeba další, proměnily se ve skutečnost. Jinde, v jiných městech velkých, jsou totiž ještě jiné a zcela zvláštní spolky dobročinné, s časovým příznakem „štědrovečerním“.

Spolek například, který se stará o to, aby také děti v nemocnicích a chorobincích právě se nalezající měly svůj stromek vánoční.

A spolek, který vyhledává rodiny, jichž otec dočasně vzdálen, snad sám kdes v nemocnici na lože poután, snad v tu dobu i vězněn, a který rodinám těm beztoho k zoufalosti trýzněným ozařuje tedy alespoň večer jeden, ten Štědrý večer.

Jenom výročně na ty věci ťukám — —

Tak — a teď bychom se mohli trochu starat už o sám nastávající Štědrý večer. O dary pro lidi nám bližší i vzdálenější, větší i menší. O ty větší — totiž o mužské větší a největší — je letos bohudík postaráno výtečně! Upozorňuji na věc velice pěknou, na novinku, kterou jsem seznal sám teprve včera, která mne ale svou praktičností přímo překvapila. Hodinky, pouhé kapesní hodinky. Velikost jejich zcela obyčejná, také nejsou ani jinak parádní, zlatým či stříbrným pouzdrem se honosící — pouzdro je totiž jen černé, ze železné nějaké litiny — a po sklené straně mají tedy ciferník a ukazují čas jako hodinky jiné. Ale vzadu, v pouzdře, je ještě jeden strojek. Povytáhneš nejtek, a v pouzdře to začne vrčet a vířit; zarazíš, kdy chceš, nejtek

druhý, a uprostřed černého pláště svítí na tebe tři roztomilé, malé čtverečky bílé, opatřené očima jako kameny dominové, — ty oči prostě spočteš a víš, padlo-li ti číslo liché nebo sudé. Velkolepé! Rozkošná pomůcka pro půlnoční zábavy po hospodách, pro důmyslnou hru „lichá nebo sudá“! Žádné žmolení bankovek v hrsti jako dosud. Žádné utrácení času při rozbalování jich, uhodl-li kumpán číslo na bankovce. Žádné hádky o nejasných číslech na papírech starých. Za čtvrt hodiny můžeš po pětkách prohrát třeba až tři stovky. A hodinky stojí jenom 25 zlatých! — Zásoba není dosud asi velká, nechť si tedy honem pospíší každý snaživý mužský! Policii o své hospůdce nemusí zpravit. —

Pro větší a největší ženské nejsou sice arci letos žádné novotiny zvláštní, ale vždyť ti tvorové milí mají rok co rok beztoho tatáž přání, dovedou nám je pěkně označit samy, a nějakou návštěvou u klenotníka nebo u větší modistky už to spravíš. Tíž je už s dámami *menšími*, takhle do desíti, do dvanácti let! Tu se jedná o to, aby se nejen uhodlo přání vnímavé mladistvé duše, nýbrž i aby se vyhovělo žádoucímu pokroku a požadavkům moderním. Německý Ulk dal v tom směru již některé velmi pozoruhodné pokyny „štědrovečerní“ a neváhám je sděliti — co dobrého, může se i u Němců brát.

Dotýčný dobrodinec tedy právem upozorňuje, jakže je to nečasové, ano dle nynějších pojmů přímo protivné a sprosté, že například všechny „hrací panny“ čili loutky mají tváře jak se říká na puknutí, červené, zdravé. Člověk jen poněkud vzdělaný nemůže se vskutku například před Brandejsovým hračkářským výkladem ani zastavit, tak ho urážejí ty oči prázdné vší unylosti, ty obličeje, na nichž marně hledáš nějakou noblesu „do modra“ jdoucí, nějakou tu příjemnou bledost. Jistý hračkář — ovšem že Němec, kdopak jiný zná takový nápad! — cítě dotýčnou nesrovnalost, vynalezl tedy „*pudračky*“ pro loutky, jimiž malá dáma může loutce své opatřit i nejinteresantnější bledost zrovna hravě. Není to roztomilé?

Je přirozeno, že záhy zkusí dámička nabytého toho umění svého také zase na sobě a zapráší si rýžovou moučkou i tvářičky vlastní — zpočátku arci ještě dosti neuměle, jak říkáme k smíchu. Však ona se zdokonalí brzy! Krásný pud ten musí se pak ale dále ještě podporovat, obracet i k umění příbuznému, a proto výše uvedený myslivý průmyslník pořídil i celé *skřínky* drobné, s *líčidly* na tváře, barvičkami na oči a obočí, pemzlíčky, natěracími paličkami, zrcátky atd.

Dobrodinec postupuje v poučování o darech pak dále. Není to skandál, ptá se zase právem, že dosud i největší a nejpěknější hrací panny běhají světem bez *turnýry*? Nějaký loutkový „cul de Paris“ je nutností věru již nalehavou, — vzhůru, průmyslníci, vřaďte jej tedy již mezi novotiny své, mezi štědrovečerní dary! — Výborně — výborně! Dovolil bych sobě k tomu jenom malý ten dodavek, že jsou dnes na světě předměty ještě také jiné, které slouží k „vytváření“ krásného ženského těla, a že by maličká sbírka jich, určená pro moderní loutku, zajisté nemálo zvýšila věcné poučení mladé dámy! Snad by ani jediná matka nebyla tak nerozumna, aby dcerušce své odepřela učebního toho prostředku a neupravila jí takto cestu k vítězstvím budoucím!

Malý šematismus vojenský, obsahující prozatím jen seznam lajtnantů, — dárek čtvrtý. Věc nesmírně důležitá při nynější všeobecné hotovosti branné! Nežli se stane z lajtnanta setník, je holka zrovna na vdávání. — Pro holčičky ještě menší, kterým čtení dělá ještě nějakou obtíž, stačila by zatím snad pěkná fotografie pražského Josefského náměstí, takhle od Poříče, s pohledem na *kadetní školu*.

„*Tajemník lásky*“ pro žákyně měšťanských škol — dárek pátý. Věc opět bez odporu znamenitá — kdepak se má sice děvče čemusi podobnému naučit!? Ve školách dívčích se umění takovému ještě neučí, ba ani ne ve školách — —

Hrome — teď mně něco napadá! Jak znamenitě by vypadal a sloužil například také „Tajemník lásky — pro žáky nižších tříd gymnasijních“! A pak zase jiný pro „žáky vyšších tříd gymnasijních“. Atd. Ba i pro ty studiosy ještě

větší, na universitě a technice, dalo by se snad něco podobného najít! Ne zrovna „tajemník“ — nějaké zamilované psaníčko oni už sfleknou — ale takhle například — takhle například — . . .

Ano, například nějaký „Návod ku zajímavým rozmluvám bálovým“ — ten by musil zrovna zázraky činit! Co je platen talent, co třeba geniálnost, když i nejgeniálnější hlava vypadává vůči pěknému děvčeti pojednou tak nevýslovně — tento! Mladý pán se postaví do řady ku kadrile nebo do kolony k tanci do kola, ví, že musí teď dámu bavit, — ale hlava je tak prázdna — v uších mu to hučí — on si připadá náhle tak, ale tak neskonale — nu, řekněme hloupý — jaká by to byla krásná pomoc, kdyby se byl doma naučil alespoň desíti rozmluvám, alespoň dvaceti nápadům vtipným. — —

Měl bych sám takovou knihu napsat! Do Štědrého večera je ovšem už čas krátký, — snad by ale prozatím stačil i nějaký obsažně psaný článeček delší. — —

Ach, já to tušil: až budu dnes hotov, pak že teprve budu jasně vědít, o čemže jsem měl na dnes psát! — Nebohý jinochu český!

NÁRODNÍ LISTY 4. prosince 1887

△ *V Praze 17. prosince*

Ještě je sice celý týden do vánoc — ale *p o* vánocích přece nemohu už psát *o n i c h* — a fejetonistická konkurence je dnešního dne už tak velka — aby mi je tedy někdo „neodstřelil“: já zkrátka budu psát *dnes* už o vánocích. Jenže ještě nevím, zdali pro nebo proti. Počkejme: vloni jsem psal pro — tuze pěkně, a tak poučně! Předloním také pro — musím co spravedlivý člověk uznat, že také pěkně, jak náleží pěkně! Před třemi roky — i ty svrchované nebe — to už věru letos tedy nejde — musím, musím psát proti!

Beztoho —! „Copak je do neděle — v neděli má *každý* na sobě dobrý kabát!“ říkal nezapomenutelný cynik Zelinka. A copak je do vánoc — o vánocích se má každý, ale každý dobře! „Vánoce jsou vánoce, a pečeně je jejich sestra.“ — „Do vánoc není hladu ani zimy.“ — „Do vánoc hůj, od vánoc ouvé.“ — „Do svatého Štěpána i vrabec má se za pána.“ Zkrátka, lidstvu je tak hůj a hej, že se to stalo až národním příslovím. Jest, může být taková doba pro slušného člověka pikantní, krásna?

Také to lidé cítí, že takového něco vlastně ani nemá být. Proto hledají sami alespoň trošíček šedého stínu k tomu přímo slunečnímu světlu, alespoň kapku pikantní hořkosti k tomu vršitému medu. Seženou si stádo chudých někam zrovna o Štědrý večer a suší slzy nebohých dětí půlkopou předloňských ořechů a tlumí vzdechy dorostlých lidí pytlíky potuchlé mouky. A pozvou si k večeři chudého příbuzného nebo rovněž chudého studenta a nutí ho tak dlouho do nejšpatnějších kousků jídla, až je mu pohnutlivě nanic. A vydávají si štědrovečerní časopisy, v nichž jsou samé jen obrazy o přeukrutném utrpení bídných lidí: hezká, ale hubená, mladá, ale ošumělá vdovička v podkrovní světničce, jak

šije při svitu knůtkové lampičky a přitom šilhá po kolíbce s děckem; dvě děti malé „na dříví“ v lese, kluk a holka, jak ve sněhu zbloudily, jak tu stojí a pod každým okem mají rampouch; atd. A píšou si balady, že člověk musí a musí při čtení plakat, jako například napsali tu baladu „o té malé Lotce“. Lotka se tedy jmenovala a bylo jí sedm let. Tamhle se plíží samotna a naříká v mrazu a větru; „vidím-li dobře v měsíčném svitu“, je slaba, bleda. Utekla z domu před zlou tetou, zapomněla se na ulici a teď už ví, že bude po návratu bita. Má ale zatím monolog, že ty krámy tady kolem jsou jako hezky; podobá se jí však, že se jí prodavači jenom posmívají, když ji zvou, aby kupovala, ji, která má sotva několik suchých drobečků v kapse! Avšak — ha! copak je to tamhle? Lid se dívá do skvěle ozářených oken. Lotynka chce se také dívat, ale ne „s lidem“; vplíží se do domu a dívá se kliční dirkou. Stříbrné svícny; hořící kadidlo; bílé záclony; bílý písek na zemi; květoucí květiny; a pod palmami a stříbrnými věnci leží krásné děťátko, „jezulátko“, jak si Lotka myslí. Klika cvakne, Lotka vejde. „Nech se mne tu chvilku dívat, panstvo!“ škemrá. I přišustí krásná paní a spustí: „Jak se jmenuješ?“ — „Lotka.“ — „Ha — zrovna jako tahle má dcerunka mrtvá! A jak jsi stara?“ — „Sedm let.“ — „Hu — zase zrovna jako ta má dcera! A čí jsi?“ — „Ničí. Ale ráda bych pracovala, šla bych třeba za chůvu.“ — „Víš co, já si tě vezmu tedy za vlastní!“ A paní klesá před Lotkou na kolena a Lotka jí žehná, a směje se stříbrným sopránem „Hihihi!“ — a venku zvoní zvony stříbrným hlasem „Hohoho!“ — inu k zbláznění je to zrovna s těmihle lidmi!

Každý myslí, že o Štědrý večer musí alespoň trošičku být pohnut a trošičku vrnět. Že musí být náramně dobrý a k neuvěření šlechetný. Že celý svět čeká jenom na jeho srdce, na jeho pomoc! A to se rozumí, že každý také *umí* jak náleží podati tu svoji pomoc. Dcera zpytuje myšlenky svého otce a sezná, že k plné pozemské blaženosti jeho neschází ale už pranic nežli zeleně vyšité kšandy. Manžel nahlédne do očí milované choti a spatří tam horoucí touhu

po padesáti loktech švoncpaje. Sestra zkoumá duši bratrovu a vidí na dnu její karbovaný zouvák. Ženich ponoří se do srdce své nevěsty a koupí jí za 1 zl 50 kr škatuli mýdla. Kupodivu — kupodivu, jakže lidé uhodnou člověku i to nejtajnější přání! Bez návodu, bez vědy, beze lsti!

Copak se teprva bude všechno dít k Štědrému večeru, až takhle to nové moderní „hypnotizování“ vejde jednou plně v praktický život! Jeť přece známo, že hypnotizováním dovedou lékaři nelékaři už teď ty nejdivnější věci. Člověk ztratí načas vědomí i svobodnou vůli. Mohou se na něm vykonati nejobtížnější operace chirurgické. Vyléčit choroby svalové a po léta křečmi sevřeným údům navrátit přirozená jich činnost. V člověku mohou se probouzet libovolné představy, které trvají i po probuzení. Člověk může se svést k činům popřípadě i zločinným. Atd. — Tedy: Přítel o Štědrý večer omámí přítele, který náramně rád mlsá burgundské, postaví vedle něho šest zelených lahví s vodou, a přítel si pak bude probuzen pochutnávat a bude šťasten. — Synovec milovaného, ale poněkud lakomého strýce, jehož ruka nechce a nechce se chudákovi už po leta nějak řádně otevřít, vrátí milovanému strýci pojednou zase zdraví a pohyb. — Manželka zhypnotizuje manžela a vykoná pak zrovna hravě obtížnou stovkovou operaci na jeho portmoné. — Pan K. omámí veřejného posluhu a pošle ho pak, aby pana B. pořádně zpráskal. Atd.

Achich — kdyby už se to dělo! Alespoň by byla nějaká změna. Vždyť je to přímo už k zoufání, jak je zde vše rok co rok stejné, vánoce jako vánoce, Štědrý večer jako Štědrý večer! Vždycky čtyry neděle přípravy, vždycky pak dary a dary, a pak černá ryba a knedlík a — ech, je-li české lidstvo jen trošičku pořádným lidstvem, musí se zrovna rozzívat o tyhlety „nejveselejší“ svátky! Ale je tím samo vinno. Já jsem je otcovsky napomínal věru už před mnohými lety. Já nabádal pořád a pořád k nějaké změně. Já říkal:

„Ty milé lidstvíčko české, poslyš! Tvůj Štědrý večer není pražádný Štědrý večer, abych tak řekl. Není tvůj a není cizí, taková nechutná míchanina jenom, zrovna až k smí-

chu. Arci, náš pravý český večer Štědrý nebýval nikdy valný, je to pravda. Ne snad že by se v dobu tu nebylo také už našim praotcům „obrozovalo slunce“, že by nebyli měli vánoční své zvyky a obyčeje, ba měli jich dle Hanušova Bájeslovného kalendáře tolik, že se nevešly ani na celých šedesát tištěných stránek; ale hodů a zábav a radovánek bylo bohužel pramálo při tom! Vidíme to podnes na národní té štědrovečerní naší hostině po venkově — houbová polívka, černý kuba, vdolky, pískořky s povidly — tuze, tuze málo pro pořádnou hubu! — a já se ti tedy pranic, pranic nedivím, že jsi sobě den ten jaksi přimastilo z kuchyně nečeské, cizí. Ba ani tomu se nedivím, že pro nudu dlouhého zimního večera přibralo jsi z ciziny i ten vánoční stromek — je svěží, je poetický! Ale nemělo jsi zůstat zase jen v polovině cesty stát, ty lidstvíčko líné! V cizině je pěkného ještě dost, co se nám hodí. Když už slavíš vánoce, slav je přece ze všech sil svojí duše, jakož jsem tě už často učil, přilož k nim kus poezie, kus svých myšlenek, kus umění...“

„Marno ale v Čechách kázat,“ jak už ten jezovita řekl! Kdybychom měli u nás například alespoň kus takového společenského života jako v Paříži, kde v novoroční den — Nový rok patří přece také ještě do vánoc — kde tedy v novoroční den chodí muži s bonboniérou v ruce po rodinách svých známých, gratulují, podávají damám cukrovinek a smějí je za to líbat v čelo! Nebo tolik uměleckého života jako v Berlíně, kde rok co rok spojují se básníci a výtvarníci a předvádějí poetické „vánoční pohádky“ s překrásnými průsvitnými obrazy, na radost mladým i starým! Nebo tolik vesele kostelního života jako v Římě, kde v kostele San Maria in Ara Coeli po celý den kupí se tisíce lidí kolem zázračného „Bambina“ — Ježíška — kde z tisíců hrdel mu pěkně zpívají, kde od rána do večera vystupuje malá holčička za holčičkou, každá má k přítomným kázání celé, každá slaďounce žvaní a překrásně očima kroutí! — Nic — ale pranic nemáme v té nehybné, zarezovatělé, zakyslé své Praze!

Ech — já jsem mrzut. Pranic se na tyhle vánoce netěším. A nejraděj bych, aby se na ně netěšil vůbec nikdo, a kdo se těší, aby se mu pokazily tak, že — —

Ať každý, kdo dostane nějaký dar, má z něho letos jenom zlost a žalost!

Ať každý, kdo dá nějaký dar, ihned uvidí, že se vlastně jen pořádně blámnul!

Ať žádné kuchařce vánočka se nepovede a rozteče se jí v troubě jako placka!

Ať je rybí polívka po celé Praze hořká — hodně hořká!

Ať je černá ryba přesolena a knedlík tvrdý jako brousek!

Ať je modrá ryba rozvařena zrovna jako kaše!

Ať na smažené rybě přičmoudne máslo a zpáchne jako starý kramflek!

Ať šneky jsou přesardelovány a přepepřeny, že až jazyk brní!

Ať celé vánoce vůbec nestojí za nic, praprazanic, ať jsou tmavé místo světlé, teplé místo studené, tekuté místo třeskuté, blátivé místo hlativé — — —

— — — —

Vinšuju šťastné a veselé svátky!

NÁRODNÍ LISTY 18. prosince 1887

△ *V Praze 24. prosince*

Poezie — ach ano, poezie! „Zcela malilinký kousek stačí, aby pozlatil se celý svět. Zcela malilinký, aby celý svět byl obalen růžovou vůní. Zcela malilinký, aby celý svět se rozzvučel nejsladší hudbou.“ A poezie nejde se starými lidmi ze světa, nepřichází s mladými lidmi na svět, ona je pořád tu a pořád stejna! O vánocích je jí ale ve světě nejvíc, o vánocích se zrovna hemží. A tu je také nejmocnější.

Však znáte historii o doktoru Faustu. Studoval, přišel všemu ve světě na grunt; ale mezitím hlava mu olínila, vous zešedivěl a život ho omrzel. I umínil si tedy, že učiní tomuto životu konec. Vzal křišťálový okřín, nalil do něho z křišťálové fióly jedu — stalo se to zrovna o Štědrý večer, o půlnoci, když už tak asi v kostele začala jitřní — a teď to chtěl teda vypít. Nasadil právě nádobu k ústům — vtom zalehl k němu z kostela pobožný vánoční zpěv — nádoba mu vypadla z ruky, Faust sklesl na kolena, sepjal ruce —

Ó zvučte, nebes písně, zvučte blíže,
mé slzy tekou, země zas mne víže!

A bylo po breku!

Vidíte, asi zrovna tak dělo se teď také mně. Ne snad že bych byl všem světa věcem přišel až na grunt, ale grunt ku vzteku jsem měl — k pořádnému vzteku! Trochu jsem tím arci sám byl vinen. Napsal jsem minulou neděli něco a pomstilo se mi to. Jeden tisíc sedm set čtyřicet pět dopisů vysypala mně pošta od pondělka do včerejška na můj psací stolek — vesměs anonymních, podepsaných jenom „Pražská kuchařka“, „Jedna za všecky“, „Čtenářka Vašich pláců“. A dvéře se nezavírají a zpocení listonošové přivá-

žejí další balíky listů a házejí balík za balíkem na stůl. Obsah listů těch je ale pohnutlivě stejný: „Poslouchejte, Vy jste nám v neděli uhranul naši sváteční vařbu, Vy . . . (následují nadávky, nejmíň 4, nejvíc dosud 11). Mně se srazilo už sedm (tři, dvě, pět atd.) vánoček — tady je máte všecky, sněžte si je! A zkazí-li se mi černá a modrá a pečená a smažená ryba, všechno Vám to pošlu, Vy . . . (jako nahoře). Aby Vás . . .! Vaše oddaná . . .“ — Spočítal jsem to jen tak všeobecně: 17 450 nadávek, 6 980 vánoček, něco přes 450 hrnků a pekáčů do tří čtvrtí na devátou teď ráno!

Jiný spisovatel by snad zpejchnul. Viděl by, že nepíše marně. Že snahy jeho setkávají se se zdárným výsledkem. Že působí na lid . . .

Ještě jiný, baba, by ztratil hlavu . . .

Já jsem si učinil své prostředky ochranné a zůstal jsem klidný. Magistrát mi vykázal východní a západní stranu Karlova náměstí, a tam se skládají tedy vánočky, jako stavební kámen a cihly. Dále Novoměstský obecní dvůr a tam se na hromady házejí knedlíky, které se „nepovedly“. A v nejbližších mně dvou pivovarech propůjčili mi kotle a tam se prozatím vrhají ryby, přesolená černá, rozvařená modrá atd. Dvanáct veřejných posluhů, s vozejčky, prozatím tomu stačí. Já pak čtu jenom dopisy a vybírám z nich nadávky jako rozinky.

Trochu monotónní zaměstnání, arci. Člověk přesytí se i rozinek. A opustil jsem tedy včera svůj stolek a vyšel z domu. Prsa byla tak těžka, hlava mi vířila — někam ven, ven, do boží přírody! Nejlíp do lesa! I šel jsem tedy na Zelený trh. Uprostřed trhu mladý jedlový les, sem tam trochu také smrčí — vše zelená se barvou nejkypřejší, vše voní voňavou vůní. Kam oko pohlédne, v šíř i dál, stromy a stromy, šeré přítmí, lesní houštiny.

Vniknul jsem do toho zeleného moře, do toho oblaku vonného vzduchu. Bloudil jsem sem tam, bez cíle a plánu. Hladil jsem stromky menší, usmíval se na větší — rozkoš! Cítil jsem, jak krok můj stává se již lehčí, myšlénky jak se pruží, hlava jak je volna. S tisícerou chutí byl bych sklesnul

do mechu — byly ho tu čtyry hromádky, po 20 nových — ale když vypadal tak divně! A konečně jsem nemoh dojmům už odolat, vytáh jsem noticku a začal jsem básnit.

Ó kouzelnice přírodo! Po deset let jsem nenapsal ani tolik poezie, co by se vešlo na trochej, nebo na jamb, nebo na hexametr, nebo třeba jen na milimetr — a teď! No ale tedy!

Šerá jedle, tichá jedle —

dosti pěkné — teď však rým! — Mnedle, hnedle, knedle — to přece snad nejde . . .? Postavil jsem se tedy před jedli nejvyšší a díval se na ni.

„Koupějí ten stromek pro milostivou paní!“ zazní to pojednou vedle mne.

Kde se vzal tu se vzal — člověk! Zde v lese ovšem venkovský člověk. S čepicí na hlavě. S rukama v kapsách u kalhot.

„Pro kteroupak milostpaní?“ ptám se.

„Nu — pro svou!“

„Vždyť já — nemám — žádnou!“

Podíval se na mne a obrátil se ke mně zády.

Pohrdání — patrné pohrdání! — Krev mi zalila oči. Do prsou mně vjela ukrutná bolest. Dvěma kroky jsem byl z lesa ven.

Ani nevím, kde a jak dlouho jsem bloudil. Najednou jsem stanul zase před malým krámkem. Františky — cukroví — zlatá prasátka —

„Koupějí něco pro svoje dětičky, milostpane, koupěj!“ skuhrá prodavačka baba.

„Já? — Kdepak bych já sebral —“

Ani jsem ale nedomluvil. Tváře mi hořely už zase jako svíce. A už jsem se zatáčel za roh.

Zmocnil se mne pocit zoufalý. Nebýt k potřebě pro nikoho na světě! Ani ne pro tu babu!

Měl jsem tisíc chutí vrátit se do lesa, koupit si tu jedli, postavit si ji doma do kouta a pověsit se trochu na — —

Pitomé lidstvo! Když jsou celé ústavy pro idioty („blbec“

zní tak divně, „idiot“ je hezčí), nemůže být také nějaký alespoň *výroční* ústav pro „nás“? Alespoň nějaká „*Půjčovna vánoční*“? Která by člověku půjčila tedy nějakou tu „milostpaní“, například na tři dny? Nebo na dvanáct hodin nějaké ty děti?

Kšeft by nebyl přece zlý? Vždyť podnikatel by mohl přijímat i jiné a jinam. „Chudé děti“ například i tam, kde mají vlastních dost, ale chtějí konat dobré skutky; suché, bledé, dojemně bojácné, řádně vycvičené, aby se pěkně tetelily mrazem, vyvalovaly udivením oči atd. „Vyschlé staré mládence“, zapnuté až po krk do přiošumělého šatu, drezírované vrhnout se na každé jídlo jako litá saň, nemluvné, utírající si občas levou tvář, jako by se byla náhle na ní objevila slza. „Dívky sirotky“, vypadající ještě dost půvabně, ale vydané — ach! — všem útrapám tohoto světa, všemu pronásledování, všemu svádění — — Pitomé lidstvo!

Mám — nemám jít pro tu jedli!?

Vtom mne zahalil oblak zase nový — oblak marcipánové vůně. Stojím před perníkářem Chlumeckým na Václavském náměstí. Dvéře jsou poodevřeny — voní to tak medově — tak vábně —

Mimovolně vstoupnu.

„Ráčíte?“

Ano — copak tu vlastně ráčím?

„Cukrlátka?“

„To se rozumí, cukrlátka! Za tři nové!“

A už jsem zase venku, s kornoutem v ruce. Co teď s tím! Když už cukrlata mám, tedy cukrlata sním —

Rozbaluju první. Na obálce vidím verše. Já ale zahlídnout verš, už ho musím číst! A čtu:

Budiž tato cukrovinka
vítaná tobě květinka.

Tuze pěkná! A cukrlátko je taky tak dobré —

Tys hvězda má, nebem poslána,
tys anděl můj, k blahosti brána.

A už jsem zase zpátky v krámě.

„Dejte mi té poezie ještě půl libry!“

A odpůldne jsem pak seděl doma a jedl cukrlata a tonul v rozkoši.

Dívko, tvému políbení
žádný cukr roven není!

Mnoho cukru nemoc plodí,
hubinky však neuškodí.

Nejmilejší cukrlátka,
to jsou rtíky u děvčátka.

Nejlepší světa pozlátko
je šestnáctileté koťátko.

Ty jsi moje, co chci víc?
Nic na světě! Nic, nic, nic!

Což o to, my Čechové, my jsme chlapi! Obzvláště chlapi v poezii! Ještě štěstí, že zpíváme pořád jen o jaru, o lásce, o takových věcech — my jednou se pustit například do české historie, my ji *rozzpíváme!* A nebudeme mít pak pranic už na světě.

Ale čtěme dále:

Když ráno vstávám, tu ejhle právě
myslím vždy na tebe, sedaje ku kávě.

Poslechni mne, hloupý Janku,
zhubičkuj si svoji Anku,
neodkládej, nebuď líný,
sic ji zhubičkuje jiný.

Líce mladá, líce hladká
je vždy také líce sladká.

Trochu, trochu ošklivosti
nebuď k přílišné ti zlosti:
máš-li krásy za půl lotu,
máš už s muži samou slotu.

— — — — — — —

A už jsem neměl pražádnou, věru pražádnou chuť jít koupit si tu jedli —

Ó zvučte, nebes písně, zvučte blíže,
mé slzy tekou, země zas mne víže!

NÁRODNÍ LISTY 25. prosince 1887